

ΠΑΝΔΩΡΑ.

1 ΙΟΥΝΙΟΥ, 1865.

ΤΟΜΟΣ ΙΓ'.

ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ 365.

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑ ΞΥΡΑΣ.

Ἐν τῇ Revue archéologique (nouvelle série — 3me année X. octobre) τοῦ ἔτους 1862, κατὰ τύχην περιελθούση εἰς χεῖρας ἡμῶν, ἀνέγνωμεν τὴν ἐξῆς κοινοποίησιν περὶ τινῶν ἐν Σύρᾳ ἀρχαιοτήτων, ὑπὸ τοῦ Κ. Γ. Γ. Παππαδοπούλου γαλλιστὶ δημοσιευθεῖσαν, ἣν οὐ μόνον λόγου ἀξίαν, ἀλλὰ καὶ περιεργοτάτην θεωροῦντες διὰ τὰ ἐν αὐτῇ ἀναφερόμενα, ἀσμένως κοινοποιούμεν τοῖς ἡμετέροις ἀναγνώσταις. Προτρέπομεν δὲ ἰδίως τοὺς φιλοκάλους Ἑρμοπολίτας νὰ ἐπιχειρήσωσιν ὑπὸ τὴν ἐπιστάσιαν ἀνδρὸς τρίτωνος περὶ τὰ τοιαῦτα ἀνασκαφὰς, ὅπως κοσμήσωσιν ἔτι μᾶλλον τὴν πόλιν αὐτῶν πλουτιζοῦντες καὶ δι' ἀρχαιολογικοῦ μουσείου.

« Σημείωσις

» περὶ τινῶν ἐν τῇ νήσῳ Σύρᾳ ἀρχαιοτήτων.

» Καὶ μετὰ τὴν καταστροφὴν, καθ' ἣν ἐξηφανίσθησαν τσαυτὰ ἀριστοτεχνήματα ἐκ τῆς Ἑλλάδος, κατὰ τὴν μακρὰν καὶ θλιβεράν αὐτῆς δουλοσύνην, καὶ μετὰ τὴν ἱερόσυλον ἀπογύμνωσιν, δι' ἣς το-

σαυτὰ ἠκρωτηριάσθησαν μνημεῖα, ἡ πατρίς αὕτη τῆς καλλιτεχνίας περιέχει ἔτι τοσοῦτον πλῆθος ἀρχαιοτήτων ἀρχιτεκτονικῶν, πλαστικῶν καὶ ἐπιγραφικῶν, ὥστε καὶ ἄνευ ἀνασκαφῶν, καὶ περ εὐκόλου πρὸ ἱκανοῦ χρόνου γενομένης τῆς μετὰ τῆς Ἑλλάδος συγκοινωνίας, κατασταθείσης ναυτικοῦ τινος σταθμοῦ ἐν τῇ Μεσογείῳ, πάντες οἱ ἀγῶνες τῶν ἀρχαιολόγων, τῶν τε ἐγγωρίαν καὶ τῶν ξένων, δὲν ἐξαρκοῦσι πρὸς τὴν τακτικὴν δημοσίευσιν τῶν κατὰ τὸ ἔδαφος τῆς κλεινῆς ταύτης χώρας ἐσπαρμένων, τῶν ἐν ταῖς προχείροις αὐτόθι συλλογαῖς καθ' ἑκάστην συμφορομένων. Περὶ δὲ τῶν ὑπὸ γῆν ἐγκρυπτομένων, οὔτε τοὺς ἀνασκαπτέους τόπους δύναται τις νὰ ὀρίσῃ, οὔτε τὸν ἀριθμὸν καὶ τὴν ἀξίαν τῶν θησαυρῶν, οὐς χεῖρες περὶ τὴν ἐπιστήμην εὐσεβοῦσι μέλλουσι ν' ἀνορύξωσι.

Α'.

» Περὶ νεκροπόλεως ἐν Σύρᾳ.

» Διατρίβων ἐπὶ τινὰς ἡμέρας ἐν Σύρᾳ κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος, καὶ παρακολουθήσας ἐνδείξεις τινὰς, ἀναφερομένας εἰς ἀγγεῖα ἀνακαλυφθέντα ἐν τόποις κειμένοις πρὸς βορρᾶν τῆς νήσου, μετέβην αὐτόσε. Ἠκολούθησα δὲ τὴν ὁδὸν τὴν διερχομένην παρὰ τὴν ἄνω πόλιν καὶ παρὰ τὴν πηγὴν τοῦ Ἀγ. Ἀθανασίου,

τάς ἀγροικίας *Φαρφουρί, Ὑπεροῦσαν καὶ Λιγυρόν*, ἐνθα δεκρυγῆς πηγὴ διέρχεται τὸ αὐτόθι κηπάριον, καὶ τέλος λήγουσαν εἰς *Χαλαδρά*, μικρὸν ὄροπέδιον, πκρατεῖον εἰς τὴν θάλασσαν διὰ δύο κλιτύων, ὅθεν ἐξεγείρονται μεμονωμένοι τινες ὄχθοι. Εἶναι δὲ αὐτόθι ἐρημοκλήσιον Παναγίας τῆς καλουμένης *Χαλαδριανῆς*. Ἡ θέσις λοιπὸν αὕτη ἀπέχει περὶ τὰς δύο λεύγας τῆς νῦν Ἑρμοπούλεως, κατεχούσης ἐν μέρει τὸν τόπον τῆς ἀρχαίας πόλεως Σύρας· διότι τὰ λείψανα τοῦ ἀρχαίου θεάτρου εὐρίσκονται ἐν οἰκίᾳ κειμένη περὶ τὸ μέσον σχεδὸν τῆς νέας πόλεως. Ἄπαν δὲ τὸ ὄροπέδιον τοῦτο καὶ αἱ δύο αὐτοῦ κλιτύες καλύπτονται ὑπ' ἀρχαίων τάφων, ὧν ἱκανοὶ εἶναι καὶ ἐπέκεινα τῶν ὄχθων μέχρι τῆς θαλάσσης, ἥ τις καὶ τινὰς αὐτῶν βρέχει. Ἡ γῆ εἶναι σκληρὰ (α) καὶ πλήρης ὄχθων πολλαχῶς ἐκ τοῦ ἐδάφους ἀναφαινομένων· καὶ αὐτὸς δὲ ὁ λίθος σκληρὸς ὡν σχίζεται εὐκόλως εἰς πλάκας. Καθ' ὅσον ἠδυνήθη νὰ κρῖνω, ὁ ἀριθμὸς τῶν τάφων εἶναι μέγιστος, ἥτοι ὑπὲρ τοὺς χιλίους· ἀλλὰ μόλις περὶ τοὺς ἑκατὸν ἀνωρύχθησαν κατὰ διαφόρους ἐποχὰς ὑπὸ τῶν χωρικῶν, ὅσων οἱ ἀγροὶ παράκεινται· ἀνεκκλύθησαν δ' ἐν αὐτοῖς πολλὰ ἀγγεῖα. Πειραθεὶς δὲ καὶ ἐγὼ ν' ἀνασκάψω τινὰς τῶν τάφων τούτων, πανταχοῦ εὐδιακρίτων, ἐκ τῆς αὐτοψίας τῶν τόπων, ἐκ τῶν ἀνορυθθέντων καὶ ἀνερευνηθέντων τάφων καὶ ἐκ τῶν εἰδήσεων, ὅσας ἠδυνήθη νὰ πορισθῶ, ὁρμώμενος παρετήρησα τὰ ἑξῆς:

» Οἱ τάφοι εἶναι κατεσκευασμένοι ἐν γένει διὰ τροχάλου (ξηρολιθίας), ἐν εἶδει φρεάτων ἀθάτων, ὧν ἡ συνήθης διάμετρος εἶναι περὶ 1 μ. 50, τὸ δὲ βῆθος ὀλιγώτερον. Στεγάζονται δὲ ἐπιπέδως διὰ πλάκων καὶ ἔχουσι θύραν σχηματιζομένην ἐκ δύο σταθμῶν καὶ ἐξ ἑτέρου λίθου ἀποτελουμένης τὸ ὑπερτόνον· πολλακίς δὲ ὑπὲρ τὴν θύραν εἶναι ἰδρυμένη μία ἢ δύο στῆλαι· ἐνίοτε δὲ καταπεσόντος τοῦ ὑπερτόνου, οἱ ἐξέχοντες σταθμοὶ μαρτυροῦσι τὸν τάφον. Τὸ δὲ θύρωμα εἶναι 0 μ. 60—0 μ. 80. Τινὲς τῶν τάφων ἀντὶ περιφερῶν εἶναι τετράγωνοι, ἢ παραλληλεπίπεδοι, καὶ ἐνίοτε ἐν τοῖς ἐσωτερικοῖς αὐτῶν τοίχοις φαίνεται εἰς ἢ πλείονες σηκοὶ (niches), ἐνθα εὐρίσκονται τὰ κτερίσματα, οἷον λύχνοι, ἀγγεῖα κτλ. Εἰς δὲ μόνον ἄχρι τοῦδε εὐρέθη τάφος τιτανόκτιστος, τετράγωνος, μείζων τῶν λοιπῶν, μετὰ τετραπλῆς ἐπιστρώσεως κονιάματος· περιεῖχε δὲ πολλοὺς σηκοὺς, ἐν οἷς εὐρέθησαν ἀγγεῖα ἐν εἶδει *πλώσκα*. Ἀλλ' ἐν οὐδενὶ τῶν τάφων ἀνεκκλύθη σκελετὸς, εἰμὴ μόνον ὅσα ἐπιμελῶς κατατεθειμένα. Πρὸς τοῦτοις οἱ πλείστοι τῶν τάφων οὐδὲ δύνανται νὰ περι-

(α) Πλήρης, ὡς λέγουσιν οἱ ἐγγῶροι, ἀπὸ *χαλέπε*· εἶναι δὲ ἡ λέξις ἀξιοσημείωτος.

λάθωσιν ὀλόκληρον σκελετὸν, κατὰ τὰς σημειωθείσας διαστάσεις. Τὰ δ' εὐρισκόμενα ἀγγεῖα εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον λύκηθοι, σκύφη, ἡμίτομα σφαιρῆς, κάνθαροι, πυξίδες, ὧν τινες ἐξ ἀλαβάστρου καὶ μετὰ πώματος στρεφομένου καὶ στερεομένου διὰ τινος ἐξοχῆς, ὡς τὰ τῶν τεϊκῶν θερμορόων (théiè-res), ἀγγεῖα ἐξ ὧν πιθανῶς ἐχύνετο ὑγρὸν πυκνότερον (μῦρον) κτλ. Ἀλλ' οὐδέποτε ἀνεκκλύθη ἐπιγραφή, καὶ ἂν καὶ περιθολός τις παρακειμένου ἀγροῦ εἶναι ἐκτισμένος ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον διὰ πλάκων, στηλῶν καὶ ὑπερτόνων ἐξηγμένων ἐκ τῆς νεκροπόλεως ταύτης, γράμματα ἐπὶ λίθων οὐδόλως εὐρον.

» Ἐκ τῶν ἡγουμένων, καὶ ἐκ τῆς ἐρευνῆς τοῦ τε τόπου καὶ τῶν ἀνακαλυφθέντων συμπεραίνονται τὰ ἑξῆς:

» α. Ἐπειδὴ κατὰ περιφέρειαν δύο λευγῶν οὐδαμῶς ἀπαντῶσιν ἴχνη ἀρχαίας οἰκήσεως οἷον, τρίμματα ὀπῆς γῆς καὶ μαρμάρων· μετὰ δὲ τῆς ἀρχαίας πόλεως καὶ τῆς νεκροπόλεως ὑφῄσται τὸ μέγιστον τῆς νήσου ὄρος τὸ τοῦ ἀγ. Μιχαήλ, καὶ ἡ ὁδὸς εἶναι δύσβατος, διὰ ταῦτα ἢ περὶ ἧς ὁ λόγος νεκρόπολις δὲν ἀνήκει εἰς τὴν πόλιν Σύραν, οὐδὲ εἰς ἀρχαίον τινα δῆμον, πρὸς δὲ ἐπὶ ἤθελεν εἶσθαι εὐρύτερα τοῦ δέοντος.

» β. Ἐπειδὴ ἱκανοὶ νεκροὶ μετεκομίσθησαν ἐνταῦθα διὰ θαλάσσης, ὡς ἀποδεικνύεται ἐκ τῆς θέσεως πολλῶν τάφων ἐπὶ τοῦ αἰγιαλοῦ, χωριζομένου ἀπὸ τοῦ ὄροπέδιου δι' ἀποκρήμων ὄχθων, εἰ καὶ ἡ ἀκτὴ κατὰ τὸ μέρος τοῦτο εἶναι ἀπόκρημος καὶ δυσπέλαστος, μάλιστα ἐνεκα τῶν βορείων ἀνέμων (α) ταῦτα ἐμφαίνουσι ἰδιαιτέρην τινα καὶ ἑκτακτον περιστασιν, δι' ἣν ἐξελέχθη ὁ τόπος οὗτος καὶ τοῖς εἰς ταφὴν ἀνοικίαις.

» γ. Οἱ τάφοι ἐμφαίνουσι ταχυεργίαν τινα, ἀμείλιαν καὶ πτωχείαν, ὡς φαίνεται ἐκ τῶν πλάκων καὶ τῶν στηλῶν, αἵτινες εἶναι σχεδὸν ἀργοὶ λίθοι, καὶ ἐκ τῆς ἐλλείψεως ἐπιγραφῶν.

» δ. Πάντες οἱ νεκροὶ ἐκάθησαν, οὐδὲ φαίνονται τινες τεθαμμένοι, ὡς μαρτυρεῖ ἡ ἔλλειψις σκελετῶν ἐν ᾧ ἐν ἄλλαις νεκροπόλεσιν, αἵτινες ἐπὶ μακρὸν χρόνον ἐχρησίμευσαν εἰς ταφὴν πόλεως ἑλληνικῆς, εὐκόλως παρατηροῦνται σώματα κεκαυμένα παρ' ἑτέρα τεθαμμένα· διότι κατὰ τὰς ἐποχὰς καὶ τὰς περιστάσεις, ἀμφοτέρω οὔτοι οἱ τρόποι τῆς ταφῆς ἐπεκράτησαν.

» ε. Τέλος ὁ μετὰ προσοχῆς ἐρευνῶν τὰ ἐν τῇ νεκροπόλει ταύτῃ εὐρεθέντα ἀγγεῖα, ὧν περὶ τὰ τρί-ἀκοντα κατέθηκα ἐν τῷ ἐν Ἀθήναις μουσεῖῳ τῆς ἀρχαιολογικῆς ἐταιρείας, εὐκόλως δύναται νὰ τεκμηριώσῃ, ὅτι ἡ ἐποχὴ, εἰς ἣν ἀνάγονται, δὲν ὑπερβαί-

(α) Οὗς οἱ ἐγγῶροι καλοῦσι β ο ρ ῥ ῆ μ α τ α, δι' ὀνόματος λίαν ἀξιοσημείωτου, ἔπερ τὸ πρῶτον ἤκουσα.

νει τὰ ὄρια ἐνὸς καὶ ἡμίσεως αἰῶνος, καὶ ὅτι ὁ χρόνος οὗτος δύναται νὰ ταχθῇ πρὸ τῆς χριστιανικῆς ἐποχῆς καὶ μετ' αὐτήν.

» Ἡδύνατό τις λοιπὸν νὰ ὑπολάβῃ ἐκ τῶν ἡγουμένων, ὅτι ἐπιδημία ἐνσηψάσης ἐν Σύρα, ἢ καὶ ἐν ἄλλῃ τινι παρακειμένῃ νήσῳ, διὰ χρησιμοῦ ὠρίσθη ὡς τόπος ταφῆς τὸ ὄροπέδιον τῆς νεκροπόλεως ταύτης, ἐρημος κεχωρισμένη τῆς πόλεως δι' ὑψηλοῦ ὄρους καὶ ἐπιπνεομένη ὑπὸ τῶν βορείων ἀνέμων, καὶ οὐδεὶς ἠδύνατο ν' ἀντίπῃ, ὅτι πρὸς τὸν σκοπὸν ὁ τόπος εἶναι καταλληλότατος. Ἡδύνατό τις ἐπι νὰ ὑποθέσῃ, ὅτι ἡ ταφὴ τῶν νεκρῶν ἐξηκολούθει ἐνταῦθα ἐφ' ὅσον ἡ μνήμη τῆς θεομηνίας ἐσώζετο εἰς τὴν φαντασίαν τοῦ λαοῦ.

» Ἡ ὑπόθεσις αὕτη ἤθελε μὲν εἶσθαι πιθανή, ἀλλὰ νομίζω ὅτι πρέπει νὰ προτιμηθῇ ἄλλη τις βέλτιον ἐξηγοῦσα τὰς ἰδιαζούσας τῇ νεκροπόλει ταύτῃ περιστάσεις, ἣν καὶ ἄλλοι λόγοι συνεισφέρουσι. Γνωστὸν εἶναι ὅτι ἡ νῆσος Γύαρος, ὀλίγον ἀπέχουσα τῆς Σύρας καὶ κειμένη ἀντικρὺ τοῦ ὄροπέδιου τῶν τάφων, ἦτον ἡ κυριωτάτη ἐκείνων, εἰς αἷ οἱ Ῥωμαῖοι ἐπεμπον τοὺς πολιτικούς αὐτῶν ἐξορίστους, ὡς μαρτυροῦσι πολλὰ ἀρχαίων συγγραφέων χωρία (α) σημειωτέον μάλιστα, ὅτι ἡ τοιαύτη χρῆσις τῆς Γυάρου ἐμφαίνεται εἰς κατάραν τινα τῆς δημοτικῆς γλώσσης τῶν νεωτέρων Ἑλλήνων (β). Ἐν ταύτῃ δὲ τῇ νήσῳ, εἰ καὶ ἀνασκαφαὶ δὲν ἐγένον, γνωστὸν εἶναι ὅτι οἱ τάφοι εἶναι σπάνιοι. Δύναται τις λοιπὸν μετὰ πιθανότητος νὰ ὑποθέσῃ, ὅτι οἱ πολιτικοὶ ἐξορίστοι οἱ ἐν Γυάρῳ θνήσκοντες ἐθάπτοντο ἐν Σύρα, ἐπὶ τοῦ ἐν Χαλάνδροις ὄροπέδιου.

» Διὰ δὲ τῆς ὑποθέσεως ταύτης, πλὴν τῶν ἄλλων, ἐξηγοῦνται καὶ πολλὰ ἄλλα δυσεπίλυτοι καὶ ἰδιαζούσαι περιστάσεις. Διότι ὅλοι οἱ νεκροὶ ἐκάθησαν, ἐπειδὴ τοῦτο εὐκόλυε τὴν μετακόμισιν· πολλοὶ τάφοι εἶναι ἐπ' αὐτοῦ τοῦ αἰγιαλοῦ, διότι πάντες οἱ νεκροὶ φαίνεται ὅτι μετεκομίσθησαν διὰ θαλάσσης. Ἡ ἀτέλεις τῆς κατασκευῆς καὶ ἡ πτωχεὶα τῶν τάφων ἐξηγοῦντο διότι δὲν κατελείπετο πολὺ ἀργύριον, εἰς οὗς ἐστέρουσαν τὴν ἐλευθερίαν. Ἡ ἔλλειψις τῶν ἐπιγραφῶν πηγάζει οὐ μόνον ἐκ λόγου πολιτικοῦ, ἀλλὰ καὶ ἐκ τινος προνοίας περὶ ἐξελείψεως τοῦ μίσους, αἰσθημάτων φαινομένου καὶ ἐν τῷ νόμῳ, καθ' ὃν τὰ τρόπαια κατεσκευάζοντο ξύλινα. Τὰ ἀγγεῖα τέλος καὶ τ' ἄλλα τ' ἀνακαλυφθέντα ἐν τοῖς τάφοις

(α) Tacit. Ann. 3, 68 καὶ 69, καὶ αὐτόθ. 4, 38—Javen., 1, 73. Aude aliquid brevibus Gyaris et carcere dignum, si vis esse aliquid. — Ὁμ. Σατ. 10, 170 Ut Gyrae clausus scopolis parva quae Scripho. Cicer. Att. 5, 12.

(β) Π ἡ γ α ι ν ε ' σ τ ἂ Γ ι ο ὄ ρ α = τὸν διάβολο, κρημνίσου. Παρατήρησον ἑ ἐνταῦθα καὶ τὴν προφορὰν τοῦ υ ὡς ο υ.

δὲν ὑπερβαίνουσι τινὰ χρονικὰ ὄρια, διότι ἡ ἀνάγκη τῆς τοιαύτης ἐξορίας ἀνήκει εἰς μίαν μόνην ἐποχὴν τοῦ πολιτικοῦ βίου τῆς Ῥώμης. Ἄν δὲ τις ἀντιτάσῃ τὸ πολυαριθμὸν τῶν τάφων, παρατηροῦμεν, ὅτι οἱ μακρὰν τῶν φιλάτων στενάζοντες, τῆς ἐλευθερίας ἐστερημένοι, ἀποθνήσκουσι ταχύτερον· ἂν δὲ ὑποθεθῇ ὅτι οἱ τάφοι εἶναι χίλιοι, δέκα μόνον θάναται ἀναλογοῦσι κατ' ἔτος, ἐπὶ ἑκατὸν ἔτη.

» Εὐχομαι νέαι ἀνασκαφαὶ σκοπίμως γινόμεναι νὰ βεβαιώσωσι τὴν γνώμην μου, διότι ἡ ἀνακάλυψις αὕτη ἤθελεν εἶσθαι πολλαχῶς ἀξιόλογος. εἰς ἂν αἰσκιαὶ τῶν γενναίων ἐκείνων ἀνδρῶν, πρὸ δεκκοκτῶ αἰῶνων, ὡς μαρτύρων τῆς ἐθνικῆς αὐτῶν ἐλευθερίας θανόντων, ἐγειρόμεναι ἀπὸ τῶν τάφων πένθιμον ἀποτείνουσι διαμαρτύρησιν κατὰ τῆς τυραννίας, ἥτις καταθλίβει ἐπι τὰς προσφιλεῖς αὐτοῖς ἐθνοτήτας, τὰς βουλομένας καὶ δικαιουμένας νὰ ζήσωσιν ἐν ἐποχῇ, ἥτις ἔχει τὴν ἀξίωσιν ὅτι ἐπανορθῶ τοῦ περελθόντος τ' ἀδικήματα.

Β'.

» Λείψανα ἀρχαίου ἐν Σύρα δῆμου.

» Εὐλόγως παρετηρήθη, ὅτι κατὰ τὴν ξενικὴν ἐπιδρομὴν τὰ μὲν γενικά πρῶτα ἐκλείπουσι, τὰ δὲ μερικώτερα ἐπιμένουσιν· ὅθεν δὲν ὑπάρχει σήμερον γενικὸν δημοτικὸν ὄνομα τῆς Οἴτης, τῆς Χαλκιδικῆς κτλ. ἀλλ' ἀπαντῶσιν ὀνόματα θέσεων, συνοικιῶν κλ, θαυμασίας γενσιότητος. Αἱ νῆσοι ὅμως τοῦ Αἰγαίου πελάγους ἐτήρησαν πᾶσι τὰ γλαφυρὰ αὐτῶν ὀνόματα, οὐδόλως στερηθεῖσαι καὶ τῶν τοπικωτέρων αὐτῶν ὀνομάτων, ἀξιολόγων ὄντων ὡς πρὸς τὴν γλώσσαν, τὴν τοπογραφίαν καὶ τὴν ἱστορίαν. Οὕτως ἐν Σύρα οἱ χωρικοὶ καλοῦσι *χθαμαλόν* τι καὶ ἐπίπεδον χωρίον παρὰ τὰ βυρσοδεψεῖα, *Γέλος*, καὶ αὐτὸ τὸ δίγλωσσον προφέροντες, καὶ τὸ χωρίον ὄντως εἶναι ἐλώδες· ἄλλη τις θέσις καλεῖται *Ἐλληνηθήρα*, ἄλλη *Καθεῖρι*, ὅπερ ἐμφαίνει θέσιν ἱεροῦ τινος τῶν θεῶν *Καθεῖρων*· κοιλὰς τις καλεῖται *Βῆσσα* (τά), ὅπερ προφανῶς εἶναι τὸ ἀρχαῖον *Βήσσα* (ε), σημερινὸν *πάρροδον* κτλ.

» Ἐπὶ τῆς ἀντικειμένης τῇ νῦν πόλει ἀκτῆς εἶναι λιμὴν, σημειούμενος ἐν τοῖς πίναξι *Λιμὴν Λελαγράφια*, ἐκ τοῦ ὀνόματος ἐρημοκκλησίου, ἀφιερωμένου τῇ Παναγίᾳ τῆς χάριτος. Ἀλλὰ τὸ ὄνομα τοῦτο εἶναι ἄγνωστον εἰς τοὺς ἐγγῶρους, καλοῦντας τὸν τε λιμῆνα καὶ τὴν θέσιν *Ποσειδία* (τά), ἐξ οὗ ἐν τῇ ἐπισήμῳ γλώσσῃ ἐπλάσθη τὸ *Ποσειδονία*, περλόγως, διότι τὸ δημοτικὸν ὄνομα *Ποσειδία* εἶναι αὐτὸ τὸ ἀρχαῖον *Ποσειδία*, ἥτοι τόπος ἡ ναὸς ἱεροῦ τῷ Ποσειδῶνι. Τὸ δὲ αὐτόθι ὑπερτεῖνον ὄρος καταλήγει εἰς ἄκραν κλειούσῃ μὲν τὸν λιμῆνα,

ἀποχωρίζουσιν δὲ αὐτὸν ἑτέρου τινος παρακειμένου· τοῦτο δὲ ἐξηγεῖ ἱκανῶς τὸ πληθυντικὸν Ποσειδεῖα· ὁ δὲ δεύτερος ἐκείνος λιμὴν καλεῖται σήμερον Φοῖνικας (Φοῖνιξ). Αὕτη λοιπὸν ἡ ἀκτὴ, μετὰ τῶν δῶν αὐτῆς λιμένων, προσφευστάτη εἶναι εἰς θέσιν ἀρχαίου δήμου, ἐνδεικνυμένου πρὸς τούτους διὰ πολλῶν φανερῶν λειψάνων, ὧν τινὰ συνέλεξα.

» α'. Λείψανα προκυμαίας ἄνευ χαρακτῆρος, ἧς ὁμοίως ἡ βῆσις πολλαχού εἶναι ἀρχαία· πρὸς βορρᾶν δὲ μετὰ τινὰ βήματα εὐρίσκονται.

» β'. Δώριον κιονόκρανον ἐκ παρίου λίθου, ἐκ τῶν νῦν καλουμένων λατομείων τοῦ ἁγ. Μηνᾶ, οὗ τινος ἡ διάμετρος εἶναι 0 μ. 40· σώζει δὲ τὴν ἀρχὴν εἰκοσιδύω διαξυσμάτων καὶ τριῶν δακτυλίων μετ' ἐντομῆς εἰς συναρμογὴν ἐν τῷ μέσῳ.

» γ'. Σύννομοί τινες λίθοι.

» δ'. Βάθρον κιονοειδές, ὕψους 1 μέτρου, διαμέτρου δὲ 0 μ. 37, μετὰ κοιλώματος ἐν τῷ μέσῳ καὶ αὐλακος εἰς ἔγχυσιν μολύβδου.

» ε'. Βωμίσκος κυλινδροειδὴς μετὰ βουκράνων καὶ ἐγκαρπίων, ὕψους 0 μ. 70, διαμέτρου δὲ 0 μ. 40 τὸ δὲ μάρμαρον πιθανῶς εἶναι ἐκ τῆς Νάξου.

» ς'. Ἔτερον κιονοειδὲς βάθρον καὶ διάφορα ἄλλα ἥττον ἀξιόλογα ἀρχιτεκτονικὰ λείψανα.

» Ὀλίγον δὲ ἀπέχοντες φαίνονται ἱκανοὶ τάφοι, πάντως μαρτυροῦντες τὴν θέσιν τοῦ δήμου, ἐν Ποσειδεῖα ἐν γένει δυνάμεθα ν' ἀποκαλέσωμεν.

» ζ'. Ἐν τινὶ δὲ τῶν τάφων τούτων εὐρέθησαν δύο πυξίδες ἀλαβάστριναι, τηρούμεναι σήμερον ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Κ. Βεᾶκη, δικηγόρου, καὶ ἀσπίς ἐξ ὀπτης γῆς 0, 40 διαμέτρου, μετὰ περιγεσίου, ἧτοι γύρου. Διακρίνονται δὲ ἐτι ἐν αὐτῇ προφανῆ γραφῆς ἴχνη, ἀλλὰ δυστυχῶς ἀμακρότερα ἢ ὥστε νὰ πειραθῶμεν τῆς συνθέσεως τὴν ἐπανόρθωσιν. Πανταχοῦ δὲ φαίνεται πρόστυμμα (mordant) λευκόν, ἐνταχοῦ δὲ καὶ μεταλλικόν τι πράσινον, πιθανῶς προερχόμενον ἐκ τῆς ἐπαφῆς τῆς ἀσπίδος πρὸς χαλκοῦν τι σκευός. Ἐπὶ τῆς περιφερείας φαίνονται ἴχνη καλοῦ τινος μαιάνδρου καὶ κάλγης, εἰς δὲ τὸ μέσον ἴχνη ἀνδρὸς καὶ ἀγγείου. Κατὰ τι δὲ μέρος τοῦ γύρου εἶναι δύο ὀπαὶ δι' ὧν εἰσῆρχετο τὸ σπαρτίον, δι' οὗ ἡ ἀσπίς ἠδύνετο ν' ἀναρτᾶται. Ὀπισθεν τέλος ἀναγινώσκειται ΑΡΗΑΛΙΝΟΣ, ὄνομα τοῦ τεχνίτου διὰ γραμμμάτων ἀναγγελλόντων τὴν ἀκμὴν τῆς τέχνης. Ἡ περιεργὸς αὕτη ἀσπίς κατετέθη εἰς τὸ μουσεῖον τῆς ἐν Ἀθήναις ἀρχαιολογικῆς ἐταιρείας.

» η'. Ἐπιτύμβιον ἀνάγλυφον κακότεχνον, ἐν παρακειμένῃ τινὶ καλύβῃ τηρούμενον.

» θ'. Τέλος ἐπὶ τινος ἠκρωτηριασμένης στήλης ἐφ' ὕψηλῆς βάσεως, ἧς τὸ σωζόμενον εἶναι 0 μ. 58 X, 0 22 ἀναγινώσκειται ἡ ἐξῆς ἐπιγραφὴ

[ἐπὶ] ἱερέ[ως]

[Ἀρ]ιστέου τ[οῦ]

Ἀριστέου Μαραθω[νίου]

κνηφορουσῶ[ν]

5 Πρωτογενεῖας,

Φίλας, τῶν Ἀριστ[έ]

ου θυγατέρων

κλειδουχοῦντος

Ἀριστέου τοῦ

10 Φιλωνίδου

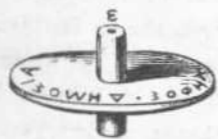
ζακορεύοντος

Κροῖσου

» Τὸ κείμενον τῆς ἐπιγραφῆς ταύτης, ἧς τὰ γράμματα ἐμφαίνουσι τὸν πρῶτον ἢ δεύτερον μετὰ Χριστὸν αἰῶνα, εἶναι δυστυχῶς ἠκρωτηριασμένον, ὥστε δὲν παρέχει ἡμῖν γινώσιν τινὰ ἀκριβῆ περὶ τοπογραφίας ἢ ἱστορίας. Σκοπὸν δὲ εἶχε νὰ δικαιωνῆ τὴν μνήμην γεγονότος τινος ἐπὶ τῆς ἱερωσύνης Ἀριστέου, ἱερέως πιθανῶς τοῦ Ποσειδῶνος, τῶν θυγατέρων αὐτοῦ διατελουσῶν κνηφορῶν θεότητος μὴ δυναμένης σήμερον νὰ ἐξακριβωθῇ· ἐν γένει δὲ ἐμφαίνεται θρησκευτικὴ τις ἐπιτροπὴ, ἐνδεικνύουσα ἱερὸν ἐν Ποσειδεῖαις, πιθανώτατα τοῦ Ποσειδῶνος.

» Τὰ μνημονευθέντα ἀρχιτεκτονικὰ λείψανα, τὰ πιθανῶς εἰς τὸ αὐτὸ μνημεῖον ἀνήκοντα, δὲν ἐπαρκοῦσιν εἰς ἀπόπειραν ἀνορθώσεως αὐτοῦ. Διότι ὁρμώμενοι ἀπὸ τῶν διαστάσεων τοῦ κιονοκράνου καὶ δῶν ἑτέρων, ἅπερ καὶ τοὶ ἐφαρμμένα ἔχουσι τὰς αὐτὰς διαστάσεις, ἠδυνάμεθα νὰ θεωρήσωμεν ὡς μέγιστον ὕψος τοῦ σώματος 2 μ. 75· προστιθέντες δὲ τὸ ὕψος τοῦ κιονοκράνου, τὸ πιθανὸν ὕψος τοῦ θριγχοῦ καὶ τοῦ ἀετώματος, ἂν ὑπῆρχεν, ἀποτελοῦμεν ὕψος 4 μ. 75, ἧτοι μικρὸν ὡς πρὸς ἀξιόλογόν τινα νάον. Ἀλλὰ τὸ σύνολον τῶν λειψάνων τούτων ἱκανῶς μαρτυρεῖ τὴν ὑπαρξίν δήμου· σκοπίμως δὲ γινόμεναι ἀνασκαφαὶ δύνανται ν' ἀναδείξωσι βεβαιωτέρας ἀποδείξεις.

» Πρὶν ἢ περὶ τὴν σημειώσιν ταύτην, ἐπιτάσσω μικρὸν τι χαλκοῦν ἔργον, ἐπίσης ἐν Σύρα πρὸ ἱκανοῦ καιροῦ, ἀλλ' ἀδελφον ἔπου, ἀνακαλυφθέν. Ἐχρησίμει δὲ ὡς σταθμὸς ἐν τινὶ ἐργαστηρίῳ, ὅτε παῖς τις, ἐντονώτερον πατάξας αὐτὸ, ἀπέσπασε τὸ ὀξεῖδωμα καὶ ἀνεφάνησαν γράμματα. Καταθεῖς δὲ αὐτὸ ἐν τῷ αὐτῷ μουσεῖῳ ἐπισυνάπτω ἱερογράφημα ὁμοῖον καὶ ἰσομέτρητον

» Εἶναι δὲ δίσκος α, ἐν διέρχεται ἄξων δ, καὶ φέρει τὴν ἐπιγραφὴν ψήφος δημοσία· ἡ δὲ ἐκφορὰ τοῦ ἄξωνος εἶναι ἡ παριστανομένη ἐν τῇ τομῇ β. Ἐπὶ δὲ τῆς ὀπισθεν ἐπιφανείας τοῦ δίσκου εἶναι τετυπωμένη σφραγὶς α. ἐφ' ἧς ἀναγινώσκειται Κ. Τὸ μουσεῖον ἀπέκτησε μετὰ ταῦτα καὶ ἕτερον δίσκον μετὰ τῆς αὐτῆς ἐπιγραφῆς, ἀνακαλυφθέντα ἐν Ἀθήναις, παρὰ τὸν νῦν τῆς ἁγ. Τριάδος (κατὰ τὰς ἱεράς ἢ ἐλευσίνους πύλας), ἐμφαίνοντα ὁμοῦς δῶν διαφορὰς· ὁ ἄξων εἶναι διάτρητος ὅλος ε, ἐπὶ δὲ τῆς σφραγίδος ἀντὶ Κ, ἀναγινώσκειται Γ. (γ) Ἐδημοσιεύθησαν δὲ

οἱ δίσκοι ἐν τῷ Φιλιστορι (α) καὶ ἐν τοῖς annali del Instituto di corrispondenza archeologica (β). Ἐν τῷ Φιλιστορι, ὁ Κ. Κουμανούδης, κατὰ τινὰ γνώμην τοῦ Κ. Βαξμουθίου, πειράται ν' ἀποδείξῃ, ὅτι οἱ δίσκοι οὗτοι ἦσαν ψῆφοι· διότι ὁ Ἀριστοτέλης (γ) λέγει « ψῆφοι δ' εἰσὶ χαλκαῖ, αὐλίσκον ἔχουσαι ἐν τῷ μέσῳ, αἱ μὲν ἡμίσειαι τετραπημέναι, αἱ δὲ ἡμίσειαι πλήρεις· οἱ δὲ λαχόντες ἐπὶ τὰς ψήφους, ἐπειδὴν εἰρημένον ὡσιν οἱ λόγοι, παρατιθέασιν ἐκάστῳ τῶν δικαστῶν δῶν ψήφους, τετραπημένην καὶ πλήρη, φανερὰς ὄραν τοῖς ἀντιδίκου, ἵνα μῆτε πλήρεις, μῆτε πάντη τετραπημέναι λαμβάνωσι. » Ὁ δὲ Πολυδεύκης καλεῖ τὰς ψήφους ταύτας σπονδύλους (δ) λέγων « Πάλαι γὰρ ἀντὶ ψήφων χοιρίναις ἐχρῶντο, αἵπερ ἦσαν κόγχαϊ θαλάττιοι· αὐτῆς δὲ χαλκᾶς ἐποιήσαντο κατὰ μίμησιν, καὶ σπόνδυλοι δὲ ἐκαλοῦντο αἱ ψῆφοι αἱ δικαστικαί, χαλκοῦ πεποιημέναι. » Ἄλλ' ἐκ τούτων πάντων οὐδαμῶς δύναται τις νὰ συμπεράνῃ, ὅτι αἱ ψῆφοι ἐκεῖναι ἦσαν ὁμοίαι πρὸς τοὺς ἐξεταζομένους δίσκους· διότι τοιαῦτα ψῆφοι ἤθελον εἶσθαι σχήματος αὐτοῦ καὶ δυσχρήστου.

» Γνωστὸν πρὸς τούτους εἶναι ὅτι τὰ δημοκρατικὰ δικαστήρια, οἳ τὰ τῶν ἡλιαστῶν, ἦσαν λίαν πολυμελῆ· ὁ φανταζόμενος λοιπὸν πεντακοσίας τοιαύτας ψήφους, ῥιπτομένης εἰς ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν καδίσκον, θέλει ἐννοήσῃ τὸ ἄτοπον τοῦ μεγέθους. Τέλος ὁ αὐλίσκος, ἧτοι ἡ ὀπῆ, ἐχρησίμει μόνον εἰς τὸ νὰ διακρίνεται ἀπὸ τινος ἀποστάσεως, ὡς ἀνεγνωμένον ἀνωτέρω παρὰ τῷ Ἀριστοτέλει, ἡ ἴσως καὶ διὰ τῆς ἀφῆς, αἱ καταδικάζουσαι, ἧτοι αἱ τετραπημέναι ψῆφοι, ὅπερ ἀποβαίνει ἀδύνατον ἐπὶ τοῦ περι οὗ ὁ λόγος δίσκου καὶ διὰ τὸ μικρὸν τῆς ὀπῆς καὶ διὰ τὴν ὄλην διαθέσιν. Ἀδίκως δὲ ἀναφέρεται εἰς ἐπικουρίαν ὁ σπόνδυλος τοῦ Πολυδεύκου, ὡς σημαίων ἑλληνιστῶν σπόνδυλον ἀτράκτου· διότι ὁ τοιοῦτος σπόνδυλος εἶναι ἐν γένει ἡμισφαιρικός, ἢ φακοειδὴς μετ' ὀπῆς ἐν τῷ μέσῳ· τοῦτο δὲ τὸ σχῆμα πολὺ ἀπέχει τοῦ ἐξεταζομένου δίσκου. Πρὸς τούτους ὁ Πολυδεύκης λέγει ὅτι κατεσκευάζοντο ψῆφοι κατὰ μίμησιν κογχυλίων τινων, ὧν δυνατὸν νὰ παρομοιασθῇ τὸ σχῆμα πρὸς ἡμισφαιρίον ἢ σπόνδυλον, ἀλλὰ τὸ σχῆμα τοῦτο ἐτι μᾶλλον ἀρίσταται τοῦ προκειμένου.

» Ἄν τις, ἐξηγῶν τὸ πρᾶγμα, λέγῃ ὅτι οἱ δίσκοι οὗτοι ἦσαν πάματα κάλλις, ὁ λόγος εἶναι ἀπλοῦς,

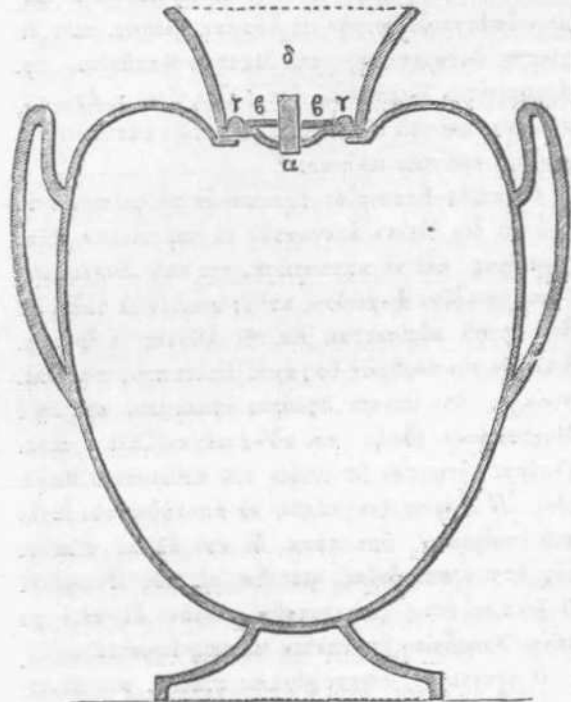
(α) Φυλλάδ. 18, σελ. 272. 3 Σεπτέμ. 1861.

(β) Τόμ. XXXIII, σελ. 289.

(γ) Παρ' Ἀρποκρατ. ἐν λ. τετραμένῃ, ἴδε Φιλιστ. ἐνθ. ἄνωτ.

(δ) 8, 17.

ἀλλ' οὐχ ἦττον πιθκνός. Ὁ σχολιαστὴς τοῦ Ἀριστοφάνους (α) λέγει « ἔχει δὲ καὶ ὁ χαλκός (ἀμφορεύς), ὡς φησὶν Ἀριστοτέλης, διεβρίνημένον ἐπίθημα, εἰς θ' αὐτὴν μόνην τὴν ψῆφον καθίσθαι. (Annal. ἐνθα ἀνωτ.) Ὁ . . . (κημός) . . . ἦν κεράμειος χώνη. » Ἄν φαντασθῶμεν λοιπὸν τὴν κάλπην (καδίσκον, ἀμφορέα) κατὰ τὸ ἐξῆς σχῆμα,

τὸ διεβρίνημένον ἐπίθημα εἶναι τὸ γ, γ' ἢ ὀπὴ δι' ἧς ἐβρίπτετο ἡ ψῆφος τὸ α, καὶ τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος πῶμα τὸ β, β, μετὰ τοῦ ἄξονος, οὗ τὸ ἄνω μέρος ἐχρησίμευσεν ὅπως αἰρεῖται, τὸ δὲ κάτω ὅπως τὸ πῶμα προσαρμύζηται καὶ στερεῶται ἐν τῇ ὀπῇ α' ὁ κημός τέλος εἶναι τὸ δ. Αὐτὰς δὲ τὰς ψῆφους

οὐδὲν τὸ καλῶν νὰ ὑποθέσωμεν ἱκανῶς μικράς, χαλκᾶς, σφαιρικᾶς, ἡμισφαιρικᾶς, ἢ φακοειδεῖς, τὰς ἡμίσεις πλήρεις, τὰς δὲ λοιπὰς τετραπλημένας, κατὰ τὰς ἀνωτέρω ἐπαχθεῖσας μαρτυρίας. Τὰ δὲ γράμματα Κ. καὶ Γ τὰ ἐπὶ τῶν σφραγίδων, δι' ὧν διακρίνοντο τὰ διάφορα δικαστήρια, ἀρμύζουσιν εἰς τὰ πῶματα ἐπίσης ὡς καὶ εἰς τὰς ψῆφους.

» Ἐν Παρισίῳ, τῇ 22 Ἰουλίου 1862.

• Γ. Γ. ΠΑΠΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ. •

Γ. Γ. Ἀφ' οὗ ἔγραψα τὴν σημείωσιν ταύτην ἀνεκαλύφθησαν ἐνταῦθα δύο τινὰ σχέσις ἔχοντα πρὸς τὸ δημοσιευόμενον πῶμα, καθ' ἡμᾶς κληρωτῶδες. Ἄ. Δέκα ὅμοια ὄμοῦ ἐν Ἀθήναις εὐρεθέντα μετ' ἐπιγραφῆς ψῆφος δημοσία, ὧν ἐν μόνον διάτρητον, εἶτι δὲ μετὰ διαφόρων γραμμάτων, ὧν ἐν Μ, ἢ Σ, ὅπερ ἐπιταράττει τὴν ὑπόθεσιν, ὅτι τὰ γράμματα ταῦτα εἶναι ἠλικαστικά σύμβολα, διότι δέκα ὄντων τῶν δικαστηρίων, τὰ γράμματα δὲν προσέβαινον ὑπὲρ τὸ Κ. Ταῦτα δὲ τὰ ἐπίσης χαλκᾶ πῶματα, ἀγορασθέντα ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως, φυλάττονται ἐν τῷ ὑπουργείῳ τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως. β'. Ἰκανὰ ὅμοια, ἀναντιρρήτως πῶματα ἀμφορέων ἐξ ὀπτῆς γῆς, εὐρεθέντα μετὰ τῶν ἀμφορέων, ἐπίσης κεραμείων, εἰς ὧν τὰ στόματα ἦσαν ἐκ τῆς πολυκαιρίας δι' ἀργίλου συγκκολλημένα. Φέρουσι δὲ καὶ ταῦτα γράμματα τινὰ δυσανάγνωστα καὶ δύο ἐξ αὐτῶν μέγα Ε ἐκτετυπωμένον καὶ δὲν διαφέρουσι τοῦ ἐνταῦθα δημοσιευομένου, εἰμὴ καθ' ὅτι εἶναι παχύτερα ὡς ἐκ μᾶλλον εὐθραύστου ὕλης, καὶ καθ' ὅτι ὁ ἄξων δὲν διήκει ἐκατέρωθεν, ἀλλὰ μόνον ἄνωθεν τοῦ πῶματος. Διότι τῶν πωμάτων τούτων ἀνηκόντων εἰς κοινὰς ἀμφορεῖς, ὁ ἄξων εἶναι κατεσκευασμένος ὅπως χρησιμεύῃ μόνον ὡς λαβὴ τοῦ πῶματος καὶ οὐχὶ καὶ ὅπως φράττη κατῶθεν ὀπῆν μικροτέρων τῆς τοῦ στομίου, δι' ἧς εἰς τὸν χαλκὸν ψηφοδόχον ἀμφορέα ἦτοι καδίσκον ἐβρίπτετο ἡ ψῆφος, ὡς εἶναι διατεθειμένος ὁ ἄξων τοῦ πρὸ ἡμῶν δημοσιευομένου πῶματος. Ταῦτα δὲ τὰ κεράμεια πῶματα φυλάττονται ἐν τῇ ἐν τῇ Ἀκροπόλει συλλογῇ τῶν ἀγγείων.

Ἢ μὲν τῶν πηλίνων πωμάτων ἀνακάλυψις ἐνισχύει πάντως τὴν ἡμετέραν γνώμην ἀποδεικνύουσα τὴν χρῆσιν αὐτῶν ὡς πωμάτων ἀμφορέων. Ἢ δὲ τῶν δέκα χαλκῶν φαίνεται, ὅτι διὰ τὸ πλῆθος καθιστᾶ πιθκνότεραν τὴν τῶν θεωρούντων τὸ δημοσιευόμενον ὡς ψῆφον, ὅσον δύσχρηστος καὶ ἀσκοπος καὶ ἂν πρὶσται. Ἀλλ' ἂν δικαιοθῶμεν, ὅτι ἡ διὰ ψῆφον ἀπόφασις δὲν ἀνῆκε μόνον εἰς τὰ ἠλικαστικά δικαστήρια, ἀλλὰ καὶ εἰς πολλὰς ἄλλας ἀρχὰς διὰ τοῦ αὐτοῦ τρόπου τὰς ἀποφάσεις αὐτῶν ἐκπερούσας, φανερόν εἶναι, ὅτι πλὴν τῶν εἰκόνων ἡ-

λικαστικῶν χαλκῶν ἀμφορέων, ἦτοι δύο πρὸς ἕκαστον δικαστήριον, τοῦ μὲν περιέχοντος τὰς κυρίας, τοῦ δὲ τὰς περιττὰς ψῆφους, καὶ πλείστοι ἄλλοι ἦσαν ἐν χρῆσει. Δὲν εἶναι δὲ ἀπίθκνον νὰ παραδεχθῶμεν, ὅτι εἰς ἐρείπια ἀρχαίου τινος ἀνεκαλύφθησαν ὄμοῦ τῶν δέκα αὐτοῦ τρηομένων τὰ δέκα χαλκᾶ πῶματα.

Ἄν δὲ κατὰ τινὰ τῶν πωμάτων οἱ ἄξωνες εἶναι διάτρητοι καὶ κατ' ἄλλα πλήρεις, τοῦτο εὐκόλως, κατὰ τὴν ἡμετέραν γνώμην, ἐξηγεῖται· διότι οἱ ἀμφορεῖς, εἰς οὓς ἐβρίπτοντο αἱ πλήρεις, ἦτοι αἱ σώζουσαι ψῆφοι, εὐλόγον ἦτο νὰ ἔχωσι πλήρη τὸν ἄξωνα τοῦ πῶματος, ὅπως εὐκολώτερον γίνωνται κατάδηλοι, οἱ δὲ ἀμφορεῖς, εἰς οὓς ἐβρίπτοντο αἱ διάτρητοι, ἦτοι αἱ καταδικάζουσαι ψῆφοι, ἐπίσης εὐλόγον ἦτο νὰ φέρουσι πῶμα διάτρητον, ἀλλ' οὕτως, ὥστε διὰ τῆς ὀπῆς νὰ μὴ ἦναι δυνατόν νὰ ῥίπτηται ψῆφος.

Τέλος οὐδόλως ἀξιούντες, ὅτι ἡ ἡμετέρα γνώμη λυεῖ ὀριστικῶς τὸ ζήτημα θεωροῦμεν ὅμως αὐτὴν διὰ τοὺς ἐκτεθέντας λόγους ὡς πιθκνότεραν τῆς ἐτέρας, ἦτις, ὡς νομίζομεν, πλείω περιέχει τὰ ἄπορα.

Ἐν Ἀθήναις, τῇ 13 Μαΐου 1865.

Γ. Γ. Π.

Σημ. ἐπιλαμβανόμεθα τῆς ἀφορμῆς, ὅπως δημοσιεύσωμεν ἐπιγραφὴν τινα, ἣν δημοδιδάσκαλός τις ἀντέγραψεν ἐν Σαλαμίῳ, ἀλλ' ἀγνοοῦμεν ἀντὶ τὸν αὐτὸν ἀντέγραψεν αὐτήν.

Διονύσιω κύλωνεϊ Φιλωτέρα Διοδότου Κηρυσιαῖος Φυγάτηρ,

Ἐπὶ ἱερέως Φιλήμονος τοῦ Ποπλίου Φυλάσου.

Μῆκος τοῦ στίχου 4μ. 19, ἐκάστου δὲ γράμματος 0, 3. Τὰ γράμματα εἶναι τῆς ῥωμαϊκῆς ἐποχῆς. τὸ Ἀύλωνεὺς ἀνεγνώσθη ἐν τῷ ἀττικῷ θεάτρῳ «ιερέως Ἀύλωνεὺς Διονύσου» τὸ Φυλάσου, ὅπερ ἔσως ἀναγνωστῆσον Φελασίου, εἶναι πιθκνῶς ἀμάρτημα τοῦ χαράξαντος τὸν λίθον.

Ἐν Ἀθήναις, τῇ 28 Ἀπριλ. 1865.

Γ. Γ. Π.

ΑΙ ΔΥΟ ΕΞΑΔΕΛΦΑΙ.

ΔΙΗΓΗΜΑ ΝΑΥΤΙΚΟΝ

ὑ π ὁ

G. DE LA LANDELLE.

(Ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ.)

(Συνέχ. ἴδε σελίδα 364 — 364.)

Ε'.

Αἱ εὐχαὶ τοῦ Μαστρο-Ματθαίου δὲν εἰσχοῦσθη-

σαν, τὰ δὲ πυροβόλα εἰμῖναν δεδεμένα καὶ ἄφωνα καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ πλοῦ. Ὅτε ἡ Δάφνη καθωρμίσθη πρὸ τῆς νήτου Σακριφίσιου, κέντρου τοῦ ἐνεργούντος τὸν ἀποκλεισμὸν στόλου, τὰ πλεῖστα τῶν πλοίων εἶχον ἀποσταλῆ πρὸς καταδρομὴν καὶ ἦτο ἀδύνατον νὰ ἐπιχειρηθῆ τι· ἐπειδὴ δὲ περιεμένοντο ἐπικουραὶ ἐκ Γαλλίας δὲν ἐζητήθη παρὰ τοῦ δρόμωνος ἡ μέρος τῶν τροφίμων αὐτοῦ. Ὁ δρόμων ὑπέστρεψε λοιπὸν εἰς Ἀθάναν ἀμέσως, πρὸς μεγίστην δυσχερέσειαν τοῦ Μαστρο-Ματθαίου, τοῦ ἀρτεμονίου Καρτοννέ, ὅστις εἶχε γίνοι ἡ ἡγῶ τοῦ πρώτου, καὶ τοῦ πλείστου μέρους τῶν κατοίκων τῆς πρώτης καὶ τῆς πρῶτης.

Ὁ ἰατρὸς Ἐστουρζῶ ἔχειρεν ἐν τῇ φιλανθρωπίᾳ του ὅτι δὲν ἤθελεν ἀναγκασθῆ νὰ περιποιητῆ πληγωμένους καὶ νὰ κακοτρώγῃ, — τοῦ Σακριφίσιου ὄντος νησιδίου ἀμμώδους καὶ ἐρήμου ἐν ᾧ οὐδὲν εἶδος ποτοῦ εὐρίσκειται. Ἐκ τῆς Ἀθάνας ὁ δρόμων, διελθὼν τὸν πορθμὸν Βαχάμα, ἐπλεε πρὸς τὴν Μαρτινίκην, ὅτε ὑπέστη σφοδρὰν τρικυμίαν, καθ' ἣν ὁ Μονταιγλὼν ἔδειξε καὶ αὐθις μέγαν ζῆλον, προσελκύσας οὕτω τὴν ὑπόληψιν τοῦ κυβερνήτου Βομορέν. Ἡ Δάφνη ἠναγκάσθη νὰ ἀποκόψῃ τὸν ἰστόν τοῦ ἐπιδρόμου· ὑποστᾶσα δὲ καὶ ἄλλας βλάβας οὐχ ἦττον σπουδαίας, μετέβη εἰς τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας ὅπως ἐπισκευασθῆ μόνον δὲ περὶ τὰ τέλη Νοεμβρίου ἐπανῆλθεν εἰς Φορ-Ρουαγιαλ.

Ὁ φροντιστὴς ἐπισκεψάμενος πρῶτος τὸν Κ. Δεγαλὲ, εὗρεν ὑπὲρ ποτε φιλόφωνα δεξίωσιν· ἡ Καλυψὼ ἀπηύθυνεν αὐτῷ μειδιάματα κολακευτικώτερα τῶν συνήθων, ἔχοντα δὲ καὶ ἐκφρασίαν τινὰ πονηρίας· περιεποιήθησαν τέλος αὐτὸν παντοιοτρόπως, προσενεγκόντες αὐτῷ καὶ δωμάτιον.

« Τρεῖς μῆνας μετὰ τὴν ἀναχώρησίν σου, φίλε μου, εἶπεν αὐτῷ ὁ Κ. Δεγαλὲ, ὁ Γραιγκοῦρ μὲ ἐγραψεν ἐπιστολὴν εἰς τὴν ὁποίαν μὲ λέγει πολλὰ περὶ σοῦ· ἀπαιτεῖ νὰ σὲ μεταχειρισθῶμεν ὡς μέλος τῆς οἰκογενείας· ἡ καρδία μας ἦτο ἤδη διατεθειμένη εἰς τοῦτο, ὥστε θεωρεῖ εἰς τὸ ἐξῆς τὴν οἰκίαν ταύτην ὡς ἰδικὴν σου. Πήγαίνα, ἔρχου ἀπὸ τῆς ξηρᾶς εἰς τὸ πλοῖον καὶ ἀπὸ τοῦ πλοίου εἰς τὴν ξηρὰν· ἰδοὺ τὰ δωμάτιά σου· ἡ Καλυψὼ θὰ φροντίσῃ νὰ μὴ σὲ λείψῃ τίποτε. Πρὸ πάντων μὴ νομίζῃς ὅτι μᾶς ἐνοχλεῖ· μὴ συστέλλεσαι καὶ κάμνε ὅτι σὲ ἀρέσκει. Ὁ Γραιγκοῦρ νομίζω σὲ ἔγραψεν ὡσαύτως καὶ θὰ κάμῃς καλὰ νὰ ζητήσῃς τὸ γράμμα ἀπὸ τὸ ταχυδρομεῖον. »

Ἡ ἔμμη ἐφάνη παραδόξως δειλιῶσα ἐνώπιον τοῦ φροντιστοῦ. Τὴν συνήθη αὐτῆς ἀφέλειαν διεδέξατο καινοφανῶς ἐπιφύλαξις. Ὁ Ἐρνέστος ἀπηύθυνεν αὐτῇ περιποιητικὰς τινὰς φράσεις ἐξ ἐκεῖνων ἃς ἐδέχτο ἄλλοτε εὐμενῶς· ἐν τούτοις ἀπῆντησεν ὡς

[α] Ἰππ. 1150.

ἤθελεν ἀπαντήσει ἡ Ἀδριάννα, δυσπίστως μειδιῶσα καὶ κινουσα μυστηριωδῶς τὴν κεφαλὴν.

Ἐκαστος ἐνόησε ὅτι ἡ ἐπιστολὴ τοῦ Κ. Γραιγκοῦ ὑπῆρξεν αἰτία τῆς ἐν τῇ οἰκογενεῖᾳ Δεγαλὲ ἐπελοῦσης μεταβολῆς. Ἀμὰ ὡς ἐφθασαν εἰς Βρέστ αἱ ἐπιστολαὶ τοῦ Μονταιγλῶν καὶ τοῦ Ἐρνέστου Πορταντίκ, ὁ ἀρχαῖος πλοίαρχος ἀπεφάσισε νὰ ἀναγγεῖλῃ τὰ πάντα εἰς τὸν γυναικάδελφον αὐτοῦ· ἀφ' οὗ λοιπὸν ἔγραψεν αὐτῷ ὅτι ὁ ἀναγνώστης γινώσκει ἤδη περὶ τῆς διπλῆς εἰς γάμον αἰτήσεως, ἠκολούθησεν ὡς ἐξῆς·

« Εἶχον θρέψει ἀνέκαθεν τὴν ἐλπίδα νὰ ἐνώσω τὴν Ἀδριάναν μετὰ τοῦ υἱοῦ τοῦ καλλιτέρου μου φίλου· ἡ ὥρα παρήρξατο καὶ ἐβιάσθη παραπολὺ νὰ συγκατανεύσω. Ἡ σύζυγός μου μὲ παρετήρησεν ὅτι ἡ περιουσία ἡμῶν εἶναι μετρία καὶ ὅτι ἡ αἰτησις τοῦ Μονταιγλῶν εἶναι συμφορωτέρα. Ἐλάβον πληροφορίας περὶ τοῦ νέου τούτου καὶ ἔμαθον ὅτι εἶναι ἀξιωματικὸς διακεκριμένος, ἔχων μέλλον, ἀνήκων εἰς ἐντιμὸν οἰκογένειαν καὶ ἀξιολόγος ὑφ' ὅλας τὰς ἐπιόψεις. Ἐπειδὴ λοιπὸν ἐδίσταζον, ἀπεφασίσαμεν νὰ ἐρωτήσωμεν τὴν Ἀδριάναν. Αὐτὴ, κατ' ἀρχὰς μὲν ἐγέλασε πολὺ διὰ τὴν διπλῆν αἴτησιν· ἔπειτα ἤρχισε νὰ κλαίῃ ὡσάν ἀνόητος, καὶ ἡ κωμωδία αὕτη διήρκεσε τρεῖς ἡμέρας· δὲν ἤθελεν, ἔλεγε, νὰ λυπητῆ τὸν φίλον τῆς Ἐρνέστου. Τέλος ἡ μήτηρ τῆς ἔκαμε τόσα καὶ τόσα ὥστε κατώρθωσε νὰ προτιμήσῃ τὸν Μονταιγλῶν. Δυστυχῶς ἡ σύζυγός μου, κατὰ συμβουλήν ἐμοῦ, εἶχε γράψῃ πρὸς αὐτὸν διὰ νὰ τὸν λύσῃ τῆς ὑποχρεώσεώς του. Τέλος ὅμως τὰ πράγματα ἦλθον κατ' εὐχὴν καὶ τὸ θαῦμα χρεωστεῖται εἰς τὴν κόρην σου. Ὁ Ἐρνέστος ἀγαπᾷ τὴν Ἐμμαν καὶ μᾶς ἔγραψε τοῦτο· ὁ Μονταιγλῶν δ' ἐξ ἄλλου ἔγραψε γράμμα ἀξιοπρεπὲς καὶ ἐπιφυλακτικόν, ἐκ τοῦ ὁποῦ ὅμως ἐξάγονται οἱ ἀληθεῖς αὐτοῦ σκοποί. Ἡ Ἀδριάννα δὲν ἐδίστασε πλέον. Μικρὰ διατάρσκακα κατὰ τοῦ Ἐρνέστου ἐπετάχυνε τὴν ἀπόφασίν τῆς. Ὁ Ἐρνέστος εἶναι κάλλιστος γαμβρὸς διὰ τὴν κόρην σου· δὲν ἔχω ἀνάγκην νὰ τὸν ἐπαινέσω, ἀρκεῖ ὅτι ἠξέυρεις ὅτι δὲν ἐδίσταζα νὰ τὸν δώσω τὴν Ἀδριάναν μου· ἄλλως τε τὸν ἐγνώρισας βεβαίως ἤδη. Εἶναι ἀληθὲς ὅτι δὲν εἶναι πλούσιος, ἀλλ' ἔχεις ἀρκετὴν κατάστασιν ὥστε νὰ παρίδῃς τοῦτο τὸ κεφάλαιον· τὸ στάδιον αὐτοῦ τὸν ἐπιτρέπει νὰ ἀκολουθήσῃ τὰ ἔχνη σου καὶ νὰ προχωρήσῃ ταχέως· ἐν τῇ ἀποικίᾳ. Καὶ ἂν δὲ προτιμᾷς νὰ ἐκτελέσῃς τὸ ἀρχαῖόν σου σχέδιον, νὰ πωλήσῃς δηλαδὴ τὰ κτήματά σου καὶ νὰ ἔλθῃς πλησίον ἡμῶν, οὐδὲν ἐμποδίζει αὐτὸν ν' ἀποκατασταθῇ εἰς Βρέστ. Ἡ Βρετανία ναὶ μὲν δὲν ἔχει τὰς ὠραίας τοποθεσίας καὶ τοὺς θελκτικὸς λιμῶνας τῆς Μαρτινίκης, ἀλλ' εἶναι πατρίς σου καὶ θὰ εὖρης ἐδῶ καρδίαν αἰ-

τινες σὲ ἀγαπῶσι τρυφερῶς. Πίστευσόν με, φίλε μου, ἐπάνελθε' ἄς σχηματίσωμεν μίαν καὶ μόνην οἰκογένειαν, ἂν ζήσωμεν πλησίον, ἡμεῖς καὶ τὰ τέκνα ἡμῶν. »

Ὁ Κ. Δεγαλὲ δὲν ἔκρυψε τῇ Ἐμμαν τὸ περιεχόμενον τῆς ἐπιστολῆς, ἧς ἀπεδέχτο τὰς ἰδέας. Ἄλλως τε καὶ ἡ Ἀδριάννα εἶχε γράψῃ πρὸς τὴν ἐξαδέλφην αὐτῆς, παραπονουμένη, μετὰ γλυκεῖας χάριτος, ὅτι αὕτη ἀπέσπα τοὺς θαυμαστάς αὐτῆς, — ἐνόησε τὸν Ἐρνέστον, — εὐφρεῖς δὲ τινε; εἰρωνεῖται ἐπιμῶρον τὸν φροντιστὴν διὰ τὴν ἀπιστίαν αὐτοῦ. Ἡ Καλυψὼ, μαθοῦσα ὡσκότως τὰ γραφέντα, εὕρισκε φυσικώτατον ὅτι ἡ νέα αὐτῆς δέσποινα εἶχε νικήσῃ τὰς ὠχρὰς Γαλλίδας τῆς Γαλλίας, διότι αἱ μιγάδες φαντάζονται εὐκόλως ὅτι αἱ Εὐρωπαϊαὶ εἰσὶ διαφανεῖς.

Ἀλλ' ἡ Ἐμμαν, εὐθὺς ἐκ τῆς πρώτης συναντήσεως εἶχεν εὕρει τὸν Μονταιγλῶν περιποιητικώτερον, εὐγενέστερον, δεξιώτερον τοῦ φροντιστοῦ. Ἐπειδὴ ὁ πρῶτος ἐσυλλογίζετο τὴν Ἀδριάναν ὀλιγώτερον τοῦ δευτέρου, εἶχε διατηρήσει ὑπεροχὴν κατὰ τὴν διατριβὴν τοῦ δρόμωνος εἰς Φορ-Ρουαγιάλ. Κατὰ τὴν ἀπουσίαν τῆς Ἀδριάνης, ἡ Ἐμμαν ἐνεθυμήθη συχνάκις τὸν νέον ὑποπλοίαρχον· ἐπειδὴ δ' ἡ ἐξαδέλφη αὐτῆς ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς τῆς δὲν ὠμίλει περὶ τοῦ Μονταιγλῶν, δυσηρεστήθη διὰ τὴν μυστικότητά ταύτην καὶ, ἴσως ἐνεκα τούτου ἀπεφάσισε, νὰ ἀναπτύξῃ ὄλας αὐτῆς τὰς χάριτας καὶ τὸ πνεῦμα μετὰ τὴν ἐπάνοδον τοῦ ἀξιωματικοῦ, ἐνώπιον τοῦ ὁποῦ δὲν ἐδειλία, ἐν ᾧ ὁ Ἐρνέστος, ἔχων οὕτως εἰπεῖν, τὸν ἐπίσημον χαρακτῆρα ἀρραβωνιστικοῦ, ἐφόδιζεν αὐτὴν ὀλίγον. Ταῦτα ἐξηγοῦσι τὸν τρόπον μεθ' οὗ ὑπεδέξατο αὐτόν.

Ὁ φροντιστὴς εὗρεν εἰς τὸ ταχυδρομεῖον μακρὰν ἐπιστολὴν τοῦ Κ. Γραιγκοῦ, περιέχουσαν τὴν πλήρη λύσιν τοῦ προβλήματος. Ὁ γέρον πλοίαρχος συνῆχαιρεν αὐτῷ διὰ τὸν πρὸς τὴν Ἐμμαν ἔρωτα, ἐπανελάμβανε δὲ κατὰ μέγα μέρος ὅτι εἶχε γράψῃ καὶ πρὸς τὸν Κ. Δεγαλὲ, οὐδὲ μνησθῆναι ὅμως ποιούμενος τοῦ Μονταιγλῶν. Ἐν ᾧ ὁ Ἐρνέστος ἀνεγίνωσκε τὴν ἐπιστολὴν ταύτην μετὰ προφανοῦς συγκινήσεως ὁ ἰατρὸς Ἐστουρζὼ εἰσῆλθεν εἰς τὸ ταχυδρομεῖον, ἔκαμε τὰς παρατηρήσεις του καὶ ἐξῆλθε.

Μετὰ δύο ὥρας οἱ ἀξιωματικοὶ τοῦ δρόμωνος ἦσαν συνηθρισμένοι εἰς τὸ γεῦμα, ἕκαστος δ' αὐτῶν ὠμίλει περὶ τῶν εἰδήσεων ἃς εἶχε λάβῃ ἐκ Γαλλίας.

« Δὲν γνωρίζετε τίποτε, κύριοι, ἀνεφώνησεν ὁ ἰατρὸς· αἱ ἐπιστολαὶ τῶν οἰκογενειῶν σας ἂν καὶ λίαν εὐάρεστοι ἀναμφιβόλως πρὸς ἕκαστον ὑμῶν, πρὸς τὴν κοινότητα ὅμως εἶναι ἀσήμαντοι. Κανεὶς ἀπὸ σας δὲν ἔχει τὴν αὐταπάρησιν νὰ ἔχη καὶ εἰδικὴν ἀλ-

ληλογραφίαν πρὸς διασκέδασιν τοῦ ἐπιτελείου. Ἐγὼ ἐξ ἐναντίας εἶμαι ἐνήμερος· διότι οἱ φίλοι μου τοῦ Βρέστ καὶ τοῦ Τουλῶν μὲ εἰδοποιοῦν δι' ὅτι συμβαίνει . . . ἰδέτε ! »

Καὶ ἐπέδειξεν ὀκτὼ σελίδας μικροσκοπικῆς γραφῆς· μετὰ τὸ περὶ *Ναυτικοῦ* κεφάλαιον ἤρξατο τὸ περὶ *Βρέστ* ἀγγελία θανάτων, γάμων καὶ σκανδαλωδῶν συμβεβηκότων ἐπλήρου μίαν σελίδα· ἐκαστὴν δὲ τῶν εἰδήσεων τούτων ὑπεδέχοντο ἐπευφημίαι.

« Παρακαλῶ! παρακαλῶ! » ἀνεκραξεν ὁ ἰατρὸς καὶ πάντες εἰσώπησαν· ἐκεῖνος δὲ ἀνέγνω τὰ ἐξῆς·

« Ὁ γάμος τῆς Κυρίας Ἀδριάνης Γραιγκοῦ μετὰ τοῦ πλοίαρχου Βραντέλ θεωρεῖται ὑπόθεσις τελειωμένη· λέγουν ὅτι δὲν περιμένεται εἰμὴ ἡ ἄδεια τοῦ ὑπουργοῦ τῶν ναυτικῶν. »

Ὁ φροντιστὴς ὠχρίασεν· ὁ δὲ ἰατρὸς παρατηρήσας αὐτὸ προσεῖδε καὶ τὸν Μονταιγλῶν, οὕτινος ἡ φυσιογνωμία ἔλαβεν ἰδιαιτέραν ἔκφρασιν.

« Ἀλλ' ὁ πλοίαρχος Βραντέλ εἶναι γέρον καὶ πάσχει ποδάγραν! ἀνεκραξέ νεός τις δόκιμος· καὶ ἂν δὲν ἀπατώμαι ἡ κυρία Ἀδριάννα Γραιγκοῦ εἶναι δέκα ὀκτὼ ἕως δέκα ἐννέα ἐτῶν. »

— Τὸ πολὺ ἐρωτήσατε τὸν φροντιστὴν ὅστις γνωρίζει ἰδιαιτέρως τὴν οἰκογένειάν τῆς. »

Καὶ τὰ βλέμματα ἐστράφησαν πρὸς τὸν Ἐρνέστον. « Δέκα ὀκτὼ ἐτῶν, τῷ ὄντι, ὄχι περισσότερον, κατώρθωσεν οὕτως νὰ εἴπῃ. »

— « Βεβαίως, ἐπανελάβεν ὁ ἰατρὸς ἐξακολουθῶν τὴν ἀνάγνωσιν τῆς ἐπιστολῆς, ὅτι πολλαὶ αἰτήσεις εἰς γάμον εἶχον ἤδη ἀπευθυνθῆ πρὸς τὴν κυρίαν Γραιγκοῦ παρ' ἀξιωματικῶν, τῶν ὁποῦ δὲν ἠδυνήθημεν νὰ μάθωμεν τὰ ὀνόματα, καὶ ὅτι ἡ νέα δὲν ὑπέκυψεν εἰμὴ μετὰ μυρίας δυσκολίας, εἰς τὴν θέλησιν τῆς μητρῆς τῆς. Ἐλάβομεν αὐτὰς τὰς πληροφορίας μὲ πολλὴν ἐπιμέλειαν, διὰ νὰ ἀπαντήσωμεν ἀκριβῶς εἰς τὰς διαφόρους σου ἐρωτήσεις περὶ τῆς οἰκογενεῖας ταύτης. »

— Δὲν λέγουν τίποτε ἄλλο; ἠρώτησεν ὁ Μονταιγλῶν.

— Ὅχι.

— Ἰατρὲ, προσέθηκεν ὁ ἀξιωματικὸς, ἀφ' οὗ ἡ ἐπιστολὴ αὕτη δὲν περιέχει μυστικά, μὲ τὴν δίδεις διὰ νὰ ἴδῃ τὸν κατάλογον τῶν ἀποστρατειῶν;

— Πραθυμῶτατα, φίλε μου· δύνασθε ὅλοι νὰ τὴν ἴδετε· ἄλλα δὲν ζητῶ παρὰ νὰ μὲ ἀποδώσετε αὐτὸ τὸ ἔγγραφο, διότι πρέπει νὰ τὸ καταθέσω, ἕταν ἐπιστρέψω εἰς τὴν Γαλλίαν, εἰς τὰ ἀρχεῖα τῆς *Ἐταιρίας τῶν ναυτικῶν καὶ ἀποικιακῶν κακολογῶν*. Ἡ συλλογὴ μας θὰ ἦναι πολυτιμοτάτη ἐντὸς ὀλίγων ἐτῶν· δὲν εἶναι ἀληθές;

Ὁ Μονταιγλῶν δὲν ἀπέδωκε τὴν ἐπιστολὴν ἢ ἀφ' οὗ ἐξηκρίβωσε τὴν ὑπαρξίν τοῦ περὶ τῆς οἰκογενεῖας Γραιγκοῦ χωρίου. Ὁ δὲ φροντιστὴς εἶχε καταλίπει τὸ γεῦμα.

Κατὰ τὰς πρώτας ἡμέρας τοῦ πλοῦ ὁ Μονταιγλῶν οὔτε τὴν συγκίνησιν οὔτε τὴν ἀπουσίαν τοῦ Ἐρνέστου ἤθελε παρατηρήσει· ἀλλὰ μετὰ ὀκτὼ μηνῶν σχετὶν ἤτις συνεσφίχθη ἔτι μᾶλλον κατὰ τὴν παραχειμασίαν, κατέπληξεν αὐτὸν ὁ τρόπος μεθ' οὗ ὁ φίλος του ἤκουσε τὴν ὑπὸ τοῦ ἰατροῦ ἀγγελθεῖσαν εἴδησιν· ἐξῆλθε λοιπὸν ἀνευ ἀναβολῆς καὶ ἐπορεύθη εἰς τὴν πρύμνην πρὸς συνάντησιν τοῦ φροντιστοῦ.

« Κύριοι, εἶπεν ἀμέσως ὁ ἰατρὸς, ἐζήτησέ τις ἐξ ὑμῶν τὴν χεῖρα τῆς κυρίας Γραιγκοῦ; . . . τὴν ἐζήτησε; μία! τὴν ἐζήτησε; δύο! δὲν ἀπαντᾶτε;

— Ὅχι! λοιπὸν;

— Θὰ ἦτο νόστιμον νὰ στείλωμεν καὶ τρίτον μνηστῆρα ἀποτυχόντα νὰ παρηγορηθῇ μὲ τοὺς δύο ἄλλους.

— Πῶς! τί ἐνοεῖς;

— Ὅτι ὁ Μονταιγλῶν καὶ ὁ φροντιστὴς δὲν εἶναι εὐχαριστημένοι ἀπὸ τὴν διαγωγὴν τοῦ γέρον Βραντέλ.

— Ἀλήθεια!

— Ἄς ὑπάγωμεν νὰ καπνίσωμεν διὰ τὴν χώνευσιν, ἐν ᾧ τὰ δύο αὐτὰ θύματα κλαίουσιν, καὶ ἄς σκεφθῶμεν περὶ τοῦ χοροῦ τὸν ὁποῦ εἶχαμεν σχεδιάσει ἄλλοτε.

— Ναί! ναί! Τὸ μέγα πένθος τοῦ Μονταιγλῶν ἐτελείωσε· τῶρα ἠμποροῦμεν νὰ φροντίσωμεν περὶ τοῦ χοροῦ. »

Ἀφ' οὗ δ' ἀνέβησαν εἰς τὸ κατάστρωμα, τὰ σχήματα καὶ τὸ ἐμπιστευτικὸν ὕφος τοῦ Ἐρνέστου καὶ τοῦ Μονταιγλῶν ἐπέισαν καὶ τοὺς πλέον ἀπίστους ὅτι οἱ δύο φίλοι εἶχον ἤδη ἐξομολογηθῆ πρὸς ἀλλήλους.

« Ἄν ἐπετύγχανες σὺ τοῦλάχιστον, ἔλεγεν ὁ φροντιστὴς πρὸς τὸν Μονταιγλῶν, θὰ ἐλυπούμην βεβαίως, διότι ἠγάπων τὴν Ἀδριάναν ἐξ ὅλης ψυχῆς, ἀλλὰ δὲν θὰ εὕρισκον ἐπιλήψιμον γάμον τόσον ἐπωφελεῖ δι' αὐτήν. »

— Μὴ ἀπελπίζου, φίλε μου· πιθανὸν αἱ εἰδήσεις τοῦ ἰατροῦ νὰ ἦναι ψευδεῖς.

— Ὅχι! ὄχι! τὸ γράμμα τοῦ κυρίου Γραιγκοῦ εἶναι θετικόν.

— Δυστυχῶς εἶναι ἀληθὲς ὅτι συμφωνεῖ μὲ τὰ νέα τῶν φίλων τοῦ Ἐστουρζὼ· ἀλλὰ τέλος, φίλε μου, ἂν δὲν γίνῃ ὁ γάμος αὐτός, ὡς ἐλπίζω, ἤξευρε ὅτι παραιτῶ ὅλας μου τὰς αξιώσεις ὑπὲρ σοῦ καὶ ὅτι δὲν θὰ γίνω ἐμπόδιον εἰς τὴν εὐτυχίαν σου.

— Ἦθελον ἐναντιωθῆ εἰς τοιαύτην θυσίαν ἂν διετήρουν τὴν παραμικρὰν ἀμφιβολίαν, τὴν παραμικρὰν ἐλπίδα. Ἦθελον προτείνει νὰ ἐκλέξῃ ἡ Ἀ-

δριάντα ένα των δύο, και αν σε ερωτήσω, εγώ πρώτος ήθελον σε συγχωρή.

— Ο πλοίαρχος Βραντέλ είναι αξιολόγος άνθρωπος, αλλά θα ήναι άθλιος σύζυγος, είναι άφαντος μάλιστα άναπνέει.

— Δεν έννωώ αυτόν τον γάμον, αλλά τον πιστεύω. Πρώ δέκα έτών ο Βραντέλ πηγαίνει καθ' έσπέρας εις του κυρίου Γραιγκούρ· θα την εξήγησε περίπου την αυτήν εποχήν με ήμας.

— Άλλ' από ποιον; ήρώτησεν ο Μονταιγλών.

— Βεβαίως όχι από τον πατέρα, απάντησεν ο Έρνέστος· ο κύριος Γραιγκούρ φαίνεται άριστα διατεθειμένος ύπέρ έμου και δεν ψεύδεται ποτέ.

— Άλλ' ούτε από την μητέρα, διότι δεν θα με ήκουεν όμως με ήκουσε.

— Σε λέγω ότι άπατάσαι· θα άπληθύνθη πρώτον προς την κυρίαν Γραιγκούρ. Όταν δ' αυτή ώμίλησε περί σου εις τον άνδρα θα ένόμισε πρόπον να ειπή και δύο λέξεις διά τον γέροντα πλοίαρχον· οί άπόντες λησμονούνται και ο πλοίαρχος μάς ένίκησε.

— Τω όντι αυτή είναι ή μόνη λογική εξήγησις. Τέλος πάντων, φροντιστά, επειδή, ό,τι και αν συμβή, παραιτούμαι της Άδριάνας και της έλπίδος του να άποκτήσω οικογένειαν εις Βρέστ, θέλω να σε τελειώσω την εξομολόγησίν μου. Η Έμμα με έκαμε μεγάλην έντύπωσιν και ήδη έδίσταζον ένίοτε μεταξυ αυτής και της εξαδέλφης της· τώρα πλέον δεν διστάζω.

— Θεέ μου! τί λέγεις;

— Ότι θα κάμω όλα μου τα δυνατά δια να άρέσω εις την Έμμαν·

Αντί απαντήσεως, ο φροντιστής έδωκεν εις τον Μονταιγλών την επιστολήν εν ή ο Κ. Γραιγκούρ συνέχαιρεν αυτόν δια τον προς την Έμμαν έρωτα αυτού, αναγγέλλων ότι ήθελε γράψει δια του αυτού ταχυδρομείου προς τον πατέρα της νέας ύπέρ αυτού.

Ο Μονταιγλών αναγνούς μετά προσοχής την επιστολήν άπ άρχής μέχρι τέλους, έτεινεν άδελφικώς την χείρα προς τον φροντιστήν.

« Άς εκλέξη λοιπόν ή Έμμα μεταξύ ήμων! ειπεν· αν δε και αντίζηλοι, μη παύσωμεν να είμεθα φίλοι.

— Όχι, Μονταιγλών, θ' ακολουθήσω το παράδειγμά σου. Παρητήσο, χάριν έμου, της Άδριάνας· και εγώ παραιτούμαι της Έμμαν χάριν σου.

— Προτιμώ να μη την ιδω πλέον δια βίου παρά να δεχθώ αυτήν την πρότασιν, άνέκραξεν ο αξιωματικός μετ' εύγενοϋς ένθουσιασμού.

— Έκμα κακά να σε δείξω το γράμμα. Σε λέγω ότι μόνην την Άδριάναν αγαπώ.

— Από την κατάστασίν μου κρίνω περί της ιδιότητος σου, φροντιστά· διήλθομεν και οί δύο τάς αυ-

τάς δοκιμασίας και ύπέστημεν τάς αυτές έντυπώσεις· λοιπόν δεν δυνάμεθα να έχωμεν μυστικά μεταξύ μας. Άναγινώσκω εις την καρδίαν σου ως εις την ιδιικήν μου. Άγαπήσ την Έμμαν όσον και εγώ· ήγάπας την Άδριάναν περισσότερον έμου. Πρώ όλιγου όταν σε έθυσίασα έλωσ δι' όλου αυτήν είχαν κατά νοϋν μίαν παραμυθίαν, την όποιαν δεν πρέπει και συ να άπορήψης. Σε παρακαλώ, άς μη μεταβάλλωμεν το μέλλον· απαιτώ να μείνωμεν αντίζηλοι· επ' αυτόν τω όρω θα είμαι φίλος σου.»

Ο φροντιστής ένευσεν περίλυπος την κεφαλήν· έπειτα δε περιεπάτησεν και οί δύο εν σιωπή επί τινος στιγμάς.

Ότε ο οικιστής ήλθε προς τον Μονταιγλών όπως είδοποίησεν αυτόν ότι ή ώρα της ύπηρεσίας του έπλησίαζεν, ο Έρνέστος έλαβε φιλικώς την χείρα αυτού και ειπε μεθ' ύφους εύγνώμονος·

« Καλά! δέχομαι, άς είμεθα αντίζηλοι!

— Σε εύχαριστώ, Πορταντίκ! με ίσα λοιπόν όπλα! με ίσα όπλα, ως οί ίππόται του μεσαιώνος.»

Μετά τάς λέξεις ταύτας ο αξιωματικός ύπήγε να ζητήσῃ τάς δια την νύκτα οδηγίας και ανέλαβε την τετραωρίαν.

Την δ' επκύριον ο Μονταιγλών, άποβάς εις την ξηράν, άνεύρε την Έμμαν εύμενεστέραν και προσήνεστέραν ή άλλοτε· και τω όντι αυτή, ως είπομεν, είχεν άποφασίσει να έγκαρδιώσῃ το θάρρος του αξιωματικού· ήθελε να τιμωρήσῃ την Άδριάναν δια την μυστικότητά της και να καταστήσῃ τουλάχιστον ύποπτον αυτή την σταθερότητα του μνηστήρος αυτής. Ο φροντιστής δεν ήδύνατο να δυσχεραστήσῃ δια την προς αυτόν όλιγωτέραν προσήνειν της νέας, καθ' όσον και αυτός δεν διετήρει πλήρη έλευθερίαν πνεύματος· άνεπόλει συχνάκις την εικόνα της Άδριάνας και, μεθ' ύλας τάς προφανείς ένδείξεις του Κ. Δεγαλέ, ούδύλλως άσφαζίνετο, δίδων ούτω και άλλην αίτίαν τη Έμμαν να φέρηται, και επί παρουσίᾳ αυτού, μετά πολλής εύνοίας προς τον Μονταιγλών. Ο δ' Έρνέστος παρητηρών αυτό καθίστατο έτι δειλότερος.

Εν τούτοις ή ιδέα του Ιατροϋ Έστουρζώ έθριάμβευσε, και μετ' όλίγον δεν έγινετο εις Φορ-Ρουαγιάλ λόγος· ή περί του χοροϋ όστις έμελλε να δοθῃ επί της Δάφνης· αλλά διάφορα προσκόμματα παρουσιάσθησαν άλληλοδιδόχως· ο δρόμων, όστις είχεν επισκευασθῆ λίαν οικονομικώς εν ταῖς Ηνωμέναις Πολιτείαις, κατεκλύσθη ύπό ζυλουργών και διανακτών· έπειτα έδέθησεν όπως χρωματισθῃ, όπως έπιθεωρηθώσιν οί ίστοι και ή έξαρτία, όπως γίνῃ προμήθειαι τροφίμων, όπως στοιχισθῃ εκ νέου το κύτος, τέλος δ' όπως εξέλθῃ εις μικράν εκδρομήν μέχρι της Γουαδελούπης.

Αί διασκεδάσεις των ναυτικών, ως και οί κόποι αυτών, έξαρτώνται εκ της καταστάσεως της άτμοσφαιρας, της σφοδρότητος των ανέμων και των κυμάτων, μάλιστα δ' εκ των άναγκών της ύπηρεσίας. Εν τω κατ' άνάγκην άνωμάτῳ αυτών βίω, το πέν είναι άπρόσπτον, άπροσδόκητον, αιφνίδιον. Πρέπει πάντοτε να δρᾷτωνται των περιστάσεων. Την 8 Ιανουαρίου ή Δάφνη καθωρμίσθη πάλιν εις Φορ-Ρουαγιάλ· την 9, οί αξιωματικοί και οί δόκιμοι έσπευσαν όπως κάμωσι τάς προσκλήσεις δια τον χορόν· την 10, ο Ιατρος Έστουρζώ, ο επί της καλοφαγίας και των τελετών, ειργάζετο άνενδύτως ένα μη λείψῃ τίποτε· ή όρχήστρα και τα ποτά ήσαν της άρμυδιότητος αυτού, άνέπτυξε δε κατά την περίστασιν ταύτην άπειρον ίκανότητα· προσέθηκεν εις την μουσικήν του δρόμωνος μουσικούς τινας εκ της πόλεως, συνεβίβασεν επιτηδείως τάς αξιώσεις των μεν και των δε, έπιστήρησε τάς δοκιμάς αυτών, και έλαβε σωφρονέστατα μέτρα κατά της άκρασίας των. Κατά προσταγήν αυτού, ο τραπεζοκόμος έτοποθέτησεν εις το μεταφραγμα τάς τραπέζας του δειπνου· ενί λόγῳ επέβλεπεν άλα· ούδέποτε οικοδέσποινα ύπήρξεν άυστηροτέρα περί την καθαριότητα των ύπηρετών· έπιθεώρησεν έπιμελώς τους μέλλοντας να ύπηρετήσῃσι τάς κυρίας παῖδας, και άπήτησεν όπως ένδυθώσι μεθ' όμοιομόρφου χάριτος και κτεισθώσι κομφώς.

Ο κυβερνήτης Βωμορην είχεν ένδώσει μετά πολλής προθυμίας εις τάς εύχάς των αξιωματικών, άφεις εις την διάθεσιν αυτών τον τε δρόμωνα και το πλήρωμα και παραιτηθείς, ούτως ειπείν, της ανωτάτης αρχής, ύπό τον Ξρον του να συνδράμη και αυτός εις τα κοινά έξοδα και προσκαλέσῃ τους φίλους του. Οί δε αξιωματικοί ηύχαρίστησαν αυτόν δια του Μονταιγλών.

Την έκτην ώραν της έσπέρας τά πάντα ήσαν έτοιμα· το κατάστρωμα της πρώτης είχε μετασχηματισθῃ εις αίθουσαν χοροϋ κομφήν, εύρύχωρον, και έστολισμένη μεθ' ύλης της διακρισύσης τους ναυτικούς φιλοκαλίαις· ώραι τινες είχαν άρκέσει όπως επέλθῃ ή ώραία αυτή μεταμόρφωσις, αλλά και τετρακόσιοι άνδρες είχαν έργασθῃ επί τούτῳ. Σκηνή έστολισμένη δια μικρών σημαίων έχρησίμευεν ως σκέπη της αίθούσης ταύτης, εκυμαίνοντο δε πέριξ ύφάσματα φέροντα ένθόσημα και ποικιλόχροοι σημαία· έχωρίζετο δ' από της πρώρας δια μεγάλου παραπετάσματος έχοντος τά ένθικά χρώματα· τά συνήθη θρανία, τά χονδροειδή σύσκευα των χειρισμών, τά σύσπαστα, τά καθρωτά σχοινία, είχαν γίνῃ άφαντα· δεν ένόει δε τις ότι εύρίσκετο επί πλοίου ή εκ των εύγενών ναυτικών σημάτων· τρόπαια εξ ύπλων περιεστοίχιζον το οικαιοστρόφιον επί του ο-

ποίου ήσαν γεγραμμένα αι λέξεις· Τιμή και Πατρίς.

Πολυέλιος, επιτηδείως κατασκευασθείς ύπό του Μαστρο-Ματθαίου εκ λογγών, εκρέματο ύπεράνω του έργατου, επί του όποιου είχαν τεθῃ γάστραι πλήρεις άνθέων. Τέλος μακρά σχεδία είχε τοποθετηθῃ παρά την πλευράν του δρόμωνος, όπως εις αυτήν αποβαίνοντες οί προσερχόμενοι, διευθύνωνται προς την κλίμακα κεκαλυμμένην ύπό ταπήτων.

Οί πλείστοι των αξιωματικών είχαν καταβῃ εις την ξηράν όπως συνοδεύσωσι τους προσκεκλημένους ους περιέμενον, παρά την γέφυραν, ύλαι αι λέμβοι της σταθμευούσης ναυτικής μοίρας.

Ο ήλιος δεν είχεν εισέτι κρυθῃ όπισθεν των λόφων, ότε αι πρώται λέμβοι έπλησίασαν την σχεδίαν. Ο Ιατρος, εν μεγάλη στολή, είχε μείνει επί του πλοίου, άμα δε φανείσης της πρώτης κυρίας, εκαμε σημειον και ή όρχήστρα, ήτις κατείχε το έπίστεγαν, έπαιξεν έμβατήριον ήσμα. Όλαι αι άρχαι της πόλεως, ο διοικητής, ο οικονομικός επιθεωρητής, οί αξιωματικοί της φρουράς και των εν τῷ λιμένι πλοίων έφθασαν έντός όλίγου.

Ο φροντιστής παρέλαθεν εις την λέμβον αυτού την οικογένειαν Δεγαλέ· έλαβε δε την εύχαρίστησιν να κάμη την εισοδόν του δίδων τον βραχιόνα εις την Έμμαν, συνοδευομένην ύπό του μικροϋ Ιουλιου. Ο Κ. Δεγαλέ είχε φορέσει την αρχαίαν αυτού στολήν, ής αι ράφαι ήσαν κεντημένα.

Επάνη δ' επί της κορυφής της κλίμακος και ο Μαστρο-Ματθαίος δίδων επιχαρίτως την χείρα εις την Καλυψώ, φέρουσαν επί κεφαλής περιδεσμον μεταξωτόν και ένδεδυμένην τά ωραιότερα αυτής φορέματα. Εκάθησε δε παρά τον μέγαν ίστον μετ' άλλων ύπηρετιδων, φυλαττουσών τά επανωφόρια των κυριών αυτών.

Ο πυράρχης, ως αρχαίος θαλασσοπόρος, είχε πολλές σχέσεις εις Φορ-Ρουαγιάλ· ή κυρά Κατερίνα είχε γνωρίσει αυτόν παῖδα, ή δε Καλυψώ, ότε ήτο μικρά, είχε παίξει μετ' αυτού εις τον δρόμον.

«Θα είσαι εδώ ώσαν βασίλισσα, ώραία μου κόρη, ειπέ· θα βλέπης πολυ καλά την κυρίαν σου να χορεύη και ως προς τά ποτά μη σε μέλει, φροντίζω εγώ.

— Πάντοτε είσαι, βλέπω, καλός, Μαστρο-Ματθαίε· ένθυμείσαι όταν ήρχεσο εις το σπήτι με τάς παραγγελίας των αξιωματικών;

— Αν το ένθυμούμαι, Καλυψώ! ώσαν να ήτον χθές· μίαν ήμέραν μάλιστα εξ αίτίας σου, εν ή είπαίχαμεν και έχωρατεύαμεν, δεν έπρόφθασα την λέμβον και ο ύποπλοίαρχος έπρόσταξε να με βρέξουν καμμία δωδεκαριά ζυλικαίς, ταῖς όποιας δεν έλησμήνησα.

— Τὸν κακομοίρη! ἤξεύρεις πῶς ἦσαν πολὺ ὠραῖος τότε!

— Ναι! ναι! ἀλλ' ἀπὸ τότε ἄλλαξα' ἀλήθεια; ἂν καὶ μὲ φωνάζουν τώρα *Εὐμορφονόρ*.

— Ὄχι δά! ἀνέκραξεν ἡ Καλυψὼ γελωσα.

— Ἀφ' οὗτου οἱ καττραμένονοι οἱ Βεδουῖνοι μ' ἐχάλασαν τὸ ἕνα μου φωτερό... Εὐτυχῶς τὸ ἄλλο μὲ φθάνει διὰ τὰ σημαδεύω καλὰ... ἀλλὰ, τί τὰ θέλεις, ὅσον τέλειος πυρβολητῆς καὶ ἂν ἤμηναι, εἶναι ἕνα σημάδι τοῦ ποτὲ δὲν ἠμπορῶ νὰ ἐπιτύχω.

— Καλὲ, τί λέγεις;

— Λέγω ὅτι αὐτὴν τὴν στιγμὴν ἡ καρδιά σου εἶναι τὸ σημάδι τῆς ψυχῆς μου, ἀλλὰ δὲν κατορθῶ νὰ σημαδεύσω καλὰ καὶ νὰ τὴν ἐπιτύχω.»

Ἡ τροφὸς τῆς Ἐμμᾶς ἐνευσε τοὺς ὀφθαλμοὺς, ὁ δὲ πυρᾶρχης εὐχαριστημένος διὰ τὴν μεταφορὰν τοῦ περιέμενε τὸ ἀποτέλεσμα αὐτῆς μετὰ προφανοῦς βεβαιότητος, ἥτις καὶ ἐδικαιολογήθη ἐκ τῶν περιποιήσεων διὰ τῶν ὁποίων ἐτίμησεν αὐτὸν ἡ Καλυψὼ.

Ἐν τούτοις τὸ κατὰστρωμα τῆς πρύμνης εἶχε πληρωθῆ ὑπὸ τῶν ἐκλεκτοτέρων κατοίκων τοῦ Φορρουαγιάλ, ὅλοι δ' αἱ περὶ τὴν πόλιν ἐξοχαί εἶχον στεῖλιν ἀντιπροσώπους. Ἐν ᾧ ἡ νύξ διεδέχετο βαθμηδὸν τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου, ὁ ἰατρός Ἐστουρζὼ προσεκάλεσε τὰς κυρίας ὅπως καταβῶσιν εἰς τὸ μεταφραγμα λαμπρῶς φωτισθὲν διὰ κηρίων καὶ φανῶν. Ὁ Ματρο-Ματθαῖος ἠθέλησε νὰ δεῖξῃ εἰς τὴν Καλυψὼ καὶ τὸ δεύτερον τοῦτο θέαμα καὶ ὠδήγησεν αὐτὴν κάτω δι' ἄλλης κλίμακος.

«Ἴδου τὸ βασιλεῖόν μου, εἶπεν αὐτῇ ὑπερηφάνως· τριάντα κανόνια τῶν 30 καὶ δύο ὀβούζια τῶν 80, εἶναι ὠραῖον, ἀλήθεια;... καὶ τραγηδοῦν!

— Ἄ! ὁ κύριος Μονταιγλῶν, ἐκάθισε τὴν κυρίαν Ἐμμᾶν εἰς τὸ πλάγι τῆς γυναικὸς τοῦ διοικητοῦ.

— ἤξεύρεις τί κάμνει; ἠσύχασε... ἀλλ' ἀφ' οὗ εἶδες ὅλα ἅς ἀναβῶμεν πάλιν, διότι δὲν κάμνει νὰ μένωμεν ἐδῶ.»

Ἐν ᾧ δὲ αἱ κυρίαί ἔπινον ἀναψυκτικὰ ποτὰ, τὸ κατὰστρωμα ἐφωτίσθη ὡς ἐκ θαύματος τῇ φροντίδι τοῦ ἀξιωματικοῦ τῆς ὑπηρεσίας· καὶ ὅτε οἱ προσκεκλημένοι ἀνέβησαν, ὁ πολυέλαιος καὶ οἱ χρωματισμένοι φανοὶ εἶχον ἀναφθῆ, καὶ λαμπρότατον φῶς διεδέχθη τὸ πρὸ ὀλίγου ἡμίφως.

Ψιθυρισμὸς εὐχαριστήσεως ἠκούσθη διὰ τὴν αἰφνιδίαν ταύτην μεταβολὴν καὶ ἡ μουσικὴ ἀνήγειρε τὸν πρῶτον ἀντίχορον, τὸν ὁποῖον ἡ Ἐμμᾶ εἶχεν ὑποσχεθῆ εἰς τὸν Ἐρνέστον. Ὁ δὲ Μονταιγλῶν, αὐτὸς μὲν δὲν ἔλαβε μέρος, εὔρε δὲ μικρὰν χορεύτριαν διὰ τὸν Ἰούλιον.

(Ἐπεταὶ συνέχεια.)

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.

ΦΩΤΙΟΥ τοῦ σοφωτάτου καὶ ἀγιωτάτου πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως ἐπιστολαί, αἱ δύο τοῦ αὐτοῦ παρήρηται πονήματα. Α'. Ἐρωτήματα δέκα σύν ἰσῆται ἀποκρίσεις· ἦτοι συναγωγαὶ καὶ ἀποδείξεις ἀκριβεῖς, συνειλεγμένοι ἐκ τῶν συνοδικῶν καὶ ἱστορικῶν Γραφῶν περὶ Ἐπισκόπων καὶ Μητροπολιτῶν καὶ λοιπῶν ἐτέρων ἀναγκαίων ζητημάτων. Β'. Κρίσεις καὶ ἐπιλύσεις πέντε κεφαλαίων, τῶν θεοφιλεστάτων, ὁσιωτάτων, Λέοντι ἀρχιεπισκόπῳ Καλαβρίας. Μετὰ προλεγόμενων περὶ τοῦ βίου καὶ τῶν συγγραμμάτων Φωτίου κ.τ.λ. ὑπὸ Ἰωάννου Ν. Βαλέττα, πρώην Διευθυντοῦ τοῦ ἐν Σύρῳ Ἑλληνικοῦ Παιδαγωγείου. Λονδῶν 1864. Εἰς 4ον ἐκ σελ. 581.

Τοῦ Φωτίου αἱ ἐπιστολαί, πρὸ ἔτους ἐκδοθεῖσαι ἐν Ἀγγλίᾳ, ἀνηγγέλθησαν εὐθὺς διὰ τῆς *Pardōras*. Ἐκτοτε δὲ ἀνέγνωμεν καὶ ξένων κρίσεις περὶ τοῦ ἔργου τοῦ Κ. Βαλέττα, καὶ ἰδίως τὰς ἐν τῇ *Saturday Review* καὶ τῷ *Atheneum*, πάσας ἐπαινούνσας τὴν δεξιότητα μεθ' ἧς ὁ ἐκδότης διεπέρανε τὸ ἔργον τοῦτο, οὐχὶ ἀπλῶς ἀνατυπώσας, ἀλλὰ διορθοῦς καὶ ὑπομνηματίσας καὶ διαφωτίσας τὰς ἐπιστολάς, μετὰ λελογισμένην συμπαραβολὴν τοῦ κειμένου πρὸς ἀρχαιοτέρας ἐκδόσεις. Ἀμφότερα δὲ τοῦ Λονδίνου τὰ περιοδικὰ ἐκεῖνα μέμφονται τὸν Κ. Βαλέττα, ὡς ὑπέρμετρον ἔχοντα τὸν ὑπὲρ τῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας καὶ τοῦ Φωτίου ζῆλον.

Δημοσιεύοντες σήμερον ὅσα ἔγραψε τὸ *Atheneum* περὶ τῆς ἀνὰ χεῖρας συγγραφῆς τοῦ σοφοῦ πατριάρχου, οὐδὲν παρ' ἡμῶν προσθέτομεν, μηδενὸς ἀγνοοῦντος τὸ μέγα ὄνομα, καὶ τοὺς ἀκνωτοὺς τῆς πολυμαθείας ἐκείνου θησαυροὺς, καὶ πρὸ πάντων τὸν ἀκαταγώνιστον ζῆλον δι' οὗ ὑπεστήριξε, καὶ υποστηρίξας ἐπαγίωσεν εἰς αἰῶνας τὰ δόγματα τῆς ἐλληνικῆς ἐκκλησίας, συμπαγίωσας καὶ τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν ὑπάρξεως τὰ θεμέλια· διότι ἡ ἐκκλησία οὐ μόνον τὴν γλῶσσαν ἀλλὰ καὶ τὴν ταυτότητα τοῦ ἔθνους ἡμῶν περιέσωσεν. Οὐδ' ἀμφιβάλλομεν ὅτι ἂν ὑπεκύπτομεν εἰς τὸν ζυγὸν τῆς Ῥώμης, ἠθέλομεν ἀπολέσει ἀφύκτως πάντας τοὺς ἰδιάζοντας ἡμῖν χαρακτῆρας, ὅπως ἀπώλεσαν αὐτοὺς καὶ οἱ ἐν Σικελίᾳ καὶ Μεγάλῃ Ἑλλάδι Ἕλληνες, ἔτι δὲ καὶ αὐτοὶ οἱ μεταξὺ ἡμῶν περιλειφθέντες εὐάριθμοι ὄπαδοί τῆς πνευματικῆς ἐξουσίας τοῦ πάπα.

Τὸν ἀδιάρρηκτον τοῦτον δεσμόν, τὸν συνδέοντα τὴν θρησκείαν μετὰ τῆς ἐθνικῆς ιδιότητος μὴ ἐνοοῦντες οἱ ἐκ τῆς Δύσεως ἱστοριογράφοι, καὶ αὐτοὶ οἱ ἥττον δυσμενεῖς, κατέκριναν καὶ κατακρίνουσι τοὺς Ἕλληνας ἐπὶ δεισιδαιμονίᾳ, ἀναμασσώμενοι τὸ τετριμμένον ἐκεῖνο ὅτι τοιαύτην ἔχομεν θεοβλάβειαν, ὥστε προτιμῶμεν τῶν χριστιανικῶν δογμάτων τῆς Ῥώμης τὸν μουσουλμανικὸν ζυγόν. Τοῦτο μὴ ἐννοῶν

καὶ ὁ γράψας ἐν τῇ *Saturday Review* ψέγει τὸν Κ. Βαλέττα «ὡς ἐχθρὸν ἐμπαθέστατον τῆς Ῥώμης... ὡς ἀνακαινίσαντα πλήρως κατὰ τὴν ἰθ' ἑκατονταετηρίδα τὸ πνεῦμα τῆς Θ'... καὶ ὡς ἀσπασθέντα ὑφὸς ἀκαίρου καὶ περιττῆς δριμύτητος.» Οὕτω πως ἠγωνίσθησαν ἄλλοτε ν' ἀμαυρώσωσι τὴν μνήμην καὶ τοῦ μεγάλου δουκὸς Νοταρᾶ εἰπόντος, ὅτι «κρειττότερον ἐστὶν εἰδέναι ἐν μέσῃ τῇ πόλει φακίλιον βασιλεῦον Τοῦρκου ἢ καλύπτραν λατινικὴν.» Ἄλλ' ὁ Νοταρᾶς, ὅστις καὶ μαχόμενος ἐπὶ τῶν ἐπάλξεων τοῦ Βυζαντίου, καὶ μαρτυρικῶς ἀποθνήσκων ἐνώπιον τοῦ πορθητοῦ ἐδειξεν ὅτι ἔσωξεν ἀκέραιον τὸ ἑλληνικὸν φρόνημα καὶ ἀκμαίαν τὴν πρὸς τὴν πατρίδα ἀγάπην, δὲν εἶχε λησμονήσει τὰ ἀνοσιουργήματα ὅσα πρὸ δύο ἑκατονταετηρίδων καὶ ἐν αὐτῷ τῷ θυσιαστηρίῳ τῆς Ἁγίας Σοφίας εἶχον παρατολμήσει οἱ πρόμαχοι τοῦ Σαυροῦ, οὔτε τὴν βίαν δι' ἧς ἠγωνίσθησαν νὰ καταπνίξωσι τὴν τε συνείδησιν καὶ τὴν γλῶσσαν τῶν Ἑλλήνων. Ὁ Νοταρᾶς καὶ μετ' αὐτοῦ ὁ Γεννάδιος, ἄλλος Ἕλληνας σοφὸς καὶ φιλόπατρις, ἐβλεπον βεβαίως τὸν κίνδυνον τῆς ἐθνικῆς ἀπωλείας, καὶ διὰ τοῦτο προετίμησαν τὴν δουλείαν· διότι ἡ μὲν δουλεία ἀπολακτικῆται ἔστω καὶ μετὰ μακρὸν χρόνον, ἡ ἐθνικὴ ὅμως ἐξόντωσις οὐδέποτε ἀνορθοῦται. Ἐπὶ τετρακόσια δὲ καὶ ἐπέκεινα ἔτη ἀπεδείχθη ἔκτοτε, ὅτι ὀρθῶς ἐσκέφθησαν οἱ μακάριοι ἐκεῖνοι ἄνδρες, διότι, οὐ μόνον δὲν ἐβιάσθημεν ν' ἀρνηθῶμεν τὴν ἡμετέραν θρησκείαν καὶ γλῶσσαν, ἀλλὰ καὶ ἡ ἰδιαιτέρα τοῦ ἔθνους ἡμῶν ὑπαρξὶς ἀνεγνωρίσθη, καὶ ἀναγνωρισθεῖσα ὑπέθαλψε τοὺς σπινθῆρας, οἵτινες ἀνέλαμψαν ἐπὶ τέλους.

Τὰ προλεγόμενα τοῦ Κ. Βαλέττα, ἅτινα ἰδιαιτέρως ἐκδιδόμενα ἠθέλον ἀποτελέσει ὀλόκληρον τόμῳ, διαλαμβάνουσι τὰ ἐξῆς· α'—Περὶ τοῦ σχίσματος τῶν ἐκκλησιῶν· β'—περὶ τῶν ἐπιστολῶν τοῦ Φωτίου· γ'—τὸν βίον τοῦ εὐκλεοῦς πατριάρχου· δ'—περὶ τῶν συγγραμμάτων αὐτοῦ καὶ ε'—διαφορῶν περὶ αὐτοῦ μαρτυρίας. Πραγματεῦνται δὲ ταῦτα μετ' ἐμβριθείας, καταδεικνύοντα καὶ τοὺς ξένους συγγραφεῖς ὅσοι ἔγραψαν περὶ Φωτίου, τοὺς ὁποίους φαίνεται μελετήσας μετὰ πολλῆς ἐπιστασίας ὁ ἐκδότης. Αἱ ἐπιστολαὶ εἰσιν ἐξήκοντα πρὸς τὰς διακοσίας καὶ διήρηνται ὑπὸ τοῦ ἐκδότου εἰς τάξεις πέντε, ἦτοι εἰς δογματικὰς, παραινετικὰς, παραμυθητικὰς, ἐπιτιμητικὰς καὶ ἄλλας περὶ παντοίων ὑποθέσεων. Ὅποια δὲ εἰσιν αὐταὶ ἀρκεῖ νὰ φέρωμεν εἰς μαρτυρίαν ἄλλον γενναῖον καὶ σοφὸν πρόμαχον τῆς ἐλληνικῆς ἐκκλησίας, τὸν ἀοιδίμον Κ. Οἰκονόμον εἰπόντα· «Ἐὰν δὲ καὶ τ' ἄλλα, καὶ μάλιστα τὰς ἐπιστολάς ἀναγνῶς, θαυμάσεις τὸν φιλόσοφον, τὸν μαθηματικόν, τὸν ἰατρὸν, τὸν εὐφραδέστατον φάτορα.»

Μιάς δὲ ἰδίως τῶν ἐπιστολῶν τούτων, τῆς πρὸς τὸν αὐτοκράτορα Βασίλειον (σελ. 530) τὴν ἀνάγνωσιν συνιστῶμεν ἐνθέρμως πρὸς τοὺς πολιτευομένους Ἕλληνας. Ὁ Φώτιος, προσελθὼν τὸν ἰσχυρὸν αὐτοκράτορα εἰς μετάληψιν τῶν ἀχράντων μυστηρίων, ἀπέπεμψεν ὡς μισφόνον· ὁ δὲ αὐτοκράτωρ ὀργισθεὶς κατεβίβασεν αὐτὸν τοῦ πατριαρχικοῦ θρόνου καὶ καθείρξας ἐν Μονῇ εἰς μυρίας ὑπέβαλε κκώσεις, ἀφαιρέσας πρὸς μείζονα τιμωρίαν καὶ αὐτὰ αὐτοῦ τὰ βιβλία, διότι ἐγίνωσκε φιλομαθέστατον τὸν ἄνδρα. Τότε ὁ Φώτιος ἔγραψε τὴν ἀξιοπρεπεστάτην καὶ, ὡς ὀρθῶς λέγει ὁ ἄγγλος ἐπικριτῆς, ἀνδρικήν ἐκείνην ἐπιστολήν, τὴν ὁποίαν, κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Κ. Βαλέττα, θαυμάζουσι καὶ αὐτοὶ τοῦ ἐπιστεῖλαντος εἰ κατήγοροι.

Πρὸς τὸν ἐκδότην τῶν ἐπιστολῶν τοῦ Φωτίου ὀφείλομεν διπλάσιαν εὐγνωμοσύνην· πρῶτον μὲν διότι κατέστησεν αὐτὰς κοινὰς καὶ εἰς ἡμᾶς, τῆς ἀρχαίας ἀτελοῦς ἐκδόσεως γενομένης πρὸ δύο καὶ ἔτι πρὸς ἑκατονταετηρίδων, καὶ σπανίως εὐριτικομένης καὶ ἐν αὐτῇ τῇ Ἀγγλίᾳ ὅπου ἐγένετο ἡ τύπωσις· δεύτερον δὲ διότι συνεκδοῦς, ὡς εἶπομεν, ὑπομνήματα καὶ ἐρμηνείας, συνετέλεσεν εἰς τὴν ἐπανόρθωσιν ἐσφαλμένων κρίσεων. Μετεχειρίσθη δὲ πολλὰ ὀρθῶς ὑφὸς ἀρχαίων, ἀλλ' εὐρον καὶ εὐληπτον, χάριν τῶν ξένων ἀναγνωστῶν. Ἡμεῖς δὲ δρῶμενοι ἐκ τε τῆς ἡμετέρας πείρας καὶ τῆς τῶν ἄλλων ἐν Ἑλλάδι συγγραφῶν, θαυμάζομεν αὐτὸν καὶ διὰ τὸ θάρρος μεθ' οὗ κατέβη εἰς τὸν ἀληθῶς ἀρχαῖον ἀγῶνα ἐκδόσεως βιβλίου ἐκ 581 σελίδων συγκειμένου εἰς 4ον, τετυπωμένου ἐν Ἀγγλίᾳ, ὅπου πολυδάπανος ὁ ἑλληνικὸς τύπος, καὶ ἐπὶ χάρτου ὠραίου. Τὸν ἀγῶνα τοῦτον οὐδ' αὐτὸς φαίνεται, ἠγνῶν· ἐνθερμον ὅμως ἔχων τὴν ἔφεσιν τῆς ἐκδόσεως «πρὸς μὲν, λέγει, τὴν τῶν ἐπιστολῶν συλλογὴν καὶ διορθῶσιν καὶ ἀντιγραφὴν, καὶ δὴ καὶ τὴν τῆς τυπώσεως ἐπιβίβωσιν, πᾶσαν ἀφιέρωσεν ἢν εἶχεν ἀπὸ τῆς διδασκαλίας σχολῆν, τὰ δ' ἄλλα τοῖς φιλοχρίστοις καὶ φιλομούσοις τῶν ὁμογενῶν... οἵτινες πρόθυμον παρέσχοντο συνδρομὴν εἰς τὴν τοῦ βιβλίου ἐκδοσιν κτλ.» (σελ. 19). Εὐγνωμονοῦμεν ἄρα καὶ πρὸς τοὺς ὁμογενεῖς τούτους, ἄνευ τῆς συνδρομῆς τῶν ὁποίων δὲν ἤθελε γοητεύει καὶ διδάσκει ἡμᾶς σήμερον ἡ ἀνάγνωσις τῶν ἀνὰ χεῖρας ἐπιστολῶν. Θέλουσι δὲ εὐεργετήσῃ τὴν Ἑλλάδα ἔτι μάλλον ἐὰν συντρέξωσι καὶ εἰς τῆς Μυριοβίβλου τὴν τύπωσιν, δι' ἣν ἐργάζεται ἤδη ὁ ἀκάματος τῶν ἐπιστολῶν ἐκδότης.

Ὁ Κ. Βαλέττας προλογίζων δυσπιστεῖ πρὸς τὰς ἰδίας δυνάμεις· ἐὰν δὲ, λέγει, ἐπιχειρῆ νὰ κυλίσῃ καὶ αὐτὸς τὸν πῆλον, ἐνθαβρύνεται εἰς τοῦτο ἵνα μὴ δόξῃ ἀργεῖν ἐν τοσοῦτοις ἐργαζομένοις. Καὶ ἡ μὲν τοιαύτη δυσπιστία δεικνύει ἄνδρα μετριόφρονα, γι-

νώσκοντα τὸ μέγεθος τῶν τοιούτων ἐπιχειρήσεων ἡμεῖς δὲ σπεύδομεν νὰ συγχρωθῶμεν αὐτῶ, κεκτημένῳ πῖθον « πᾶνυ κριτερώς κεκεραμειμένον ».

Ἰδοὺ τοῦ Ἀγγλου ἡ ἐπίκρισις

« Οἱ Ἕλληνιστῆς, καὶ ἐξ αὐτῶν ἰδίως οἱ ἐνδιαφερόμενοι εἰς τὴν σπουδὴν τῆς θεολογίας καὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας, εὐρίσκουσιν ἐν τῷ εἰς ἄνω καὶ δι' ὠραίου τύπου ἐκδομένῳ τούτῳ τόμῳ οὐκ ὀλίγη τῆς προσοχῆς αὐτῶν ἀξία. Ὁ Φώτιος, οὐτινος αἱ ἐπιστολαὶ εἰσὶ σχεδὸν ἅπασαι σικειλεγεμέναι καὶ ἐκδομέναι ἐν τῷ ἀνά χειρὸς βιβλίῳ κατὰ τρόπον εὐχρηστον, ἦτο ἀνὴρ ἀξιωμακτικῶς, εἴτε καὶ ἐαυτὸν θεωρούμενος, εἴτε ὑπὸ τὴν ἐπαψιν τῆς σημαντικῆς αὐτοῦ θέσεως ἐν τῇ ἱστορίᾳ, τῆς ἐκκλησίας, τοῦ πολυποικίλου σταδίου, καὶ τῶν πολυαριθμῶν καὶ ἐκτενῶν φιλολογικῶν ἔργων αὐτοῦ. Πεπρωτικῶς δι' ἐκτάκτων πνευματικῶν δυνάμεων, διανοίας ὀξείας καὶ διαβατικῆς, τεραστίου μνήμης, ἰσχυρῆς ἀντιλήψεως καὶ λεπτῆς κριτικῆς αἰσθήσεως, ἦτο ἀκάματος ἐν τῇ ἐξασκήσει αὐτῶν, καὶ ἐπανειλημμένως ἀπεκατέστη πρῶτος γραμματικὸς, ῥήτωρ, ποιητῆς, κριτικὸς, φιλόλογος, μαθηματικὸς, φιλόσοφος, νομικὸς, θεολόγος, εἴτε δὲ καὶ ἱατρὸς τοῦ αἰῶνος αὐτοῦ. Ὁ Γιββων ὀνομάζει αὐτὸν, « γραμμάτων πανεπιστήμονα, βαθὺν τὴν σκέψιν, ἀκάματον τὴν ἀνάγνωσιν, καὶ εὐφραδῆ. » Ἡ πρὸς τὴν μάθησιν ἐφεσις αὐτοῦ ἦτο ἀκόρυστος τὴν φιλολογικὴν δ' αὐτοῦ ἐνέργειαν δὲν διέκοπτον αἱ ἐπίσημοι ἀσχολίαι. Τὸ περίφημον καὶ πολυτίμον αὐτοῦ σύγγραμμα ἡ *Muriel* ἢ *Bibliotheca*, συνοπτικὴ ἐπιθεώρησις τῆς ἀρχαίας φιλολογίας, περιλαμβάνουσα ἐπιτομὰς ἢ ἀντιγραφὰς οὐχὶ ὀλιγωτέρας τῶν 279 ποιημάτων Ἑλλήνων ῥητόρων, θεολόγων, ἱστορικῶν, γραμματικῶν καὶ ἄλλων, πολλὰ τῶν ὁποίων οὐδαμοῦ ἄλλοθι εὐρίσκονται, μετὰ κριτικῶν ἐπιτάσεων περὶ ἐκάστου συγγραφέως καὶ τῶν λόγων ἐκάστου αὐτῶν, συνετάχθη ἐν τῷ μεταξὺ τῆς ὑπηρεσίας αὐτοῦ, ἐνῶ διέτριβεν ὡς πρέσβυς παρὰ τοῖς Καλύφαις Ἀβασσίδαις. Καὶ αὐτοὶ οἱ δριμύτεροι τῶν ἐχθρῶν αὐτοῦ, τῶν ὁποίων ὁ ἀριθμὸς δὲν ἦτο μικρὸς, ὑπερφυσικὸν δι' ὃ παρίστα πρόσωπον ἐν χρόνῳ εἰς ἄκρον θυελλώδει, ὥστε ἐβρέμοντο πάντα τὰ ἄγρια πάθη τῶν θεολογικῶν ἐρίδων καὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀλληλομαχίας, καὶ αὐτοὶ λέγομεν οἱ δριμύτεροι αὐτοῦ ἐχθροὶ ὠμαλόγουν τὸ ἀπέραντον τῆς μαθήσεως, τὴν δξύτητα καὶ τὴν ἰσχὺν τοῦ συλλογισμοῦ αὐτοῦ, πρὸς τούτους δὲ καὶ τὸ καθαρὸν τῆς φράσεως καὶ τὸ ἐπαγωγὸν τοῦ ὕφους, δι' οὗ προσήνεγκε πολυτίμους ἐκδουλεύσεις εἰς τε τὴν ἐπιστήμην καὶ τὴν φιλολογίαν, καθὼς καὶ εἰς τὴν θρησκείαν, πρὸς ὑπεράσπισιν τῆς ὁποίας ἀνεσκεύασε δεινῶς τοὺς

Μακχαιούς καὶ ἄλλους αἰρετικούς βρίζοντας τῷ καιρῷ ἐκείνῳ.

« Οὐδὲν ἦτον ἀξιοσημείωτοι εἰσὶ καὶ αἱ παράδοξοι περιπέτεται τοῦ βίου αὐτοῦ, οὐ μόνον αὐτὰ καὶ ἐαυτὰς, ἀλλ' ὡς χαρακτηρίζουσαι τὴν Βυζαντινὴν αὐτοκρατορίαν καὶ τὸν αἰῶνα ἐν ᾧ ἤκμαζε.

« Μετὰ τὴν ἐκτῆς Πρεσβείας ἐπάνοδον εἰς Κωνσταντινούπολιν ἐξελέγη εἰς ἀντικατῆστασιν τοῦ ἐξορισθέντος πατριάρχου Ἰγνατίου, προχειρισθεὶς εἰς τὸ ὑψηλὸν ἐκεῖνα ἀξίωμα ἀπὸ λαϊκοῦ διὰ τῶν ἀλληλοδιαδόχων βαθμῶν τοῦ μοναχοῦ, τοῦ ἀναγνώστου, τοῦ ὑποδικόνου, τοῦ διακόνου καὶ τοῦ πρεσβυτέρου ἐν ἰσαριθμοῖς ἡμέραις. Αἱ διενέξεις αὐτοῦ πρὸς τοὺς Πάπας Νικόλαον Α' καὶ Ἰωάννην Η', διετήρησαν ζώσαν τὴν ἐπὶ μακρὸν ὑφισταμένην ἀντιζήλιαν μεταξὺ τῶν Ἐκκλησιῶν τῆς Ἀνατολῆς καὶ τῆς Δύσεως, καὶ συνετέλεσαν οὐκ ὀλίγον εἰς τὸν τελειωτικὸν χωρισμὸν, γενόμενον ἐν ἔτει 1054. Ἐξωρίσθη δὲ καὶ αὐτὸς ὡπὼς καὶ ὁ Ἰγνατίος ἀλλὰ θανάτῳ τοῦ πατριάρχου τούτου, ὅστις εἶχεν ἀνακληθῆ ὡπὼς κατὰσχῆ τὴν θέσιν αὐτοῦ, ἀνέβη πάλιν εἰς τὸν πατριαρχικὸν θρόνον, ἵνα καὶ πάλιν ἀποπεμφθῆ ὑπερόριος ὑπὸ Λέοντος τοῦ Σοφοῦ, χρηματίσαντος πρότερον μαθητοῦ αὐτοῦ. Φαίνεται ὅτι κατὰ τὴν πρώτην αὐτοῦ ὑπερορίαν ὑπεδλήθη εἰς τραχύτατον βίον, ἐὰν κρίνωμεν ἐκ τῆς ἀνδρικῆς, ἀλλ' ἐν ταύτῳ καὶ συγκινητικῆς, ἐπιστολῆς ἢ ἐγγράφου πρὸς τὸν αὐτοκράτορα, δεινολογούμενος πικρῶς δι' ὃς ὑφίστατο ταλαιπωρίας, καὶ ἐπιτιμῶν τὸν κεχολωμένον αὐτοῦ κύριον δι' ὕφους ὑψηλόφρονος καὶ εὐγλώττου ἀγανακτήσεως.

« Αἱ πλείστα τῶν ἐπιστολῶν καίτοι ὀλιγώτερον εὐγλωττοὶ, ἔχουσιν ὅμως γενικώτερον τὸ ἐνδιαφέρον, καθὼ ἀναγόμεναι εἰς ἐκκλησιαστικὰ πράγματα ἐχοντα σχέσιν πρὸς τὴν ἐπίσημον θέσιν τοῦ πατριάρχου, ἢ εἰς θεολογικὰ ζητήματα, οἷον τὰ εἰδικὰ δόγματα τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας ἢ ὠρισμέναι περὶ κοπαι τῶν Γραφῶν, ἐφ' ὧν εἶχεν ἐγερεθῆ συζήτησις. Εἰς τῶν σκοπῶν οὗς προέθετο ὁ Κ. Βαλέττας, παρασκευάσας τὴν ἐκδοσιν ταύτην τῶν ἐπιστολῶν τοῦ Φωτίου, ἦτο ἡ ἐνίσχυσις τῶν ἀρχῶν τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὰς τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ῥώμης. Αὐτὸ τὸ πρῶτον κεφάλαιον τῶν προλεγομένων πραγματεύεται περὶ τῆς ἀληθοῦς αἰτίας τοῦ μεγάλου σχίσματος μεταξὺ τῶν Ἐκκλησιῶν τούτων, τὴν ὁποίαν αὐτὸς, ὡς εἶδος, ἀποδίδει εἰς τὸν τύπον καὶ τὴν φιλαρχίαν τῆς Ῥώμης, καὶ δι' ὃλου τοῦ ἐπιλοίπου τῶν προλεγομένων καὶ ἐν ταῖς σημειώσεσιν, αἵτινες εἰσὶν ἄφθονοι, παρίστανται ἐν πάσῃ εὐκαιρίᾳ ἐκδηλώσεις σφοδροῦ κομματικοῦ πνεύματος. Ὁ σφοδρὸς οὗτος θεολογικὸς κομματι-

σμός, οὐ μόνον ἐλαττοῖ τὴν φιλολογικὴν ἀξίαν τοῦ συγγραμματος, ἀλλὰ δύναται μᾶλλον νὰ ἔχη ἐκ δικμέτρου ἀντίθετον ἀποτέλεσμα τοῦ πρὸς ὃ ἀφώρα ὁ συγγραφεὺς διότι ἐμπνέει εἰς τὸν ἀναγνώστην ὀλιγωτέραν ἴσως περὶ τῶν ἐκτιθεμένων ἐμπιστοσύνην τῆς ὁσῆς εἰσὶν ἀξία.

« Τὸν εἰς ὑπεράσπισιν τῆς ἐκκλησίας ζῆλον τοῦ Κ. Βαλέττας ὑπερτερεῖ ἐτι ἡ ἀφοσίωσις αὐτοῦ πρὸς τὸν μέγαν αὐτῆς πρόμαχον, ἐφ' οὗ συσσωρεύει πᾶν εἶδος καὶ πάντα συνδυασμὸν ἐπαινετικῶν ἐπιθέτων, καὶ τὸν ὁποῖον περιβάλλει οὐ μόνον διὰ τοῦ μεγαλείου τοῦ ἥρωος, ἀλλὰ καὶ διὰ τῶν ἀρετῶν τοῦ ἀγίου. Εἰς τοῦτο θὰ ἔχη ὀλίγους ὀπαδοὺς, διότι ἐν ᾧ οἱ ἐχθροὶ τοῦ πατριάρχου τιμῶσι τὴν διάνοιαν αὐτοῦ, οἱ φίλοι δὲν διεκδικοῦσιν ὑπὲρ αὐτοῦ ὑψηλὴν ἠθικὴν περιωπὴν.

« Ἡ γλώσσα, ἐν ᾗ εἶναι γεγραμμένος ὁ τόμος οὗτος, δὲν εἶναι τὸ ἐλάχιστον ἐνδιαφέρον χαρακτηριστικὸν αὐτοῦ. Τὰ Ἑλληνικὰ τῶν τε ἐπιστολῶν καὶ τῶν προσαρτημάτων τοῦ ἐκδότου εἶναι τοσοῦτον παραπλήσια τῶν Ἑλληνικῶν τῶν ἀρχαίων κλασικῶν συγγραφέων, ὥστε δύναται ν' ἀναγνωσθῶσιν εὐκόλως ὑπὸ τῶν Ἑλληνοφίλων. Εἶναι δὲ περιεργίας ἀξία ἡ ἀρμολογία τῆς ὠραίας ἐκείνης ἀρχαίας γλώσσης πρὸς τὰς θεολογικὰς θεωρίας, περιεργον δὲ καὶ τὸ ὀλίγον καὶ ἀσήμαντον τῶν μεταβολῶν ὅσαι εἰσὶν ἀναγκαῖαι ἵνα κατστήσωσιν αὐτὴν ἐπιτηδεῖαν πρὸς πᾶσαν νεωτέραν ἀνάγκην. Ὁ Κ. Βαλέττας ὑπηρετεῖ μεγάλως τὴν φιλολογίαν ἐν γένει, καὶ ἰδίως τὴν τῆς Ἑλλάδος, ἀποδεικνύων πρὸς τοὺς δημοθενοὺς αὐτοῦ τὸ κατορθωτὸν τῆς ἀναδιώσεως τῆς γλώσσης τῶν προπατόρων αὐτῶν, καὶ δίδων παράδειγμα, τὸ ὁποῖον θὰ πράξῃσι καλῶς νὰ μιμηθῶσι. Μεταξὺ τῆς ἀσχολίας τῆς ἐκ τῶν καθηκόντων τοῦ ἐπαγγέλματος αὐτοῦ, ὡς διδασκάλου ἐν Λονδίῳ, ἐγένετο ἐκδότης ἐκτενοῦς συγγραμματος ἀντιπαρβαλλῶν καὶ διορθῶν τὰ προγενέστερα ἀντίτυπα τῶν ἐπιστολῶν, διπθέτων ταύτας εἰς διάφορα κεφάλαια καὶ ὕλην, παρέχων μέγαν ἀριθμὸν κριτικῶν καὶ ἐξηγητικῶν σημειώσεων, καὶ δίδων ἐν τοῖς Προλεγομένοις πληθὺν πληροφοριῶν περὶ τοῦ Φωτίου καὶ τῶν συγγραμμάτων αὐτοῦ. »

Ἱστορία τῆς ἐπαναστάσεως καὶ ἀναγεννήσεως τῆς Ἑλλάδος, συγγραφεὶς μὲν ὑπὸ Γ. Γ. Γερβίνου, μεταφραστὴς δὲ ἀπὸ τοῦ πρωτοτύπου ὑπὸ Ἰω. Π. Περβανόγλου. Τόμ. Α'. 1864. Εἰς 8ον ἐκ σελ. 635.

Περὶ τῆς ἱστορίας ταύτης ἔγραψεν ἡ Πανδώρα πρὸ τριῶν ἐτῶν, τὸ 1862, ὅτε ἐδημοσιεύθη γεμα-

νιστὶ (1). Ἐπειδὴ δὲ ἐγένετο τότε λόγος καὶ περὶ τῶν ἐν αὐτῇ καὶ περὶ τοῦ συγγραφέως, ἀναγγέλλομεν σήμερον ἀπλῶς τὴν μετάφρασιν τοῦτο μόνον νομίζομεν ἀναγκαῖον νὰ καταδείξωμεν ὅτι, ὡς πρὸς μὲν τῶν γεγονότων τὴν διήγησιν ὁ συγγραφεὺς πατεῖ τὰ ἔχνη τῆς ἱστορίας τοῦ Κ. Τρικούπη, ἐμφιλοχωρεῖ δὲ πλέον τοῦ Ἑλλήνος ἱστορικοῦ εἰς τὴν ἐρευναν τῶν διπλωματικῶν πράξεων, τῶν ἀναγομένων εἰς τὴν ἡμετέραν ἐθνεγεσίαν καὶ τὴν ἀποκατάστασιν τοῦ βασιλείου τῆς Ἑλλάδος, ἀσχοληθεὶς εἰς τοῦτο μετὰ πολλῆς ἐπιστάσεως, ὡς ἔθος τοῖς Γερμανοῖς. Καὶ δὲν λέγομεν μὲν ὅτι περὶ τὴν ἐκτίμησιν ἔργων τε καὶ προσώπων δὲν σφάλλει ἐνίοτε δὲν πρέπει ὅμως καὶ νὰ λησμονώμεν ὅτι οὐδεὶς πλὴν δημοθενοῦς δύναται νὰ γράψῃ ἀκριβῶς τὴν ἱστορίαν ἔθνους τινός διότι, ὅσω καὶ ἂν ὑποτεθῆ σοφὸς καὶ εὐσυνείδητος ὁ ξένος ἱστορικὸς, οὔτε τὸν χαρακτῆρα, οὔτε τὰ ἔθιμα, οὔτε τὰ ἔθη, οὔτε τὰς παραδόσεις τοῦ ἔθνους περὶ οὗ γράφει γινώσκει, ὅπως ἐρμηνεύων καὶ συνδυάζων αὐτὰ δεόντως ἐξαγάγῃ ἀσφαλῆ συμπεράσματα. Ὁ Montaigne ἐπεθύμει μάλιστα τὸν ἱστοριογράφον καὶ συνεργὸν ἢ καὶ σύγγρανον διὰ τοῦτο, λέγει, αἱ ἱστορίαι τῶν ἀρχαίων, Ἑλλήνων τε καὶ Ῥωμαίων, εἰσὶ θαυμάσιαι διὰ τὴν ἀκρίβειαν.

Καὶ περὶ μὲν τῶν τοιούτων ἐλλείψεων θέλομεν ὀμιλήσει μετὰ τὴν ἐκδοσιν καὶ τοῦ δευτέρου τόμου τὸν δὲ ἀνά χειρὸς ἐπεξήλωμεν μετὰ πλείστης σπουδῆς, οὐ μόνον διότι αἰσθανόμεθα ἀναφλεγόμενῃ τὴν ἡμετέραν φιλοπατρίαν καὶ ἐξαιρούμενον τὸ ἐθνικὸν φρόνημα ὅσας στρέψωμεν τὸ βλέμμα πρὸς τὸ μεγαλόστονον καὶ μεγαλοπρεπὲς δράμα τοῦ Ἑλληνικοῦ ἐκείνου ἀγῶνος, ἀλλὰ καὶ διότι τὰς περιπετείας αὐτοῦ ἐξιστορεῖ μετὰ ἐμβριθείας ἅμα δὲ καὶ ἀφελείας ὁ συγγραφεὺς, ἐμβριθείας καὶ ἀφελείας τὰς ὁποίας μεταφέρει ἐπιτηδεῖως εἰς τὴν μετάφρασιν ὁ Κ. Περβανόγλος. Ἱστορικὸς ὢν καὶ οὗτος ἐμβραθύνει εἰπερτις ἄλλος εἰς τοῦ συγγραφέως τὸν νοῦν, καὶ ἐρμηνεύει αὐτὸν μετὰ τῆς ἀκριβείας τῆς ἰδιαζούσης εἰς ὁμοτέχνην. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ ἄγγελος συγγραφεὺς, οὐτινος τὸ ἀξιοσημείωτον περὶ δημοσποδικοῦ πολιτεύματος σύγγραμμα ἔκρινε πρό τινων μηνῶν ὁ ἡμέτερος μεταφραστῆς (2), ἔγραψεν ἐνταῦθα ὅτι ὑπὲρ πάσας τὰς ἄλλας κρίσεις ἀσπάζεται καὶ τιμᾷ τὴν τοῦ Ἑλλήνος ἱστορικοῦ.

Ὁφείλω δὲ νὰ ἐπαναλάβω καὶ σήμερον ὅτι καὶ ἄλλοτε ἔλεγον ὁμιλῶν περὶ τοῦ συγγραμματος τοῦ Κ. Τρικούπη ὅτι τὴν ἱστορίαν τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος πρέπει νὰ εἰσαγάγωμεν ὡς μάθημα ὑποχρεω-

(1) Τόμ. II'. σελ. 302.

(2) Ἰδὲ Πανδώρας τόμ. IΕ', σελ. 481, 512, 552.

τικόν εἰς τὰ ἡμέτερα σχολεῖα· διότι οὐκ ὀλίγοις τῶν νεωτέρων λογίων ἐντυγχάνομεν γινώσκουσι τὴν ἱστορίαν ταύτην ὅσον καὶ τὴν τῆς Ἰαπωνίας. Καὶ ὅμως, οὐ μόνον κατ' ὀφειλὴν πρέπει νὰ μὴ ἀγνοῦμεν τοὺς πατέρας ἡμῶν καὶ τὰ ἔργα αὐτῶν, ἀλλ' ὅπως « καὶ μηδὲν ἀνάξιον ἐπιτηδεύωμεν τῶν προγόνων, » ὡς ἔλεγεν ὁ Ἀλικαρνασσεύς, ἢ καὶ ὅπως ἀποκτῶμεν ἐμπειρίαν τῆς ἱστορίας, κατὰ τὸ σοφὸν τοῦ Πολυβίου βητόν, τὸ ὁποῖον ἔταξεν ὁ Κ. Τρικούρης ἐν κεφαλίδι τῆς ἱστορίας αὐτοῦ.

Monete inedite dei Gran Maestri dell' ordine di S. Giovanni di Gerusalemme in Rodi, dichiarate da P. Lambros. Venezia 1865. "Ἦτοι: Ἀνέκδοτα νομίσματα τῶν Μεγάλων Μαγίστρων τοῦ ἐν Ῥόδῳ τάγματος τῶν Ἰωαννιτῶν ὑπὸ Π. Λάμπρου. Ἑνετία 1865. »

Τὸ πόνημα τοῦτο εἶναι αὐτὸ ἐκεῖνο τὸ ἐκδοθὲν ἐν τῇ *Πανδώρα* τὸ 1859 ἔτος (1), τὸ ἐπικινεθὲν κατὰ τὴν Ἑσπερίαν καὶ μεταφρασθὲν ἐν τῇ Γαλλίᾳ, δι' ἧς ἢ ἐν Παρισίοις *Revue Numismatique* ἔγραψε τὰ διαθρόπτοντα ἐκεῖνα τὴν ἑλληνικὴν φιλοτιμίαν, ἀπινὰ δημοσιεύσαντες ἄλλοτε (2), κρῖνομεν ἀναγκαῖον νὰ ἐπαναλάβωμεν καὶ σήμερον, ὅτε μετάφρασις ἰταλικὴ ὑπὸ ἐμπείρου νομισματολόγου τοῦ Καρόλου Kunz γενομένη, ἐπικυροῖ τὰς προηγηθείσας γνώμας καὶ ἐπικροτεῖ τῇ ἐμπειρίᾳ τοῦ συγγραφέως.

«... Ἐχάρημεν καθ' ὑπερβολὴν ἀναγκώντες ἀξιόλογον ἄρθρον γραφὴν καὶ δημοσιευθὲν ἐν Ἀθήναις, ὑπ' ἀνδρὸς ἀνήκοντος εἰς τὸ μέγαθμον χριστιανικὸν ἔθνος μεθ' οὗ συνδέουσι ἡμᾶς τοσοῦτοι δεσμοί. Πῶς δὲ νὰ μὴ καταδείξωμεν εὐχαρίστως ὅτι οἱ Ἕλληνες ἐκεῖνοι, οἵτινες ὑπῆρξαν κατὰ πάντα διδάσκαλοι ἡμῶν, ὑπάρχουσι καὶ σήμερον ἔτι ἄξιοι ἡμῶν ἐράμιλλοι; »

Μετὰ τὴν τοιαύτην ἐπιδοκιμασίαν τοῦ σοφοῦ Κ. Adrien Longpérier, καὶ τὴν ὑπὸ τοῦ ἐπίσης ἐπιστήμονος Κ. Kunz μετάφρασιν, πᾶσα παρ' ἡμῶν κρίσις μεταίτι. Τοῦτο μόνον πρέπει νὰ ἀναγράψωμεν ἐνταῦθα, ὅτι ἔργα ὡς τὰ τοῦ Κ. Π. Λάμπρου καὶ τὰ τοῦ Κ. Σπ. Ζαμπελίου, οὗτινος τὸ πολλοῦ λόγου καὶ μελέτης ἄξιον σύγγραμμά « Τὰ Ἰταλοελληνικά, » ἐδημοσιεύσαμεν τὸ παρελθὸν ἔτος ἐν τῇ *Πανδώρα*, συντελοῦσι τὰ μέγιστα εἰς τὴν διαφώτισιν τῆς τοσοῦτῃ σκοτεινῆς ἱστορίας τοῦ ἑλληνικοῦ μέσου αἰῶνος.

(1) Τόμ. Θ', σελ. 497.

(2) Τόμ. Γ', σελ. 283.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΠΑΡΕΚΒΩΛΙΚΑΙ
Εἰς τὸν Χρυσοβουλλῶν Λόγον
ἈΛΕΞΙΟΥ Α' ΤΟΥ ΚΟΜΝΗΝΟΥ.

ὑ π ὁ

II. ΣΑΚΚΕΛΙΩΝΟΣ.

(Συνέχ. καὶ τέλος. ἴδε φυλλάδ. 364).

Αὐτ. στίχ. 28. *Οἰκειακῶν*] *Οἰκειακά* ἢ *Ἰδικὰ* ἔλεγοντο τὰ ἴδικα τῶν αὐτοκρατόρων κτήματα καὶ ἀπὸ αὐτῶν πρόσδοι. Ὁ δὲ τὴν τούτων πάντων πιστευμένους διοικῆσαι ἐλέγετο *Ὁ ἐπὶ τῶν οἰκειακῶν ἢ Λογοθέτης τῶν οἰκειακῶν, καὶ Κόμης τῶν ἰδικῶν ἢ τῶν θείων ἰδικῶν* [Ἄτακτ. τόμ. Ε', σελ. 260], καὶ παλαιότερον *Κόμης τῶν πριβάτων* (ἑλλην. ἰδίων) [Θεοδώρητ. Ἑκκλ. ἱστορ. Γ' β'], πρὸς ἀντιδιαστολὴν δηλονότι τῶν τοῦ δημοσίου, ὑπαγομένων ἐκείνων τῷ *Λογοθέτῃ τοῦ γενικοῦ*. Ἐτηρήθη δὲ ἡ τελευταία αὕτη ὀνομασία ἄχρις Ἀναστασίου τοῦ Δικόρου, κατὰ τὴν μαρτυρίαν Ἰωάννου Λαυρεντίου τοῦ Λυδοῦ: « *Κόμης πριβάτων*, ὁ τῶν ἰδίων πρὸς τοὺς βασιλεῦσι προσηκόντων προσετώς ἄχρις Ἀναστασίου βασιλέως οὕτως ἐκαλεῖτο » [Περὶ πολιτ. ἀρχ. Β'. 27]. Ἰδιον δ' ἦν καὶ τοῦτο ὑπουργεῖον, *Σέκρητον τῶν οἰκειακῶν* λεγόμενον, ἀνζλογοῦν δὲ τῷ καθ' ἡμᾶς: *Ἵπουργεῖον ἐπὶ τοῦ βασιλ. οἴκου*.

Αὐτ. στίχ. 29. *Κουρατορίων*] Ἀπὸ τοῦ Λατίν. *Curator* (ἑλλην. Φροντιστής, Ἐπιμελητής) εἶρηται τὸ *Κουρατόριον*, ἦτοι *Ἐπιμέλημα*, ἢ γοῦν *Ἐπιτροπεία*. Πολλὰ γὰρ ὑπῆρχον ἐν Κωνσταντινουπόλει βασιλικὰ οἰκοδομήματα, οἷον παλάτια, ἀρχεῖα καὶ ἄλλα, ὧν ἡ ἐπιστάσις τοῖς ἐπισημοτέροις τῶν πολιτῶν ἐπετέτραπτο. Ἀλλ', ὡς εἶκεν, ἡ τῶν ἐπιστάτων ἢ ἐπιτρόπων τούτων ἐπιτήρησις ἦν ἀνατεθειμένη τοῖς οὕτω καλουμένοις *Ἐσθόροις*.

Αὐτ. *Εἰδικῶν*] *Εἰδικοί* (ταῦτόν τῷ *Ἰδικοί*) ἐλέγοντο, ὡς εἶκεν, οἱ κατὰ μέρος ἐπιστάται τῶν βασιλικῶν τμημάτων.

Αὐτ. *Γηροτρόφων*] Οἱ *Γηροτρόφοι* ἢ *Γηροκόμοι*, κατὰ Πορφυρογέννητον, ὑπέκειντο τῷ *Σεκρέτῳ* τῆς *σακέλλης* [ἔκθ. τῆς βασιλ. τάξ. σελ. 417]· ἐξ οὗ περ εἰκάζεται, ὅτι ἐκ τοῦ ἰδιαιτέρου αὐτοκρατορικοῦ ταμείου ἐχορηγεῖτο ἡ ἀναγκαῖα δαπάνη, πρὸς περιθάλψιν τῶν ἀπόρων καὶ ἐγκαταλειμμένων γερόντων, ὡς ἔτι καὶ πρὸς ἀνατροφὴν τῶν ὀρφανῶν, περὶ ὧν αὐτίκα δηλώσει ὁ λόγος. Πρῶτη δὲ, κατὰ Κωδινόν, ἡ μακαρία Ἐλένη. ἔκτισε *γηροκομεῖον* ἐν Κωνσταντινουπόλει [Περὶ πατρῶν Κωνσταντινουπ. σελ. 38.—Πρὸς καὶ Ἄνων. Πάτρ. παρὰ Βανδουρίῳ ἐνθ. ἀνωτ. σελ. 48].

Αὐτ. στίχ. 30. *Ὀφραοτρόφων*] Οἱ *Ὀφραοτρόφοι*

φοι εἶχον τὴν νῆ' τάξιν ἐν τοῖς τῶν βεπλιῶν ἀξιωμασίν [Πορφυρογέν. ἐνθ. ἀνωτ. σελ. 414]. Ἐπεμελοῦντο δὲ οὗτοι τῆς τῶν ὀρφανῶν παιδῶν ἀνατροφῆς, ὑπὲρ ὧν φιλοφρονησόμενοι οἱ αὐτοκράτορες ἐδαπάνων ἐκ τοῦ ἰδιαιτέρου αὐτῶν ταμείου. Πρῶτος δ' αὐτὸς οὗτος ὁ Ἀλέξιος ἀνίδρυσεν *ὀφραοτρόφειον* ἐν Κωνσταντινουπόλει, ὡς ἱστορεῖ Ἄννα ἡ αὐτοῦ θυγάτηρ, διὰ μακρῶν περιγράφουσα αὐτὸ τε τὸ οἰκοδομημα καὶ τὸν τρόπον τῆς τῶν ὀρφανῶν ἀνατροφῆς [Ἀλεξιάδ. ΙΕ', σελ. 381]. Ἄλλη μέντοι γε μαρτυρία εἰς πολλῶ προγενέστερον τοῦ Ἀλεξίου αὐτοκράτορα, τὸν Ἰουστινιανόν, ἀποδίδωσι τὸ φιλοφρονητικὸν τοῦτο καθίδρυμα [Σουίδ. λέξ. Ἰουστινιανός]. Ἀλλὰ καὶ ὁ Χρονογράφος Ἐφραίμιος ταῦτα περὶ Ἀλεξίου ἱστορεῖ: « Καὶ παρὰ δ' ἀνήγειρεν ὀρφανοὺς δόμον, Τάξας αἰτήσεις διαψίσεις ἐν τῷ δόμῳ, Ἐπιμελείας καὶ τροφῆς τούτων χάριν κτλ. » [Βλ. Ἄγγ. Μαρίου Scriptor. Veter. Nov. Collect. tom. III, pag. 91, v. 3655. Rom. 1828]. Κατὰ δ' αὐτὸν τὸν Ζωναρᾶν, ἐσχολακὸς ἦδη τὸ ὀφραοτρόφειον, πολλοὺς ἀναλώμασιν Ἀλέξιος ἀνεκαίνισέ τε καὶ ἀνέτισε, πολλὰς κτήσεις προσενέμας αὐτῷ [Χρον. εἰς Ἀλέξ. σελ. 304]. Κατὰ δὲ τοὺς χρόνους τοῦ Κωδινίου ἦν ἦδη κατηρηγμένον, ὡς φαίνεται, τὸ ὀφραοτρόφειον φησὶ γὰρ: « ὁ ὀφραοτρόφος ἦν φροντίζων καὶ ἐπιμελούμενος πάσαι τῶν ὀρφανῶν » [Περὶ Ὀφ. πηλ. 476].

ΣΕΛ. 550. στήλ. α, στίχ. 4. *Φύλακος*] Πάντες οἱ θησαυροὶ καὶ τὰ κειμήλια τοῦ κράτους ἐφυλάσσοντο εἰς ἐν τῶν ἐν τοῖς μεγάλοις λεγομένοις βασιλείοις τρικλίνων, ὑπὲρ ὀνομάζετο *Φύλαξ*. Περὶ αὐτοῦ σημειοῦται ὁ Ῥεΐσκιος ὅτι ἐστὶν ἡ πλήρης φράσις: *ὁ Φύλαξ τῶν βασιλικῶν θησαυρῶν* [εἰς Πορφυρογέν. ἔκθ. τῆς βασιλ. τάξ. σελ. 17].

Αὐτ. στίχ. 2. *Ἐλευθερίου*] Εἰς τῶν λαμπροτέρων οἴκων τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὀνομάζετο *τὰ Ἐλευθερίου* [παλάτια], κτίσμα τῆς βασιλίδος Εἰρήνης τῆς Ἀθηναίας, συζύγου Λέοντος Δ' τοῦ τῆς Χαζάρης παρονομαζομένου [Κεδρην. σελ. 388 καὶ 390. Πρὸς καὶ Ἄνων. Πάτρια Κωνσταντινουπ. παρ' Ἄντ. Βανδουρ. Imper. Orient. sive Antiquit. Constantinop. tom. I, pars III, p. 42, καὶ Κωδιν. Περὶ πατρ. Κωνσταντινουπ. σελ. 59].

Αὐτ. *Μαγγάρων*] Βασιλικὸς οἶκος ἦν καὶ τὰ *Μάγγαρα*, κτίσμα τοῦ Μ. Κωνσταντίνου, κατὰ Κωδινόν [Περὶ κτισμ. Κωνσταντινουπ. σελ. 34], κατὰ Κεδρηνόν δὲ, Βασιλείου τοῦ Μακεδόνος [σελ. 588]. Μέννηται τούτου καὶ Ἄννα ἡ Κομνηνὴ [Ἀλεξιάδ. Γ', καὶ ΙΕ', σελ. 65 καὶ 394]. Τοιαύτης δ' ἔλαχε κλήσεως, ὡς ἀπὸ τοῦ ἐγγύς που ὑπάρχοντος ἐχυρωτάτου πύργου τῶν τῆς πόλεως τειχῶν, *Μάγγαρα* καὶ αὐτοῦ λεγομένου: « διὰ τὸ τὰ μάγγαρα

πάσης τῆς πόλεως καὶ τὰς μηχανικὰς ὕλας ἐκείσε ἀποκείσθαι, καὶ τὰ πρὸς τειχομαχίαν σκεῦη », ὡς φησι Κωδινός [ἐνθ. ἀνωτ.].

Αὐτ. *Οἰκιστικῶν*] Ὁ Λατίνος μεταγλωτιστής τοῦ Πορφυρογεννήτου Λείχιος ἐρμηνεύει τὴν λέξιν *Οἰκιστικὸς* διὰ τοῦ *Ἐξάρχων τῶν ἀρχιτεκτόνων*.

Αὐτ. στίχ. 3. *Ἀετοῦς*] Πάντας δηλονότι τοὺς εἰρημένους.

Αὐτ. στίχ. 4. *Χαρτουλαρίων*] Ἐν τῷ προλεχθέντι ἐπισήμῳ ἀντιγράφῳ γέγραπται: *Χαρτουλαρίων τοῦ τε δρόμου καὶ τῶν θεμάτων*. Ἀλλὰ περὶ τούτων διεπίπται ἐν τῷ Χρυσοβουλλῶ μίκρον ἀνωτέρω.

Αὐτ. στίχ. 5. *Νοταρίων*] Περὶ τῆς τούτων βαθμολογίας ὄρα ὅπισθεν σελ. 84, στήλ. 6'.

Αὐτ. στίχ. 11. *Ἐκτου*] Ἦτοι σωτηρ. 1088.

Εἰς τὸ ὑπ' ΑΡΙΘ. ΚΘ' ΧΡΥΣΟΒΟΥΛΛῶΝ
ΑΝΔΡΟΝΙΚΟΥ ΤΟΥ ΝΕΩΤΕΡΟΥ.

ΣΕΛ. 550. στήλ. α, στίχ. 24. *Ἀραστήμασιν*] *Ἀραστήματα* καλοῦσιν ἔτι καὶ νῦν ἐν τισὶ τῶν νήσων, οἷον ἐν Νάξῳ, Πάτμῳ, Κῶ καὶ ἄλλαχού, τὰ λίαν ἐπιμεμελημένα καὶ ἐν ἀκμῇ ὄντα κτήματα, ἡγοῦν κήπους, ἀμπελώνας, ἀγροκήπια κλπ. Ὅθεν καὶ *Ἀραστημένον πρᾶγμα*, ἀπὸ τοῦ *Ἀραστήγειν*, τουτέστιν ἐπιμελῶς καλλιεργεῖν καὶ ἀμάρζον ἀναδεικνύειν τὰ πρόπαλαι παρημελημένον κτήμα. Καὶ παρὰ Χίους δὲ καλεῖται *Ἀραστάτης* ὁ τῶν τοιούτων κτημάτων καλλιεργητής [Βλ. Ἄτακτ. τόμ. Δ', σελ. 46].

Αὐτ. στίχ. 39. *τὴν Πτέριν*] *Πτέρις* (δ) καὶ καθ' ἡμᾶς ἔτι καλεῖται ἡ τοποθεσία αὕτη ὡσαύτως δὲ καὶ τῶν ἐφεξῆς ἄλλων αἰπείους διασώζουσιν ἀμετάβλητα τὰ αὐτὰ ὀνόματα, ὡς περ ἐπληροφορήθη, εἰς Ἀἴμον πρό τινος χρόνου παραγενόμενος.

ΣΕΛ. 554, στήλ. α, στίχ. 5. *Παρθερίου καὶ τοῦ Τεμερίου*] Μεταφέρομεν ἐνταῦθα ἐκ τῶν εἰς τὴν *Ἵποπόσειν* τοῦ δαίου Χριστοδοῦλου ἡμετέρων *Παρεκβολικῶν σημειώσεων* τὰ περὶ τούτων λεχθέντα: « *Παρθερίου* καὶ νῦν ἔτι ὀνομάζεται τῶν προσεταιῖν τούτων τὸ πρότερον. Καὶ διδασκόμεθα λοιπὸν ἀπὸ τῆς τοῦ τέπου ὀνομασίας, ὅτι αὐτόθι ὑπῆρχεν ἀναμφηρίστως τοπάλαι τὸ τῆς Παρθένου [Ἀρτέμιδος] ἱερὸν, οὗτινος μέμνηται ὁ ἀπὸ Μιλήτου περιπατητικὸς φιλόσοφος Κλύτος ἐν τούτοις: « Περὶ δὲ τὸ ἱερὸν τῆς Παρθένου ἐν Ἀέρῳ εἰσὶν οἱ καλούμενοι ὄρνιθες μελεαγρίδες. Ὁ δὲ τόπος ἐστὶν ἐλώδης, ἐν ᾧ τρέφονται » [παρ' Ἀθην. Δειπν. ΙΑ'. 71.—Πρὸς καὶ Ἀλιαν. Ζώ. ἱστορ. Δ'. μβ']. Ἔστι δὲ καὶ μῦθος περὶ τῶν ὄρνιθων τούτων, ὁ ἐξῆς: Γόργη, Εὐρυμήδη, Διάνειρα καὶ Μελανίππη ἀδελ-

φαί ἦσαν Μελεάγρου. Διὰ δὲ τὸ θρηνεῖν αὐτάς ἀ-
διαλείπτως παρὰ τὸ σῆμα τοῦ ἀδελφοῦ, ἡ Ἄρτεμις
ἐψυμένη βράβω μετεμόρφωσεν εἰς ὄρνιθας καὶ ἀπό-
κισεν εἰς Λέρον, ὀνομάσασα Μελεαγρίδας. Ταῦτα
περὶ αὐτῶν φησι Νικάνδρος ἐν Γ' Ἐταιριοῦμένων
[παρ' Ἄντων. Λιθεράλ. Μεταμορφ. 6']. Ἀπέχει δὲ τῆς
πόλεως τριάκοντά που σταδίου, πρὸς ἄρκτον, ἐνθα
καὶ λιμὴν ὁμώνυμος, κάλλιστος μὲν καὶ εὐρυχωρότα-
τος τῶν λοιπῶν τῆς νήσου, δύσκολον δὲ καὶ ἐπικίν-
δυνον παρεχόμενος τὴν καταγωγὴν, διὰ τὴν κατὰ
μέσον τοῦ στομίου ὑφαλον πέτραν. Σώζονται δὲ καὶ
ἀρχαῖα ἐρείπια ἐν τῇ περιοχῇ τοῦ αὐτοῦ μετοχίου
τῆς τοῦ Θεολόγου μονῆς. Τοῦ Παρθενίου μέμνηται
καὶ ὁ ἀνόνημος συγγραφεὺς τοῦ Σταδισμοῦ τῆς
Μεγάλης θαλάσσης, οἷον: «Ἀπὸ Λέρου ἐπὶ τὸ Παρ-
θενιον σταδίους ζ'». — Ἀπὸ [τοῦ Παρθενίου τῆς]
Λέρου ἐπὶ τὸ τῆς Πάτμου Ἀμαζόνιον σταδίου
ς' (α) [Ὁρα Geogr. minor. Graeci, σελ. 499,
ἐκδ. Κ. Μυλλέρου]. Ἐκ τούτου δὲ τοῦ χωρίου ἀγό-
μενος, ὡς ἔοικεν, ὁ Κεῖπερτος, οὐκ ἐν τῇ Λέρῳ ἀλλ'
ἄλλαχού ὑπέληξε τὸ Παρθένιον κείσθαι· ὅθεν καὶ
ὠνόμασεν οὕτως ἐν τῷ Ἄτλαντι αὐτοῦ νησιδίον τι
παρὰ τῇ Ληψίᾳ, ὅπερ οἱ Πάτμιοι Χαλαρωπά
(τὰ) καλοῦσι [βλ. H. Kiepert Topographisch-
Historischer Atlas von Hellas etc. Berl. 1846].
Τὸ δὲ Τεμένιον, Τημέρια (τὰ) νῦν λεγόμενον, πρὸς
τὰ δυσμικὰ κείται τῆς πόλεως, ἐν ἀποστάσει στα-
δίων εἰκοσιν».

Αὐτ. στίχ. 10. Ἀσποντίου] Ἐν τῷ ὑπ' ἀριθ. ΚΒ'
Χρυσοβούλλῳ Μιχαῆλ τοῦ Παλαιολόγου καλεῖται
τὸ μετόχιον τοῦτο: «Ἡ ὑπεραγία Θεοτόκος, ἡ ἐκ
τῆς τοῦ τόπου κλήσεως ἐπονομαζομένη τῶν Σπορ-
δῶν»· ἐνθα ταῦτα σημειούμεθα: «Ὁ μὲν ναὸς
τῆς Θεοτόκου διασώζεται ἔτι, Κουβουκλιανῆ ἐπι-
λεγόμενος, ὡς ἀπὸ τοῦ Βυζαντινοῦ ῥυθμοῦ αὐτοῦ
ἢ δὲ τοῦ τόπου κλήσεως παρέφθαρται εἰς τὸ Ἀσπον-
τιοῦ ὅπερ ἐστὶ κομῦδριον τερπνότερον ἐν τοῖς ὑ-
πωρείαις τοῦ Ἰερομέδοντος, εἰσοῦν Δικαίου, ὡς ὀ-
νομάζεται νῦν τὸ τῆς νήσου ὄρος».

Αὐτ. στίχ. 12. Ἰ. Χριστοῦ] Καθὰ ἐσημειω-
σάμεθα ἐν τῷ ὑπ' ἀριθ. ΚΓ' Χρυσοβούλλῳ Ἀνδρονί-
κου τοῦ Πρεσβυτέρου, τὸ μετόχιον τοῦτο ἐστὶν
ἴσως τὸ ἐπὶ τοῦ ὄρους Δικαίου ἔτι καὶ νῦν ὑφιστά-

(α) Ἐκ τοῦ παρατίκτου ἐπιφερομένου: «Ἀπὸ τοῦ Ἀ-
μαζονίου ἐπὶ τὴν Κορσίαν σταδίους ὕ.», πρόδηλον ἔτι Ἀ-
μαζονίων ἐστὶ τὸ βόρειον τῆς Πάτμου ἀκρωτήριον, ὃ νῦν
Γερὰνός καλεῖται, ὑπ' οὐδενὸς δ' ἄλλου τῶν παλαιῶν
γεωγράφων μνημονεύμενον. Κορσία δ' ἐστὶν ἡ νῦν
Κροσσοί (αἱ) λεγομένη, περὶ ἧς ἐπιθι τ' ἀλλαχού ση-
μειωθέντα μοι [Πανδ. τόμ. ΙΓ', σελ. 371]. Ἄντι μόντοι
τοῦ ὄρθιμου ὕ, ἀνάγνωθι ρ', ὡς περὶ ὁ κλεινὸς ἐκδότης ὀρ-
θήτατα ἐσημείωσεν αὐτόθι, ὑπὸ τοῦ Ἀγαθημέρου ὀδη-
γούμενος.

μενον ὅπερ ἐν τῇ ὑπ' ἀριθ. ΜΒ' Πράξει τοῦ ἀναγκρ-
φῆος Ῥόδου καὶ τῶν Κυκλάδων νήσων ἐπονομάζε-
ται τοῦ Ἀμπελά. Μεταξέω δ' ἀπὸ τοῦ ὑπ' ἀριθ.
Β' Χρυσοβούλλου Νικηφόρου τοῦ Βοτανειάτου ὅ τι
μοι περὶ τούτου τοῦ ὄρους ἐκεῖ σεσημείωται: «Οὕ-
τως ὀνομάζεται ἔτι καὶ νῦν τὸ ὄρος τοῦτο, ἀρσε-
νικῶς μέντοι (ὁ Δίκαιος) ὑπὸ δὲ τῶν ἀρχαίων ἐκα-
λεῖτο Ἰερομέδων [Θεοκρ. Εἰδ. Ζ', σ. 46]· ἐνθα ὁ
Σχολιαστὴς λέγει: «Ἰερομέδων ἐστὶν ὄρος ἐν Κῶ,
ὕψηλότερον τῶν ἐν τῇ Κῶ (ἴσως γρ. τῶν ἐν τῇ
νήσῳ) ἐτέρων ὄρων», ἢ Ἰρίων [Plin. Hist. Na-
tur. V, 36], ἀπὸ τοῦ σχήματος πάντως· τῶν γὰρ
κορυφῶν αὐτοῦ αἱ μᾶλλον ὑπερνεστηκυῖαι, παραλ-
λήλως κείμεναι καὶ εἰς ὄξυ ἀπολήγουσαι, τοῖς τοῦ
πρίονος ὁδοῦσιν ἐμφέρειαν ἔχουσιν. Ἐπὶ τῆς μιᾶς δ'
αὐτῶν, ὕψος ἐχούσης ἀπὸ τῆς θαλάσσης ποδῶν
2760, δεικνύνται τὰ ἐρείπια τῶν ἐνταῦθα ἀναφερο-
μένων Κελίων, καὶ νεκρὸν ὑφίσταται τοῦ Σωτή-
ρος, ἐνθα τελεῖται ἐτησίως ὑπὸ τῶν περιόικων πα-
νήγυρις τῆς σ' Αὐγούστου».

Αὐτ. Ἀλσος] «Μόνη τοῦ τόπου ἢ κλήσις σώζε-
ται εἰσέτι, Παραγία τοῦ Ἀλσους λεγομένου· αὐ-
τὸς δ' ὁ ναὸς ὑπὸ τῶν Ὀθωμανῶν καθηρέθη μετὰ
καὶ ἄλλων τινῶν ἀρχαίων χριστιανικῶν σεβασμά-
των, καὶ ἐκ τῆς ὕλης αὐτῶν ἐκτίσθη τὸ παρὰ τὴν
περιθρύλλητον πλάτανον τζαμιον τοῦ Χασάρ-πασᾶ
ἐπιλεγόμενον. Κεῖται δὲ παρὰ τῷ Ὀθωμανικῷ κω-
μυδρίῳ Κερμετέ, πρὸς μεσημβρίαν, ἐν εὐόπτῳ τό-
πῳ [Ἐκ τῶν εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ. ΚΓ' Χρυσοβούλλου
ἐμῶν σημειώσεων].

Αὐτ. στίχ. 15. Πυλλῶ] Κλῆταυθα μετὰφερομένη
ἀπὸ τῶν εἰς τὴν προμνημονευθεῖσαν Ἰποτύλωσιν
ἡμετέρων Σημειώσεων τὰ περὶ τοῦ τόπου τούτου
ἱστορημένα: «Πηλεῖον καλεῖται μέχρι τοῦ νῦν αὐ-
τὸς τε ὁ βουνὸς καὶ ἡ ἐπὶ τῆς δεξιᾶδος αὐτοῦ συνό-
λως ὑφιστάμενη ἔτι κόμη· ἥτις ἐξοικισθεῖσα τῷ
1813 ἔτει, αἰτίᾳ τοῦ ἐνσκήψαντος καὶ μικροῦ δεῖν,
τὴν νῆσον πᾶσαν ἐξολοθρεύσαντος δεινοῦ λοιμοῦ,
κατελείφθη ἔρημος, νέκν ὁμώνυμον κόμην κτισάν-
των τῶν οἰκητῶρων ἐν τῷ πεδίῳ, οὐ μακρὰν τοῦ
βουνοῦ δι' ὃ καὶ λέγεται ἡ κόμη αὕτη Κάτω Πη-
λεῖον, πρὸς διαστολὴν τῆς ἐγκαταλείμενης, ἥτις
καλεῖται Ἐπάνω Πηλεῖον. Ἐπ' αὐτῆς δὲ τῆς τοῦ
βουνοῦ ἄκρας ἴστανται τὰ τεῖχη φρουρίου Βυζαν-
τινοῦ, ὅπερ ἦν κατεχόμενον πρῶτον μὲν ὑπὸ τῶν
Ἰπποτῶν τῆς Ῥόδου, ἐλόντων καὶ τὴν Κῶν τῷ 1314,
καὶ ἄχρι τοῦ 1522 ἀρξάντων αὐτῆς, ὕστερον δὲ
καὶ ὑπὸ τῶν Ὀθωμανῶν· ἀλλ' ἀπὸ τοῦ ἐξοικισμοῦ
τῆς κόμης, ἐγκαταλείπεται καὶ αὐτὸ ἔρημον φρου-
ρᾶς. Ἐν αὐτῇ δὲ τῇ νέᾳ κόμῃ ὄρῶνται σποράδην
ἀρχαιοτήτων λείψανα, καὶ μάλιστα παρὰ τῇ πηγῇ
τῇ καλουμένῃ Χαρμύλειον, ἐνθα δεικνύται ὑπό-

γειόν τι ἥρων (ἴσως αὐτοῦ τούτου τοῦ Χαρμύλου,
περὶ οὗ κατωτέρω)· οὐ ὑπερθεν κείται νεκρὸν τοῦ
Σταυροῦ, καὶ στήλη λίθου λευκοῦ ἐν αὐτῷ ἐντετεῖ-
σται, ταύτην φέρουσα τὴν ἐπιγραφὴν γράμμασι τῆς
ἀκμῆς τῆς Ἑλλάδος: Ἰερά ἁ γὰ, καὶ ἁ οἰκία || ἁ
ἐπὶ τῷ γὰ, καὶ τοὶ κᾶ || ποι, καὶ ται οἰκίαι ται ||
ἐπὶ τῷ κάφω, Θεῶν || δυόδεκα καὶ Χαρμύλου ||
ἥρω[ος] τὸν Χαρμύλειον. Ταύτης δὲ τῆς ἐπι-
γραφῆς ἀπόγραφον ἐδεδώκειν τῷ κλεινῷ καθηγητῇ
τῆς ἀρχαιολογίας Λοδοβίκῳ Ῥοσσῶ, ὅτε ἐν ἔτει
1843 κατὰ μῆνα Ὀκτώβριον ἀφίκετο τὸ δεύτερον
εἰς Κῶν, ἱστορίας χάριν· ἐτύγγλον γὰρ ἐγὼ γραμ-
ματέων τὸ τηλικαῦτα παρὰ τῷ αὐτόθι ὑποπροξένῳ
τῆς Ὀλλανδίας καὶ Ἑλληνικῷ πράκτορι, τῷ μακα-
ρίτῃ Κωνσταντίνῳ Ἰπποκρατίδῃ ἀνδρὶ καλῷ κάγα-
θῷ καὶ λίαν ἐμοὶ σεβαστῷ. Καὶ εἰμὴ προφθὰς ἀν-
τέγραφον αὐτῆν, ἤφηνίζετο καὶ αὕτη μετὰ καὶ ἄλ-
λων τινῶν, ἀποξεσθείσων βαρβαρικῶ προστάγματι
τοῦ κατ' ἐκείνον τὸν χρόνον διοικούντος τὴν νῆσον
ὁμοτάτου Μουσταφᾶ-μπεη, λειψάνου Γενητσερικοῦ
ἐκ τῶν εὐαριθμῶν ἐκείνων· τῶν ὑπεφυγόντων τὸ
τοῦ σουλτάνου Μαχμούτου ἐκδικητικῶν φάσαντων.
Ἐρωτῶντος δέ μου τὸν βάρβαρον, Διὰ τί τοῦτο ἐ-
ποίησεν, ἀπεκρίνατο ἀπαρακαλύπτως, — Ἰνα παύ-
σωνται τοῦ λοιποῦ οἱ Φράγγοι περιερχόμενοι τὴν
νῆσον, λόγῳ μὲν, χάριν τῶν ἀρχαιοτήτων, πράγμα-
τι δὲ, ὅπως διδάσκωσι τοὺς βεργιάδας, οἷων προ-
προπατόρων εἰσὶν ἔκγονοι.—Ὁ μὲν τοι Ῥόσσιος οὕ-
τως ἀναγινώσκει τὰς δύο τελευταίας τῆς ἐπιγραφῆς
λέξεις: ΚΑΠ?ΤΩΝ Χαρμύλειον? [Ἴδε Inscript.
Graec. inedit. Fasc. III, p. 45. Berol. 1845].
Ἀπέχει δὲ τῆς πόλεως ἡ κόμη περὶ τοὺς ἐξήκοντα
σταδίους, πρὸς δυσμὰς. Ἐγώ γε οὖν Πηλεῖον γρα-
πτέον οἶμαι τὸ τῆς κόμης ὄνομα, δηλονότι ὡς ἀπὸ
τοῦ Αἰακίδου Πηλέως· ἰσθόρηκε γὰρ Καλλιμαχος
ἐν Κῶ ἀποθανεῖν αὐτόν [παρὰ τῷ Σχολ. Πινδ. Πύθ.
Γ', σ. 167]. Οὐκ ἀπεικὸς τοίνυν αὐτόθι ταφῆναι
τὸν ἥρωα, καὶ ἀπὸ τοῦ ἥρωος αὐτοῦ οὕτως ὀνομα-
σθῆναι καὶ τὸν τόπον».

Αὐτ. στίχ. 20. Ἐπαριδίον] Ἄδικλον ποῦ τῆς
νήσου ἔκειτο τὸ χωρίον τοῦτο.

Αὐτ. στίχ. 36. Κεφαλατικευόντων] Κεφαλατι-
κεῖται, κεφαλήν εἶναι τόπου τινός· τουτέστιν ἄρχειν,
διοικεῖν. Ὅθεν καὶ τὸ διὰ στόματος τοῦ ἔχλου πα-
ριζόμενον: «Ἀρχορτες καὶ κεφαλάδες», ἀντὶ τοῦ
διοικεῖται κείται.

Αὐτ. στίχ. 38. Τὰ τοῦ δημοσ. διεργουόντων]
Δημόσια ἢ δημοσιακὰ ἔλεγον κυρίως οἱ Βυζαντι-
νοὶ τὴν εἰς τὸ ταμεῖον τοῦ κράτους ἀποφερομένην
παντοίαν πρόσδον. Διεργουόντες δὲ τὰ τοῦ δη-
μοσίου ἔλεγοντο οἱ οἰκονομικοὶ ἐν γένει λειτουργοί,
παρ' ὧν καὶ δι' ὧν εἰσεπράττοντο οἱ φόροι.

Αὐτ. στίχ. 39. Τοπικῶν] Τουτέστι τῶν προῦ-
χόντων, ἰσχυρῶν τοῦ τόπου.

Αὐτ. στήλ. 6', στίχ. 2. Σιταρκίας] Ταῦτόν τῷ
ὀπισθεν ἐξηγηθέντι Σιταρκίσεως [σελ. 83, στήλ. 6'].

Αὐτ. Ἄερος] Καὶ τοῦτο ταῦτόν ἂν εἴη τῷ ὀπι-
πισθεν ἐξηγηθέντι Ἀερίκῳ [σελ. 84, στήλ. 6'].

Αὐτ. Ἀβιωτικίου] Ἀβιοὶ ὀνομάζονται οἱ μονα-
χοὶ παρὰ Θεοδορῆτῳ [Ἐκκλ. ἱστορ. Δ'. κη]. Κατ'
Εὐστάθιον δέ: «Ἄβιοι καὶ οἱ γυναιξὶ μὴ συνοικούν-
τες· ἡμιτελής γὰρ χῆρος βίος» [Εἰς Ἰλ. Β, σελ.
325]. Ὅθεν εἰκάσειεν ἂν τις φόρον εἶναι τὸ Ἀβιωτι-
κιον τελούμενον παρὰ τῶν ἀγάμων ἢ καὶ τῶν χή-
ρων, ὡς ἀβίωτον βίον (κατὰ γε τὴν κρίσιν τῶν ἐ-
πινοηκῶτων τὸν φόρον) ζώντων.

Αὐτ. στίχ. 5. Ζευγαρτικίου] Ἐν τῇ ὑπ' ἀριθ.
ΙΕ' Ἀύσει Μανουὴλ τοῦ Κομνηνοῦ καλεῖται τὸ τοι-
ούτον τέλος Ζευγολόγιον, παρὰ τῶν Ζευγηλατῶν
πάντως τελούμενον.

Αὐτ. στίχ. 34. Ἐτους] Ὅπερ ἐστὶ σωτήριον 1331..

ἩΡΩΝ ΤΟΥ ΒΑΙΡΟΝ.

Ὁ δῆμος τοῦ Μεσολογγίου ἀπεφάσισε νὰ ἀνεγείρῃ
ἥρωον εἰς μνήμην τοῦ ἐν τῇ κλεινῇ ἐκείνῃ πόλει ἀ-
ποθανόντος λόρδου Βάιρον· ἡ ἀπόφασις δὲ αὕτη, εἰ-
καὶ βραδέως ἐγένετο, τιμᾶ τὸ Μεσολόγγιον, τῆς
πρὸς τοὺς φιλέλληνας, καὶ αὐτοὺς τοὺς ὀλιγώτερον
διαπρέψαντας, εὐγνωμοσύνης, ὀφειλομένης ἐνθερμο-
τέρας ἢ πρὸς τοὺς ἡμετέρους· διότι οὗτοι μὲν ἐξ-
επλήρωσαν χρέος πρὸς τὴν πατρίδα, ἐκείνοι ὅμως,
καταλιπόντες καὶ συγγενεῖς, καὶ οἰκείους, καὶ βίον
ἄνετον, καὶ ἐλθόντες νὰ συνταλαιπωρηθῶσι, νὰ συγ-
κινδυνεύωσι καὶ νὰ συναποθάνωσι μεθ' ἡμῶν, ὠρμή-
θησαν ἐξ ἀπλοῦ αἰσθήματος ἐκ τῶν εὐγενεστάτων,
ὅπερ ὀφείλομεν ν' ἀμείψωμεν τιμῶντες τὴν μνήμην
αὐτῶν, καὶ παραδίδοντες αὐτῆν ἀνεξάλειπτον πρὸς
τοὺς μεταγενεστέρους. Ὁ Βάιρον ὑπῆρξεν, ὡς καὶ ὁ
Ἄστουτζ, ὁ Φαβιέ, ὁ Νόρμαν, ἐκ τῶν ἐγκριτωτέ-
ρων εὐεργετῶν τῆς Ἑλλάδος· εἰ δὲ καὶ δὲν ἐπέ-
τρεψε ὁ θάνατος νὰ εὐοδοθῶσι τὰ μεγάλα σχέδια
τοῦ ἐν Μεσολογγίῳ ἀποθανόντος Ἀγγλοῦ, οὐδὲν ἤτ-
τον τὸ πρὸς τὴν μνήμην αὐτοῦ σέβας ἔσται αἰώνιον·
καθόσον μάλιστα ἀνώτερος ὢν τῶν ἄλλων φιλελλή-
νων τὴν τε γέννησιν, τὴν ἀγωγὴν, τὸν πλοῦτον καὶ
τὴν παιδείαν, καὶ διὰ τοῦτο τασσόμενος μετὰ τῶν
ἀρίστων τῆς πατρίδος αὐτοῦ, προετίμησε νὰ θυσια-
σθῆ, ὡς καὶ ἐθυσίασθη, ὑπὲρ ξένης χώρας. «Δὲν ἡμ-
ποροῦσε τάχα καθήμενος, λέγει ὁ ἀπαγγεῖλας τὸ
1824 τὸν ἐπικηδεῖον αὐτοῦ, δὲν ἡμποροῦσε τάχα
καθήμενος καὶ ἐξω ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα, ἀναπαυόμενος,

καὶ χαίρομενος τὰ καλὰ τῆς Εὐρώπης, νὰ τρέξῃ μὲ μόνον τὴν μεγαλοδωρίαν τῆς καρδίας του εἰς βοήθειάν μας; . . . Ἀλλὰ πλασμένος ἀπὸ τὴν φύσιν διὰ νὰ ὑπερασπίζεται πάντοτε τὰ δικαιώματα τοῦ ἀνθρώπου ὅπου καὶ ἂν τὰ ἔβλεπε καταπατημένα, γεννημένος εἰς ἐλευθερον καὶ πάνσοφον ἔθνος, θρεμμένος ἀπὸ μικρὸς μὲ τὴν ἀνάγνωσιν τῶν συγγραμμάτων τῶν ἀθανάτων προγόνων μας, τὰ ὅποια διδάσκουν ὄχι μόνον τί εἶναι, ἀλλὰ καὶ τί πρέπει νὰ εἶναι καὶ τί ἡμπορεῖ νὰ εἶναι ὁ ἄνθρωπος. . . ἄφησεν ὄλαις ταῖς πνευματικαῖς καὶ σωματικαῖς ἀπολαύσεις τῆς Εὐρώπης καὶ ἤλθε νὰ κακοπαθήσῃ καὶ νὰ ταλαιπωρηθῇ μαζὶ μας, συναγωνιζόμενος ὄχι μόνον μὲ τὸν πλοῦτόν του, τὸν ὁποῖον δὲν ἐλυπήθη, ὄχι μόνον μὲ τὴν γνώσιν του, τῆς ὁποίας μᾶς ἔδωκε τόσα σωτηριώδη σημεῖα, ἀλλὰ καὶ μὲ τὸ σπαθὶ του. . . ἤλθεν εἰς ἓνα λόγον μὲ ἀπόφασιν ν' ἀποθάνῃ εἰς τὴν Ἑλλάδα διὰ τὴν Ἑλλάδα (1). »

Ὁ λόγος τοῦ Κ. Σ. Τρικουπῆ, εἰς οὗ ἠρύσθημεν τὴν ἀνωτέρω περικοπὴν, ὑπῆρξε μέχρι τῆς σήμερον τὸ μόνον διαρκὲς μνημεῖον τῆς τῶν Ἑλλήνων εὐγνωμοσύνης· διότι, καθόσον ἡμεῖς τοῦλάχιστον ἐνθυμούμεθα, οὐδεμία ἀφήγησις τῶν κατὰ τὸν εὐεργέτην ἐκείνον τῆς Ἑλλάδος ἐξεδόθη ἐλληνιστί. Ἀλλὰ καὶ σήμερον, μαθὼν ὁ Κ. Τρικουπῆς τὴν ἀνέγερσιν τοῦ ἠρώου, ἀπέστειλεν εἰς Μεσολόγγιον τὰ δύο ἐπιγράμματα, ἅτινα ζητήσαντες παραθέτομεν ἐνταῦθα.

Ἐπιγράμματα εἰς τὸν λόρδον Βύρωνα.

Καθὼς τὸν μέγαν Ὀλυμπον σείει Διὸς τὸ νεῦμα,
Κι' ἀνακοῦξ ἢ τρίαينا ὠκεανὸς τὸ βέσμα,
Οὕτω κι' ὁ λόγος σου, Βυρών, φλογώδους πάθους γέμων,
Καταράττει τὰς ψυχὰς, καὶ λέγ' ὅτι εἶσαι Δαίμων.

Ἡρώτησέ τις ἐξοχος ἀνὴρ τοῦ Ἑλικῶνος (2)

Ἄν ἦσαι Δαίμων, Ἄγγελος, ἢ τοῦ Ταρτάρου γόνος.
Ἀποθανῶν ὑπὲρ λαοῦ, τὰ πάνδεινα παθόντος,
Ἐδείξες ὅτι σ' ἔπλασεν ἡ χεὶρ Θεοῦ τοῦ ζῶντος.

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Βάιρον πολλὰ πονήματα πρὸς τιμὴν αὐτοῦ ἐστάλησαν πρὸς τὴν οἰκογένειαν τοῦ ἐνδόξου ποιητοῦ. « Μεταξὺ τῶν φόρων, λέγει τις τῶν βιογράφων αὐτοῦ, οἵτινες προσηνήχθησαν τῇ μνήμῃ τοῦ ἀποθανόντος, εἰς τε τὸν πεζὸν καὶ τὸν ἑμμετρον λόγον, ἐν πάσῃς σχεδὸν ταῖς γλώσσαις τῆς Εὐρώπης, ἐκλέγω δύο ἐπιγράμματα ἅτινα μοὶ φαίνονται ἰδίως ἀξιοσημείωτα, τὸ μὲν ὡς ἀπλῆ καὶ δόκιμος μίμησις τῶν ἐπιτυμβίων, δι' ὧν ἐξύμνει πάλαι ἡ Ἑλλάς τοὺς ἥρωας αὐτῆς, τὸ δὲ ὡς προῖόν κλάμου ἀντιπάλου μὲν ἄλλοτε τοῦ Βάιρον,

(1) Σπ. Τρικουπῆ λόγοι κλ. Ἐκδ. β'. Ἀθ. σελ. 6.

(2) Ὁ Λαμάρτινος.

προθύμου δὲ νὰ ἐρμηνεύσῃ ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ ποιητοῦ τὴν λύπην καὶ τὸν θαυμασμόν αὐτοῦ (1). »

Καὶ τὸ μὲν πρῶτον τῶν δύο τούτων ἐπιγραμμάτων, ποιητὴν ἐλληνιστὶ ὑπὸ τοῦ Ἄγγλου John Williams Esq. δημοσιεύομεν ἐνταῦθα· τοῦ δὲ ἄλλου τὴν μετάφρασιν, εἴποτε τύχομεν στιχουργοῦ ἐμπειροῦ γινώσκοντος τὴν ἀγγλικήν, θέλομεν ἐκδώσει μετὰ ταῦτα.

Εἰς

τὸν ἐν τῇ Ἑλλάδι τελευτήσαντα

Ποιητήν.

Οὐ τὸ ζῆν ταναόν βίον εὐκλεές, οὐδ' ἐναριθμεῖν
Ἀρχαίας προγόνων εὐγενέων ἀρετάς·
Τὸν δ' εὐδαμονίας μοῖρ' ἀμφέπει, εἰς περ ἀπάντων
Αἰὲν ἀριστεύων γίγνεται ἀθάνατος.
Εὐδοίς οὖν σὺ, τέκνον, χαρίτων ἔαρ· οὐκ ἔτι θάλλει
Ἀκμαῖος μελέων ἡδυπνόων στέφανος·
Ἄλλὰ τεόν, τριπόθητε, μόνον πενθοῦσιν Ἀθήνη,
Μοῦσαι, πατρίς, Ἄρης, Ἑλλάς, ἐλευθερία.

ΣΥΜΒΟΥΛΑΙ

ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΧΕΙΡΩΝΑΚΤΑΣ.

(Συνέχ. ἴδε φυλλάδ. 360—363.)

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

Ἀπρονοησία. Ἀκαίριοι γάμοι.

Ἀτοπήματα τῶν ἀκαίρων γάμων. — Ἡ πολυἀριθμος οἰκογένεια ὠφελεῖ μὲν τὸν χειρῶνακτα τῆς ἐξοχῆς, βλάπτει δὲ τὸν τῶν πόλεων.

Ἀτοπήματα τῶν ἀκαίρων γάμων.

Ἄλλη πηγὴ στενοχωρίας καὶ πτωχείας πρὸς τὸν χειρῶνακτα εἶναι ἡ ἀπρονοησία, εἰς ἣς προέρχονται δύο ἀτοπήματα, ἧτοι οἱ ἀκαίριοι γάμοι καὶ ἡ περὶ τὰς δαπάνας ἀταξία.

Ὁ χειρῶναξ, ὅστις μόνον πόρον ζωῆς ἔχει τὸν ἐκ τῆς ἐργασίας, δὲν πρέπει νὰ ἔρχεται εἰς γάμου κοινωνίαν, εἰμὴ ἀφοῦ διὰ τῆς οἰκονομίας κατορθώσῃ ἀνεξάρτητόν τινα περιουσίαν, ἱκανὴν νὰ ἐπαρκῆ εἰς τε τὰς παρούσας καὶ τὰς ἐνδεχομένας ἀνάγκας. Ὅσω δὲ εὐγενῆς καὶ ἂν ὑποτεθῇ ἡ ἐπιθυμία αὐτοῦ, ὅσω ἔντιμος καὶ ἂν εἶναι ἡ οἰκογένεια παρ' ἧς ζητεῖ σύζυγον, ὅσω καθαρὸν καὶ ἂν ἔχῃ τὸ αἶσθημα, οὔτε ἡ φρόνησις, οὔτε ἡ προμηθῆς μέλλησις, ὡς ὀνομάζει τὴν περὶ τῶν μελλόντων πρόνοιαν ὁ Θεουκιδίδης, πρέπει νὰ πραιτῶνται τῶν δικαιοματίων αὐτῶν. Ναὶ

(1) Byron's life, Letters, and journals, by Thomas Moore. London 1860. σελ. 642.

μὲν ἡ καρδία λέγει· « Σπεῦσον », ὁ νοῦς ὁμῶς προτίθησι· « Σπεῦσον βραδέως, » ἧτοι ἀποφάσισον μετὰ πολλὴν σκέψιν καὶ στάθμισιν τῶν οἰκογενειακῶν ἀναγκῶν καὶ τῶν πόρων σου. Πρόδηλον ἄρα, ὅτι ἡ καρδία πρέπει νὰ ὑποτάσσεται εἰς τὸν νοῦν. Πρόσεξε λοιπὸν, φίλε χειρῶναξ, μήποτε σὲ παρασύρῃ ἡ καρδία σου ἔστω καὶ ἂν ἀγαπᾷς καὶ ἂν ἀνταγαπᾷσαι ἐνθέρμως. Ὁ ἀκαίριος γάμος εἶναι σφάλμα ἐκ τῶν ἐλεθριωτάτων, οὕτινος τὰ ὀδυνῆρά ἐπακόλουθα οὐ μόνον ἐπὶ ζωῆς, ἀλλὰ καὶ μετ' αὐτὴν πολλάκις ταλαιπωροῦσι τὴν οἰκογένειαν τοῦ ἀπρονοήτου.

Μὴ συλλογίζεσθαι ὅπως ἐκεῖνοι οἵτινες ἐπαναπαύονται εἰς τὰς οἰκονομίας τῶν γονέων αὐτῶν· εἰς ἐναντίαν πρέπει νὰ ἔχῃς ἀείποτε κατὰ νοῦν ὅτι πλὴν τῆς ἐργασίας τῶν χειρῶν σου, περιουσίαν ἄλλην δὲν ἔχεις. Πρόσεξε λοιπὸν μὴ ἀναλάβῃς φορτίον οἰκογενείας πρὶν ἢ πεισθῆς ὅτι δὲν στερεῖσαι τῶν τρέπων νὰ βραστάσης αὐτό.

Ὁμολογῶ μετὰ σοῦ ὅτι ἡ ἀποχὴ ἀπὸ τοῦ γάμου σὲ λυπεῖ· διότι γλυκὺ εἶναι ὅταν μετὰ τοὺς κόπους τῆς ἡμέρας ἐπανερχόμενος εἰς τὸ κατάλυμά σου εὐρίσκῃς ἀγαπητὴν σύζυγον ἀπομάσσοσαν τοῦ μετώπου σου τὸν ἰδρώτα καὶ τρυφερὰ τέκνα περικυκλουμένα σε· γλυκὺ νὰ κατατρίβῃς ὀλόκληρον τὴν Κυριακὴν μετ' αὐτῶν. Καὶ τὸ σῶμα καὶ ἡ ψυχὴ σου ἀναπαύονται ὅταν παίξῃς μετὰ τῶν τέκνων καὶ συνδιαλέγεσαι μετὰ τῆς συζύγου σου. Πόσον εὐχαριστεῖσαι τότε συλλογιζόμενος ὅτι διὰ τὰ προσφιλεῖ ἐκείνα ὄντα κοπιᾷς καὶ ἐργάζεσαι! Ναὶ, ἀνέφραστος, ἀπαράμιλλος εἶναι ἡ ἡδονὴ αὐτῆ· ἀνάγκη ὁμῶς ν' ἀπέχῃς μέχρι τῆς ὥρας καθ' ἣν θὰ δυνηθῆς ν' ἀπολαύσῃς αὐτῆς ἄνευ ἀνησυχίας, χωρὶς νὰ φοβῆσαι μὴ ποτε στερηθῶσι καὶ τῶν ἀναγκασιωτέρων.

Ἀνάγκη νὰ πεισθῇ ὁ χειρῶναξ ὅτι, κατὰ τὰς πόλεις μάλιστα, ὁ ἀκαίριος γάμος εἶναι ἄλλο βρασανιστήριον· καὶ οὐχὶ βρασανιστήριον ἐνὸς μόνου, διότι τοῦτο ὑπομένομεν συνήθως μετὰ καρτερίας· ἀλλ' ὄντων ἀδυνάτων καὶ ἀγαπητῶν, διὰ τὰς στερήσεις τῶν ὁποίων πάσχομεν πολὺ πλέον ἢ ἂν ἐκαίόμεθα ὑπὸ πυρός.

Ὁ ἀκαίριος νυμφευόμενος χειρῶναξ ἀπολαύει μὲν κατ' ἀρχὰς ἡδονικῶν τιμῶν στιγμῶν, φαρμακεύει ὁμῶς πάσας τὰς ἐπιλοίπους ἡμέρας ἑαυτοῦ, τῆς συζύγου καὶ τῶν τέκνων αὐτοῦ. Πράττει ὡς ἄνθος προῶριος ἀναπτυσσόμενον, τὸ ὅποιον ταχέως ξηραίνει ὁ ψυχρὸς ἀνεμος.

Καὶ τὸ χειρότερον, ἐνίοτε μεταξὺ τῆς στενοχωρίας καὶ τῶν στερήσεων τὸ αἶσθημα ἐξασθενεῖ, οἱ χαρακτῆρες γίνονται εὐερέθιστοι καὶ ὀργίλοι, καὶ, πρᾶγμα ἀπίστευτον, ἐξαλείφεται ἡ ἀμοιβαία ἀγάπη. Τότε ἡ ζωὴ, γυμνὴ παντὸς θελγῆτροῦ, κατανατᾷ βῆρας, εἶναι ἀδιάκοπος κόπος, ἀπαρηγόρητος θλί-

ψις, στενοχωρία διηνεκής, τὸ μὲν ἐνεστώως ἔχουσα ἀνυπόφορον τὸ δὲ μέλλον σκοτεινότερον.

Ὅσω νεώτερος νυμφεύεται ὁ χειρῶναξ, τόσω πολυαριθμοτέραν οἰκογένειαν μέλλει ν' ἀποκτήσῃ· διὰ τοῦτο οὐδέποτε πρέπει νὰ λησμονῆ ὅτι ἡ πολυἀριθμος οἰκογένεια καταστρέφει τὸν χειρῶνακτα· διότι τὰ μὲν ἐξόδα αὐτοῦ ἀυξάνουσι, τὰ δὲ ἔσοδα μένουσι τὰ αὐτά.

Τί λοιπὸν θὰ προκύψῃ ἐκ τούτου; θὰ προκύψῃ τὸ ἐξῆς· ἂν ἔξῃ πρότερον ἐν ἀνέσει, θὰ γίνῃ πτωχός, καὶ ἂν ἦτο πτωχός θὰ καταντήσῃ νὰ στερηθῆται καὶ τοῦ ἐπιουσίου.

Ἡ πολυἀριθμος οἰκογένεια ὠφελεῖ τὸν χειρῶνακτα τῆς ἐξοχῆς.

Τὰς πολυαριθμούς οἰκογενείας εὐλογεῖ ὁ Θεός, λέγει κοινόν τι λόγιον.

Καὶ ἐγὼ συμφωνῶ πρὸς τὸ λόγιον τοῦτο, ἀλλὰ διὰ τὰς οἰκογενείας τῶν ἐξοχῶν, τὰς διαγούσας φυσικώτερον βίον, οὐχὶ διὰ τὰς τῶν πόλεων ὅπου ὁ βίος εἶναι τεχνητός· διότι εἰς τὴν ἐξοχὴν εὐρίσκει τις ἀνεξόδως ἢ εὐθηνὰ ἄπειρα πράγματα, τὰ ὅποια ἀναγκάζεται ν' ἀγοράσῃ εἰς τὴν πόλιν. Ἐκεῖ καὶ τὰ ἐνοίκια, καὶ τὰ χόρτα, καὶ τὰ ξύλα, καὶ τὸ κρέας καὶ πάντα σχεδὸν τὰ πρὸς τὸ ζῆν τιμῶνται ὀλιγώτερον ἢ εἰς τὰς πόλεις. Πλὴν τούτου ὁ χειρῶναξ, ἡ σύζυγος, τὰ τέκνα αὐτοῦ καλλιεργοῦσι καὶ κηπον, ἐκ τοῦ ὁποίου πορίζονται οὐκ ὀλίγα δωρεάν.

Ἀλλ' ἂς ὀμιλήσωμεν διὰ τὰ παιδιά.

Εἰς τὰς πόλεις τὰ παιδιά εἶναι βάρος· εἰς τὰς ἐξοχὰς ὁμῶς ὁ Θεὸς τῶντι εὐλογεῖ αὐτά. Καὶ πρῶτον τὰ ἐξόδα αὐτῶν εἶναι ὀλιγώτερα ἢ τροφή, παραδείγματος χάριν, ἧτις εἰς τὰς πόλεις θὰ ἦτο ἡ ὀλίγη ἢ πολλὰ πρόστυχος, εἰς τὰς ἐξοχὰς οὐ μόνον ἀρκεῖ ἀλλ' οὔτε βλάπτει, διότι ὁ καθαρὸς ἀὴρ ἀναπληροῖ καὶ τὴν ποιότητα καὶ τὴν ποσότητα.

Πλὴν τούτου τὰ παιδιά χρησιμεύουσιν εἰς τὰς οἰκογενείας τῶν ἐξοχῶν· τὸ μὲν ὀδηγεῖ τὴν ἀγελαδὰ ἢ τὰς αἴγας εἰς μέρη ὅπου εὐρίσκει καλὰ καὶ ἀφθονα χόρτα· τὸ δὲ συνάγει κόπρον διὰ τὸν κῆπον· τὸ μικρότερον φυλάττει τοῦ γείτονος τὰ κτήνη καὶ κερδαίνει τὴν τροφήν αὐτοῦ, ἐνίοτε δὲ καὶ δραχμὰς τινας κατὰ μῆνα· τὸ ἄλλο ἐκρίζονει τὰ παράσιτα χόρτα, βοηθεῖ εἰς τὸ θέρισμα ἢ τὸν τρυγητόν, μεταφέρει τὰ δεμάτια, ποτίζει τὰ ὑποζύγια, συνάγει ξύλα καὶ ἐκτελεῖ μυρίας ἄλλας ἐργασίας, διὰ τὰς ὁποίας ἂν δένειχεν αὐτὸ ὁ πατὴρ θὰ ἐμίσθου ξένον. Εὐχάριστον τῶντι νὰ βλέπῃς τὰ παιδιά ἐνὸς χωρίου νὰ διασκορπίζονται καθ' ἐκάστην ὡς μέλισσαι εἰς τὴν ἐργασίαν! Καὶ σημειωτέον ὅτι δὲν βαρύνονται· διότι ὁ κόπος εἶναι ἀνάλογος πρὸς τὴν ἡλι-

κίαν και τὰς δυνάμεις αὐτῶν. Ὅσῳ δὲ ἠλικιοῦνται τόσῳ ἀυξάνουσι καὶ τῆς οἰκογενείας οἱ πόροι.

Καὶ μὲν ἔρχονται ὄρασι κατὰ τὰς ὁποίας ἡ ἔχουσα πολλὰ παιδία πτωχὴ οἰκογένεια αἰσθάνεται τὸ φορτίον αὐτῶν, καὶ μάλιστα τὸν βαρὺν χειμῶνα, ὅτε τοῦ αἵτου ἡ τιμὴ εἶναι ἀνωτέρα· ἀλλὰ καὶ τότε τὰ μικρὰ παιδία δύνανται νὰ κερδηθῶσι τὸν ἄρτον αὐτῶν ἐργαζόμενα πλησίον εἰς τὰς εὐπρωτέρους οἰκογενείας. Ὑπάρχουσι οἰκογένεια αἵτινες τέρπονται σπαύδουσαι εἰς βοήθειαν τῶν πτωχοτέρων, ὅταν μάλιστα γνωρίζωσιν ὅτι ἡ πτωχεία δὲν προέρχεται ἐξ ἀνηθρίας.

Ἡ πολυάριθμος οἰκογένεια βλάπτει τὸν χειρῶνα τῶν πόλεων.

Εἰς τὰς πόλεις ὅμως, ὅπου δὲν ὑπάρχουσιν ἔργα ὡς τῆς ἐξοχῆς, εἰς τί νὰ ἐνασχοληθῶσι τὰ μικρὰ παιδία; Καὶ ὅταν μὲν εἶναι ἕν ἢ δύο, ὁ πτωχὸς χειρῶναξ ἐπαρκεῖ καὶ εἰς τούτων τὴν συντήρησιν· ὅταν ὅμως εἶναι πολλὰ; ἡ ἔνδεια κατατῆ ἀναπόρευκτος. Οὐκί μάλιστα εἰς τὸν χειρῶνακα ἐὰν ἡ πόλις ὅπου κατοικεῖ εἶναι πολυάριθμος ὡς τὸ Λονδίον ἢ οἱ Παρίσιοι! Δὲν λέγω ὅτι δὲν εὐρίσκονται εἰς αὐτὰς φιλόφρονες καὶ φιλελεήμονες· ἀλλ' ἡ πρὸς τοὺς πτωχοὺς δυσπιστία εἶναι μεγίστη, διότι εἰς τὰς πόλεις ταύτας σὺρρέουσι πολλοὶ ἀπατεῶνες καὶ τυχοδιωκταί.

Πρὸς ἀποφυγὴν λοιπὸν τοιούτων δυστυχημάτων ἀνάγκη πᾶσα νὰ ὑποβάλλῃ, ὡς προεῖπον, ἡ καρδιά καὶ τὰς πλέον ἀνεπιλήπτους ἐπιθυμίας αὐτῆς εἰς τὸν λογισμὸν. Ἄς ὑπομῆν ἡμεῖς τὸν ἡμεῖς στερήσεις, ἄς ὑποκύψῃ εἰς θυσίας, ὅπως προετοιμάσῃ μέλλον ἀνετώτερον καὶ εὐτυχέστερον. Τοῦτο εἶναι καὶ τὸ καθῆκον καὶ ἡ δόξα τοῦ ἀνδρός, τοῦ ἔχοντος νοῦν ἀληθῶς ἀνδρικὸν καὶ οὐχὶ παιδαριώδη.

(Ἐπιτετα συνέχεια.)

ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ.

ΙΟΥΝΙΟΥ 4, 1865.

Αἱ βουλευτικὴ ἐκλογαὶ ἐγένοντο ἐν τάξει. Εἰς ταύτης δὲ τὴν διατήρησιν συνετέλεσε τὰ μέγιστα, καθ' ἡμᾶς, ὁ νέος τρόπος τῆς ψηφοφορίας καὶ τῆς διαλογῆς τῶν ψήφων· διότι ἐνῷ ἄλλοτε πρὸ τῶν πυλῶν τῆς ἐκκλησίας ὅπου ἐγένετο ἡ ψηφοφορία συναγόμενον πλῆθος πολὺ βραδύουργων, ἤρπαζον ψηφοδέλτια, ἐδίδον ἄλλα, ἐκώλυον τοὺς ψηφοφόρους καὶ ἄλλα τοιαῦτα ἄτοπα ἐπραττον, σήμερον οὐδὲν τοιοῦτο ἦτο δυνατόν νὰ γίνῃ, διότι οἱ μὲν ψηφοφόροι εἰσερχόμενοι ἐβρίπτον κρυφίως τὰς ψήφους, ἡ δὲ διαλογὴ ἐνηργεῖτο ἐνώπιον δικαστικοῦ λειτουργοῦ. Ἄξιον δὲ σημειώσεως εἶναι καὶ τὸ ἀποτέλεσμα, διότι οὐδέποτε ἐγένετο ἐθνικώτερα καταδικῆ ἐπαναστάσεως ὅσον τῆς τοῦ Ὀκτωβρίου διὰ τῶν πανδήμων τούτων ἐκλογῶν. Τέσσαρες ἐκ τῶν κληθέντων ὑπουργῶν τοῦ αἵματος, ὑπασπισταὶ καὶ διαγγελεῖς τοῦ βασιλέως Ὁθωνος, στρατιωτικοὶ μείναντες πιστοὶ

εἰς τοὺς ὄρκους αὐτῶν καὶ οὐκ ὀλίγοι τῶν καταδικωθέντων ἢ λεγομένων ὀθωνιστῶν ἐξελέγησαν. Ἐκ δὲ τῶν ἀρειμακίων μόλις τέσσαρες ἢ πέντε θὰ καθήσωσιν εἰς τὰς ἐδρας τοῦ Βουλευτηρίου. Αἱ 64 ἐπαρχίαι τοῦ Κράτους στέλλουσιν εἰς Ἀθήνας 174 βουλευτάς.

Τῆς Βουλῆς ἡ ἐνκρῆξις ἐγένετο τὴν 28 Μαΐου ἰδοῦ δὲ ὁ λόγος ἦν ἀπήγγειλεν ὁ βασιλεὺς·

« *Κύριοι Βουλευταί,*

« Μετὰ χαρᾶς βλέπω σήμερον περὶ ἑμὲ τοὺς ἀντιπροσώπους τοῦ λαοῦ, πρὸς ὃν ἡ ἀγάπη Μου ὅση μέρκι ἐπαυξάνει.

« Ἀσμένως βεβαιῶ ὑμᾶς, ὅτι αἱ πρὸς τὰς ξένας Δυνάμεις σχέσεις Μου εἰσὶ πάντοτε φιλικαὶ καὶ ἡ τήρησις αὐτῶν ἀποτελεῖ μίαν τῶν πρωτίστων μεριμῶν τῆς Κυβερνήσεώς Μου.

« Ἡ ἐμπέδωσις τῆς δημοσίας τάξεως ἐφείλουσεν ἰδίως τὴν σύντονον προσοχὴν τῆς Κυβερνήσεώς Μου, ἡ δὲ ἀκώλυτος ἐξάσκησις τῶν παρὰ τοῦ ἔθνους καὶ τῆς Βασιλείας ἀναγκραφέντων δικαιωμάτων ἐκανόνισε τὴν πορείαν τῆς, καὶ συγχάρω τὸν Ἑλληνικὸν λαόν, ὅστις καὶ κατὰ τὰς Βουλευτικὰς ἐκλογὰς ἀπέδειξεν, ὅτι ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ πνεύματος ἐμφορεῖται.

« Γνωστὰ κατεπίγουσαι τοῦ Κράτους ἀνάγκαι, ἀφορῶσαι τὴν γενικὴν αὐτοῦ Διοίκησιν καὶ τὴν διατήρησιν τῆς δημοσίας τάξεως, καθὼς καὶ τὴν ἐξομοίωσιν τῶν ἐν τῇ αἰσίῳ ἐνωθείῃ Ἐπτανήσῳ πρὸς τὰ ἐν τῇ λοιπῇ Ἑλλάδι ἰσχύοντα, μόνον καθόσον τοῦτο ἀπῆται ἀναγκαιῶς ἡ τῶν ἐπαρχιῶν ἐκείνων Διοικήσις, ἐπέβηλον εἰς τὴν Κυβέρνησιν Μου τὸ καθῆκον τῆς ἀμέσου θεραπείας αὐτῶν διὰ Κυβερνητικῶν πράξεων· αὐταὶ δὲ θέλουσιν ὑποβληθῆ εἰς τὴν νομοθετικὴν κύρωσιν, καὶ πέπεισμα ὅτι θέλετε ἐκτιμῆσαι καὶ τὸν λόγον καὶ τὸν σκοπὸν αὐτῶν.

« Τὸν ὀριστικὸν κανονισμὸν τοῦ δανείου τῶν ἐξήκοντα ἑκατομμυρίων δραχμῶν ἐθεώρησεν ἡ Κυβέρνησις Μου ὑπαγορευόμενον οὐ μόνον ὑπὸ τῆς πρὸς τὰς ἐγγυητρίας Μεγάλας Δυνάμεις ὀφειλομένης εὐγνωμοσύνης, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τοῦ καλῶς νοουμένου συμφέροντος τοῦ τόπου. Διὰ τοιοῦτου κανονισμοῦ τακτοποιοῦντες τὰ οἰκονομικά μας, καὶ καθιστῶντες τὸν προϋπολογισμὸν τοῦ Κράτους ἀληθῆ, δυνάμεθα νὰ λάθωμεν τελεσφόρον πρόνοιαν καὶ περὶ τῆς ἱκανοποιήσεως τῶν λοιπῶν ὑποχρεώσεών μας, πρὸς δὲ καὶ περὶ τῆς ἀνορθώσεως τῆς ἐξωτερικῆς ἡμῶν πίστεως. Ἡ περὶ τούτου πρότασις ἐγένετο ἤδη καὶ ἐν καιρῷ θέλει ὑποβληθῆ ὑμῖν τὸ ἀποτέλεσμα.

« Ἐνεκα τῶν κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη γνωστῶν περιστάσεων, οὐ μίκρον παρουσιάζεται ἑλλειμμα ἐν τῷ προϋπολογισμῷ τοῦ Κράτους. Ἡ Κυβέρνησις Μου, μελετήσασα ἐπισταμένως τὸ οὐσιώδες τοῦτο ζήτημα, θέλει ὑποβάλλει ὑμῖν Νομοσχέδια, ὅπως ἐπαναφέρῃ τὴν ἰσορροπίαν τῶν ἐσόδων καὶ ἐξόδων. Καὶ ἐπειδὴ ἡ Συνέλευσις δὲν συνεζήτησε τὸν προϋπολογισμὸν τοῦ τρέχοντος ἔτους, θέλουσιν ὑποβληθῆ ὑμῖν, κατὰ τὴν πρώτην Σύνοδον, οἱ οἰκονομικοὶ Νόμοι τοῦ ἐνεστῶτος καὶ τοῦ ἐπομένου ἔτους.

« Νομοσχέδια περὶ τριῶν σπουδαιοτάτων ἀντικειμένων, ἅτινα ἀνάγονται εἰς τὴν πρόοδον τῆς ὕλικῆς καὶ ἠθικῆς ευημερίας τοῦ λαοῦ, ἦτοι περὶ διανομῆς τῆς ἐθνικῆς γῆς, περὶ διαθέσεως τῶν ἐπὶ ἐθνικῶν γαιῶν φυτειῶν καὶ περὶ μεταβολῆς φορολογικοῦ συστήματος, ὡσαύτως ὑποβληθήσονται ὑμῖν.

« Ἡ Κυβέρνησις Μου θέλει ὑποβάλλει Νομοσχέδια περὶ προσόντων τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων καὶ περὶ διαφόρων βαθμῶν τῆς ἐκπαίδευσως, ἰδίως δὲ περὶ συνδυασμοῦ τῆς δημοτικῆς μετὰ τῆς ὑπὲρ τοῦ κατωτέρου κλήρου προνοίας, ὥστε καὶ τούτου νὰ θεσπισθῶσιν αἱ ἀνάγκαι, καὶ ἡ θρησκευτικὴ καὶ ἠθικὴ τῆς νεολαίας διάπλασις νὰ ἐπιτευχθῆ κάλλιον καὶ πληρέστερον.

« Διοικητικὸς καὶ δημοτικὸς ὀργανισμὸς, βᾶσιν ἔχων τὴν ἀποκέντρωσιν, τὴν οἰκονομίαν καὶ τὴν κάλῃν τοῦ τόπου διοίκησιν, καὶ τροποποιήσεις τοῦ ὀργανισμοῦ τῶν δικαστηρίων, πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦ νὰ ἀντιστοιχῇ ἡ δικαστικὴ δικαιοδοσίᾳ πρὸς τὰς διοικητικὰς περιφερείας, θέλουσιν ὑποβληθῆ εἰς τὴν ἐπιψήφισιν ὑμῶν.

« Μέτρα, ἀφορῶντα βελτιώσεσι ἐν τῷ στρατῷ, ἀσχολοῦσι τὴν προσοχὴν τῆς Κυβερνήσεώς Μου, καθὼς καὶ ἡ ὅσον τάξιον ἀπαλλαγὴ αὐτοῦ ἀπὸ ἀλλοτρίων καθηκόντων. Σκοπιμώτερος δὲ ὀργανισμὸς τῆς ἐθνοφυλακῆς θέλει ὑποβληθῆ ὑμῖν.

« Ἡ προαγωγή καὶ τελειοποιήσις τῶν μέσων τῆς συγκοινωνίας καὶ αἱ ἰδιαιτέροι ἀνάγκαι τῆς ναυτιλίας ἐπέστησαν ἰδίως τὴν προσοχὴν τῆς Κυβερνήσεώς Μου· νομοσχέδια δὲ περὶ τούτου θέλουσιν ὑποβληθῆ ὑμῖν.

« Νομοσχέδια περὶ εἰσαγωγῆς λογιστικοῦ συστήματος εἰς τὰ προξενεῖα καὶ περὶ ἐπεκτάσεως τῆς δικαστικῆς δικαιοδοσίας αὐτῶν θέλουσιν ὑποβληθῆ ἐπίσης ὑμῖν.

« Περὶ τοιούτων νομοθετημάτων, εἰς προσφιλῆ τοῦ ἔθνους συμφέροντα ἀφορῶντων, ἐπικαλοῦμαι τὴν πατριωτικὴν καὶ πεφωτισμένην μελέτην ὑμῶν.

« Ἐκφράζων δὲ ἢν ἔχω σταθερὰν πεποίθησιν, ὅτι ἐν τῇ εὐκρινεῖ ἐφαρμογῇ τοῦ θεμελιώδους νόμου ἔγκειται ἡ εὐδότησις τῶν κοινῶν τῆς πατρίδος πραγμάτων, καὶ ἐπικαλούμενος μετ' ὑμῶν τὴν ἐξ ὕψους εὐλογίαν, κηρύττω τὴν ἐναρξιν τῆς πρώτης Συνόδου τῆς πρώτης Βουλευτικῆς Περιόδου.

Ὁ Βασιλεὺς ἀνεχώρησε τὴν 29 Μαΐου εἰς Μέγαρον, Κόρινθον, Αἴγιον, Πάτρας καὶ Κέρκυραν· θέλει δὲ ἐπανέλθει, ὡς λέγεται, μετὰ τὴν ἐξέλεγχιν τῶν ἐκλογῶν.

ΔΙΑΦΟΡΑ.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΝΑΥΤΙΑΙΑ. Ἐν τῷ διαστήματι τῆς πρώτης τριμηνίας κατέπλευσαν καὶ ἀπέπλευσαν εἰς διαφόρους ξένους λιμένας τὰ ἐξῆς ἑλληνικὰ πλοῖα.

Μασσαλία. Κατέπλευσαν 14 πλοῖα, τόνων 3398, καὶ ἀπέπλευσαν 34, τόν. 8631. Πάντα σχεδὸν τὰ

πρῶτα ἔφερον σιτηρὰ, τὰ δὲ δευτέρως ἐπὶ τὸ πλεῖστον γαιάνθρακας· πέντε μόνον τούτων ἀνεχώρησαν κενά.

Καστελλομάρε. Κατέπλ. 46, τόν. 9660. Ἀπέπλ. 47, τόν. 10,064. Τὰ πρῶτα ἔφερον φορτίον ἀξίαν ἔχον 2,156,300 δραχ. πλὴν δὲ δύο πλοίων φερόντων τοῦ μὲν θεῖον τοῦ δὲ βρώμην, πάντα τὰ λοιπὰ ἔφερον σίτον. Ἐκ τῶν δευτέρων τὰ μὲν ἀνεχώρησαν φέροντα σίτον, τὰ δὲ κενὰ ἀξίαν δὲ εἶχον τὰ φορτία 1,241,500 δρ.

Νεάπολις. Κατέπλ. 24, τόν. 5279. Ἀπέπλ. 26, τόν. 5806. Τὰ πρῶτα ἔφερον, πλὴν δύο, σίτον, ἀξίας 999,000 δρ. τὰ δευτέρα, πλὴν τριῶν, ἀνεχώρησαν κενά.

Μεσσήνη. Κατέπλ. 73, Ἀπέπλ. 77. Τὰ πρῶτα ἔφερον σιτηρὰ, γαιάνθρακας, βλανιδία, ξυλικὴν, πορτογάλλια καὶ διάφορα. Τὰ δευτέρα σίτον, λεμόνια, πορτογάλλ., θεῖον, ξυλοσέφανα, βαλανιδία καὶ ἄλλα.

Πύργος Βάρης. Κατέπλ. καὶ ἀπέπλ. 15, τόν. 2160 παραλαβόντα φορτίον 439 χιλ. δρ.

Κυθωνία. Κατέπλ. 9, Ἀπέπλ. 12. Τὰ πρῶτα ἔφερον σόδα, σάκχαρ, καφὲν, λεμόνια, ὄρυζιον, σαπουνόχωμα κλ., ἀξίας 82,050 δρ. τὰ δευτέρα, ἐξ ὧν ἱκανὰ ἦσαν ἀλιευτικὰ, σῦκα, σίτον, κριθῆν, βάμβακα κλ., ἀξίας 33,020 δρ.

Ἀίγιον. Κατέπλ. 34, καὶ ἀπέπλ. 36. Τὰ πρῶτα ἔφερον σίτον, ἄλας, σήσαμον, ἔλαιον, ξυλεῖαν, σάκχαρ, οἶνον, σαπούνιον, λεμόνια κλ., ἀξίας 296,200 δρ. Ἦσαν δὲ καὶ τινὰ κενά· ἐκ δὲ τῶν δευτέρων τὰ πλεῖστα μὲν ἦσαν κενά, τῶν λοιπῶν δὲ τὸ φορτίον ἦτο κριθῆ, οἶνος καὶ σήσαμος, ἀξίας 82,500.

Τοῦλιστα. Κατέπλ. 19, τόν. 3,903· πλὴν δὲ ἐνὸς εἰσαγωγόντος ἔλαιον ἀξίας 2800 δρ. τὰ λοιπὰ ἦσαν κενά. Ἀπέπλ. δὲ 16, τόν. 2924, φέροντα πλὴν ἐνὸς σίτον ἀξίας 454,960 δρ.

ΤΕΡΓΕΣΤΗ. Τῆς πόλεως ταύτης ἡ ἐμπορία δὲν φαίνεται ἔχουσα σήμερον, ὡς πρὸς τὴν ἡμετέραν τοῦλάχιστον ναυτιλίαν, ὅσπην σημασίαν καὶ πρό τιων ἔτων εἶχε. Τὸ 1862, παραδ. χάριν εἶχον καταπλεύσει ἐκεῖ 467 πλοῖα ἑλληνικὰ, τόν. 49,629 καὶ ἀποπλεύσει 486, τόν. 51,562. Τὸ 1863 τὸ ποσοῦν τοῦτο ἠλαττώθη, διότι κατέπλευσ. 304 μόνον τόν. 39,492 καὶ ἀπέπλευσ. 288 τόν. 35,560. Τὸ δὲ τελευταῖον 1864 ἔτος ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν κατεβιβάσθη ἐτι μᾶλλον, διότι κατέπλ. μὲν 283, τόν. 32,526, ἀπέπλ. δὲ 296, τόν. 35,660. Καὶ σημειωτέον ὅτι μεταξὺ τῶν ἑλληνικῶν πλοίων τοῦ ἔτους τούτου περιλαμβάνονται καὶ τὰ ἰόνια. Τῆς παρακμῆς ταύτης αἰτία εἶναι ἡ κατασκευὴ σιδηροδρόμων δι' ὧν μετακομίζεται εἰς Τεργέστην ἄφθονος σίτος ἐκ Βανάτου καὶ Οὐγγρίας, ἐνῷ πρῶτον μεταφερέτο διὰ θαλάσσης ἐκ τῶν ἡγεμονειῶν. Ἐνεκα τούτου ἀνετράπη καὶ τοῦ λιμένος ὁ προσδιορισμὸς· διότι ἐνῷ πρῶτον ἦτο λι-

μὴν εἰσχωγῆς, ὡς πρὸς τὰ σιτηρὰ, σήμερον ἐγένετο λιμὴν ἐξαγωγῆς.

BENETIA. Αἱ δὲ μετὰ τῆς Βενετίας ἐμπορικαὶ ἡμῶν σχέσεις παρακμάζουσιν ἔτι μᾶλλον, διότι μετὰ τὸν ἀπὸ τῆς Λομβαρδίας χωρισμὸν, ψηφισθέντων τελωνικῶν φόρων, ἐνεκρῶθη ἡ μεταξὺ τῶν πρώτων δύο συννηωμένων ἐπαρχιῶν ἐμπορία. Τὸ 1861 κατέπλευσαν εἰς Βενετιανὰ πλοῖα ἡμέτερα 98, τόνων 15,033 καὶ ἀπέπλ. 103, τόν. 31,313. Τὸ 1862 κατέπλ. 124 τόν. 22,875 καὶ ἀπέπλ. 124 τόν. 23,333. Τὸ 1863 κατέπλ. 37, τόν. 5,550 καὶ ἀπέπλ. 34, τόν. 4,923. Τὸ δὲ 1864 κατέπλ. 26, τόν. 6,827 καὶ ἀπέπλ. 26, τόν. 6,513.

Λύσεις τοῦ ἐν τῷ 364 πυλλιδίῳ Αἰνίγματος καὶ τοῦ Γρίφου.

Ἄραψ — Ψαρᾶ.

Διπλοῦν ὀρώσιν οἱ μανθάνοντες γράμματα.

ΑΙΝΙΓΜΑΤΑ.

Ἀξιότιμε συντάκτα τῆς Πανδώρας.

Ἡσποθῶς ὅτι θὰ εὐρῆ ἢ παράκλησις μου χώραν,
Τὰ ἐξῆς αἰνίγματά μου ἀ τσοῦν εἰς τὴν Πανδώραν
Ἐξαιτοῦμαι εὐσεβάστως.
Ἄν δὲ παρατηρηθῶσι γραφικαὶ τινες ἁλλείψεις,
ἢ τῶν μέτρων μου προσέτι,
Συγκατάδασιν, ἐλπίζω, ν' ἀποδώσῃς δὲν θὰ λείψῃς
εἰς τὰ ἑνδεκά μου ἔτη.

ΑΙΝΙΓΜΑ Α'.

Τυφλός, ἀλλὰ δεινόειξα τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ κόσμου
Λοιπὸν τί βλάβην ἔχετε ἂν ἔχασα τὸ φῶς μου;
Καὶ μ' ἔλην τὴν τυφλότητα ἂν μ' ἀποκεφαλίσῃς,
Χωρὶς ἔμοῦ δὲν δύνασαι διόλου νὰ βαδίσῃς.
Ἄν κεφαλὴν καὶ τράχηλον ἐπίσης ἀφαιρέσῃς,
Καὶ τῶν ποδῶν τὸν ἕνα μου μακρὸν ἀποτελέσῃς,
Τότε μ' εὐρίσκεις ἑνδοξὸν εἰς ἑλα τὰ πεδία,

Ἀστᾶς καταδιώκοντα, τυράννου καὶ θηρία.
Ἄν δὲ ὁ τράχηλος ὁμοῦ καὶ ἡ καρδία λείψῃ,
Τί μέλλει τότε ἐξ αὐτοῦ, νομίζεις, νὰ προκύψῃ;
Ἢ μ' ἔχουν ὡς θεμέλιον 'ς ἕλας τὰς ὑποθέσεις,
Ἢ χρησιμεύω 'ς τῶν Κρατῶν τὰς ἄκρας διαίρεσεις.
Ἢ ἂν τὸ πνεῦμα τὸ δασὺ 'ς τὸ ἄλλο μετατρέψῃς,
Τὸ ὄμμα εἰς τὰ ὑψηλὰ χρειάζεται νὰ στρέψῃς.
Καὶ τότε ὑπερήφανον θὰ μὲ παρατηρήσῃς.
Προσμένω, φίλε λογικῆ, νὰ ἴδω· «θὰ μὲ λύσῃς»;

ΑΙΝΙΓΜΑ Β'.

Νεὸς ὢν ἐμὲ λατρεύεις· πλὴν ἀφοῦ μὲ πλησιάσεις
Ἠδονάς, τροφάς, δυνάμεις χρεωστέες νὰ θυσιάσῃς.
Ἄν τὸ μέσον γράμμα πρώτον, καὶ τὸ πρῶτον τρίτον θέσῃς,
Ἐξησθενημένον τότε νὰ μ' εὐρῆς μὴ ὑποθέσῃς.
Ἄλλ' ἐνώπιόν μου κόπτει τὸν ἀνδρεῖόν του αὐχένα,
Ὁ ζυγὸν ἀποτεινάξας Ἑλλήν τοῦ εἰκοσιένα.
Ἄν τὴν κεφαλὴν μου ἔμωις κόψῃς καὶ μὲ μεταστρέψῃς,
Εἰς τὰ ἔπλα τότε πάλιν τὴν διάνοιαν θὰ στρέψῃς.
Ἀφαιρῶν τὰ ἄκρ' ἂν θέσῃς δασὺ πνεῦμα καὶ ὀξεῖαν
Θεάν βλέπεις λατρευθεῖσαν εἰς Εὐρώπην καὶ Ἀσίαν.
Ἄν δὲ κεφαλὴν καὶ πόδα κόψας ἀναγραμματίσῃς
Νὰ μὴ λείψω, παρακάλεϊ, ἐπειδὴ πῶς θέλει ζήσῃς;
Δι' αὐτὸ μὴ ἀπορήσῃς.

Ἐν τῇ Κωνσταντίνου πόλει
Γράφω ἐν μηνὶ Μαίῳ
•Φθίνοντι (ἄς ἑλληνίσω)
Ἐν τῷ Διπλοκονίῳ.
Μὴ θαυμάσῃς δὲ ἂν ἴδῃς
Ἵτι εἶνε τ' ὄνομά μου Ν. καὶ Ἰ. Ὁχανίδης;

ἩΜΑΡΤΗΜΕΝΩΝ ΔΙΟΡΘΩΣΙΣ.

ΦΥΛ. 363, σελ. 83, στήλ. α', στίχ. 29, καὶ στήλ. β', στίχ. 17, καὶ σελ. 85, στήλ. α', στίχ. 25. Ἄντι ἐξηγεῖ, γράφει: ἐρμηνεύει. — Σελ. 87, στήλ. α', στίχ. 24. Ἄντι ἐξήγησις, γράφει: ἐρμηνεία.

ΦΥΛ. 364, σελ. 117, στήλ. α', στίχ. 27. Ἄντι ἐξηγεῖ, γράφει: ἐρμηνεύει. — Σελ. 118, στήλ. α', στίχ. 4. Ἄντι ἵππων, γράφει: ἱπποκόμων. Ἐν τέλει δὲ τῆς σημειώσεως πρόσθεσις: ὅπερ ἀναλογεῖ τῷ καθ' ἡμᾶς: Σταυλάρχη.

ΓΡΙΦΟΣ.

